

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ กระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม
ของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

โดย

จันทร์เพ็ญ สุทธิจิระพันธ์

และคณะ

มีนาคม 2557

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ กระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม
ของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

คณะผู้วิจัย

1. นางจันทร์เพ็ญ	สุทธิจิระพันธุ์
2. พันจ่าเอกถวัลย์	พวงบุบผา
3. นางสาวอรพรรณ	จตุตะโน
4. นางสาวรัชฎาภรณ์	ขัดแก้ว
5. นายสาทิพย์	ศรีฤณะ

มีนาคม 2557

คำนำ

โครงการกระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบ ในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ลงนามความร่วมมือกับสกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตั้งแต่ปี 2554 ทั้งนี้มีเงื่อนไขสำคัญในการสร้างความร่วมมือและร่วมกันสนับสนุนงบประมาณ ในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยให้เกิดขึ้นในและเน้นการสร้างการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นขึ้นในพื้นที่ โดยในปีนี้คณะทำงานใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการขยะของชุมชน เพื่อศึกษากระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบ ในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง หมู่ที่ 6 ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ซึ่งแบ่งการดำเนินกิจกรรมเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาถึงบริบทของชุมชน ประวัติศาสตร์ของชุมชน ข้อมูลการจัดการขยะของชุมชน กิจกรรมประชุมและเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมวิจัย กิจกรรมการประชาสัมพันธ์เปิดตัวโครงการ และระยะที่ 2 เป็นระยะในช่วงของการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ซึ่งมีกิจกรรมการศึกษาดูงานพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะ เวทีเสวนาการจัดการขยะในพื้นที่ การประชุมการจัดการขยะกับหน่วยงานอื่น (บ้าน วัด โรงเรียน ตลาด) ประชุมแนวทางการสร้างชุมชนต้นแบบ การเดิมทักะการจัดการขยะให้กับชุมชน โรงเรียน วัด ทีมวิจัย กิจกรรมการพัฒนาการจัดการขยะในพื้นที่ การประกวดหมวดต้นแบบ และเวทีคืนข้อมูลชุมชน

การดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จลุล่วงลงไปมิได้ หากไม่ได้ความร่วมมือและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทีมนักวิจัยชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน แกนนำ อสม. และอีกหลายๆท่าน หลายๆส่วนที่มีได้กล่าวถึง ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เกิดประโยชน์กับชุมชนและท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จันทร์เพ็ญ สุทธิจิระพันธ์
(หัวหน้าโครงการวิจัย)

มีนาคม 2557

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยกระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาการบริหารกระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสม สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาที่ดีและเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ภายในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนภายใต้ศักยภาพและบริบทของชุมชนเอง รวมทั้งเพื่อสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นในหมวดต่างๆ จากการได้มีโอกาสได้แสดงบทบาทการมีส่วนร่วมและยังส่งเสริมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาที่ดี(Best Practice)ของชุมชน จะสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการขยายผลการพัฒนาชุมชนอื่นๆ ได้ โดยเฉพาะเรื่องสิ่งแวดล้อม ความพยายามที่จะทำให้บ้านเมืองสะอาด และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงทำให้ชุมชนเปลี่ยนแนวคิด เปลี่ยนพฤติกรรม และเป็นการลดค่าใช้จ่ายของเทศบาล โดยให้ชุมชนดูแลรับผิดชอบร่วมกัน ในการดูแลรักษาความสะอาดในชุมชน เริ่มต้นจากครัวเรือนขยายสู่ชุมชน โดยเทศบาลทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการประสานและขับเคลื่อนสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ทั้งผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ แกนนำชาวบ้าน ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการกำหนดหลักเกณฑ์โครงการดังกล่าว โดยชุมชนได้เรียนรู้ที่จะกำหนดนิยาม “หมวดต้นแบบ” ในบริบทของแต่ละหมวดด้วยตนเองรวมถึงสร้างสรรค์กิจกรรมที่เหมาะสมกับภูมิสังคมของแต่ละหมวด เช่น มิติการคัดแยกขยะในครัวเรือน มิติด้านวิถีดำรงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง มิติด้านภูมิทัศน์ภายในบ้าน มิติคุณภาพชีวิตผลจากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้รับทราบถึงกิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นจริงของหมู่บ้าน ทั้งที่ดำเนินการโดยเทศบาล ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และการริเริ่มดำเนินการโดยชุมชนเอง ให้กับชุมชนอื่นถอดแบบได้ในอนาคต นอกจากนี้ยังมีส่วนในการพัฒนาผู้นำทุกระดับ และแกนนำกลุ่มต่างๆ ผ่านความสามารถในการนำเสนอได้ผลงานที่ตนเองได้ดำเนินการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
- หลักการและเหตุผล	1
- ประเด็นคำถามวิจัย	3
- วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	3
- ขอบเขตของงานวิจัย	4
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
- บริบทเทศบาลตำบลวังผาง	5
- แนวคิดเกี่ยวกับขยะของเทศบาลตำบลวังผาง	8
- แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะโดยชุมชน	14
- ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน	17
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
บทที่ 3 กระบวนการการวิจัย	
- รูปแบบการศึกษาวิจัย	26
- ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	26
- เครื่องมือ	26
- การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	26
- วิธีดำเนินการวิจัย	27
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
- บริบทชุมชนและสถานการณ์การจัดการขยะของบ้านเวียงหนองล่อง ในอดีตและปัจจุบัน	73
- บทเรียนการจัดการขยะที่ผ่านมาของบ้านเวียงหนองล่อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	81
- การบริหารจัดการขยะและสร้างชุมชนต้นแบบ ในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม	85
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
- สรุป	93

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
- อภิปรายผล	96
- บทเรียนนักวิจัย	105
- ปัญหาและอุปสรรค	105
- ข้อเสนอแนะ	105
ภาคผนวก	
- ชุดแบบสอบถาม	

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงขอบเขตเทศบาลตำบลวังผาง	5
ภาพที่ 2 รถบรรทุก 6 ล้อแบบเปิดข้างเท้ายของเทศบาลตำบลวังผาง	10
ภาพที่ 3 แสดงแผนที่หมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง	75

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลวังผาง(ตามหมู่บ้าน)	7
ตารางที่ 2 แสดงการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวังผาง (ประจำสัปดาห์)	10
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนเงินและปริมาณขยะที่ได้จากโครงการออมบุญ ออมขยะ	12
ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง	75
ตารางที่ 5 ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง	76
ตารางที่ 6 ข้อมูลอาชีพของครัวเรือน	77
ตารางที่ 7 ข้อมูลด้านการอบรมการจัดการขยะของครัวเรือน	77
ตารางที่ 8 ประเภทขยะในครัวเรือน	77
ตารางที่ 9 การคัดแยกขยะในครัวเรือน	78
ตารางที่ 10 วิธีการกำจัดขยะในครัวเรือน	78
ตารางที่ 11 วิธีการกำจัดขยะอันตราย	79
ตารางที่ 12 ปริมาณขยะในครัวเรือนต่อวัน	79
ตารางที่ 13 ปริมาณการใช้ถุงดำในครัวเรือนต่อสัปดาห์	80
ตารางที่ 14 วิธีการกำจัดขยะใบไม้ เศษอาหาร	80
ตารางที่ 15 ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือน	81

สารบัญแผนภูมิ

เรื่อง	หน้า
แผนภูมิที่ 1 องค์ประกอบขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวังผาง	9
แผนภูมิที่ 2 แสดงจำนวนการใช้วัสดุรองรับขยะ (ถุงดำ : ใบ)	11
แผนภูมิที่ 3 แสดงรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยย้อนหลัง	11

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

เทศบาลตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน มีเขตรับผิดชอบจำนวนทั้งสิ้น 10 หมู่บ้าน ซึ่งทางเทศบาลมีภารกิจหลักที่สำคัญอยู่หลายภารกิจ แต่ภารกิจสำคัญประการหนึ่ง คือ การมุ่งเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอันได้แก่ การกำจัดขยะและมูลฝอยต่างๆในพื้นที่ โดยเป็นหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาพบว่าปัญหาการจัดการขยะในเขตพื้นที่ยังเป็นปัญหาหลัก ที่ทางกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมได้พยายามที่จะแก้ไขให้มีการจัดการขยะให้ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้กับชุมชนไปดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับขยะ หรือความพยายามในการจัดการด้านการจัดเก็บขยะ ทั้งนี้จากข้อมูลพบว่า การจัดการเรื่องของขยะมูลฝอยนั้นทางเทศบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างมาขนขยะเฉลี่ยปีละประมาณ 4 - 7 แสนบาทถ้วน โดยมีอัตราค่าใช้จ่ายประมาณ 1,000 บาท ต่อ 1 เที่ยว ซึ่งในแต่ละเดือนจะต้องมีการขนขยะออกไปทิ้งในพื้นที่เอกชน ในเขตบ้านตาลพัฒนา ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉลี่ยจำนวนประมาณ 20 - 25 เที่ยวต่อเดือน แม้จะมีการจัดการเรื่องการจัดเก็บขยะภายใน แต่ในพื้นที่ก็ยังประสบปัญหาต่างๆเช่น การทิ้งขยะเกลื่อนกลาดในชุมชน การเผาขยะ การลักลอบทิ้งขยะจากคนภายนอกชุมชน รวมไปถึงการจัดการขยะที่ไม่เป็นระบบของจุดสำคัญในพื้นที่ เช่น กรณีของตลาดในชุมชนที่ปัจจุบันมีถึง 4 ตลาดได้แก่ ตลาดนัดวันอาทิตย์ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 6 ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการกำจัดขยะโดยการเผา ตลาดบ้านกลางทุ่งในเขตพื้นที่หมู่ 9 ตลาดบ้านดงหลวงในเขตพื้นที่หมู่ 5 และตลาดบ้านเหล่าแมว จากสถานการณ์ดังกล่าวเบื้องต้นทำให้ทางเทศบาลสนใจที่จะแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยสืบเนื่องจากการได้ร่วมเรียนรู้และใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของปีที่ผ่านมาในการดำเนินงานประเด็นพัฒนาศักยภาพและศูนย์การเรียนรู้ จึงมีแนวคิดที่จะใช้เครื่องมือดังกล่าวมาปรับใช้ในกระบวนการแก้ไขปัญหาเรื่องของการจัดการขยะในพื้นที่ โดยได้มีกระบวนการแลกเปลี่ยนกับชุมชนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานในพื้นที่นาร่อง ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญที่ประสบปัญหาเรื่องขยะ แต่ก็มีบทเรียนและกลุ่มคนที่พยายามขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งได้แก่บ้านเวียงหนองล่อง หมู่ 6 ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน โดยมีสถานการณ์ที่สำคัญในพื้นที่ดังนี้

พื้นที่หมู่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ที่สุดอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลวังผาง ประกอบด้วย 719 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,712 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 830 คน หญิง 882 คน แบ่งการปกครองเป็น 4 หมู่ใหญ่ คือ หมู่คู้ขาว, หมู่คู้ทองหลวง, หมู่คู้เครือจาว และหมู่คู้ในเวียง ในพื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่กันเป็นระบบเครือญาติ ลักษณะของพื้นที่มีทั้งทำการเกษตรกร ทำสวนลำไย มะม่วง ฯลฯ ทั้งนี้บ้านเวียงหนองล่อง หมู่ที่ 6 ถือ

เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอำเภอเวียงหนองล่อง เพราะเนื่องจากมีตลาดขนาดใหญ่อยู่ 2 แห่ง คือ ตลาดสดกลางทุ่ง ซึ่งจะเป็นตลาดซื้อ – ขาย ของพ่อค้า แม่ค้า ทั้งอำเภอเวียงหนองล่องและอำเภอใกล้เคียง ซึ่งจะมีมารับของไปขายจากตลาดนี้ทั้งหมด(ตลาดเช้า) ทำให้เป็นแหล่งกำเนิดของขยะทั้งภายในและภายนอกเขตจำนวนมากถูกทิ้งเรี่ยราด ขยะที่นำมาทิ้งบางครั้งปากถุงปิดไม่มิดชิดทำให้สุนัขคุ้ยเขี่ยขยะเกิดกลิ่นเหม็นไปทั่ว ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรม สกปรก ไม่น่ามองขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งยังมีตลาดนัดวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นตลาดที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในอำเภอเวียงหนองล่อง ตลาดนัดอดีตเคยเป็นตลาดค้าขายวัว ควาย แต่ตอนนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนมาขายอาหารและเสื้อผ้าทุกวันอาทิตย์ มีคนจับจ่ายซื้อของเป็นจำนวนมาก ทุกวันอาทิตย์ ฉะนั้น ทำให้เกิดขยะจำพวกถุงพลาสติกเป็นจำนวนมาก โดยที่ผ่านมามีการกำจัดขยะดังกล่าวโดยการเผาขยะบริเวณลานตลาดส่งผลให้เกิดกลิ่นเหม็นและเกิดกลุ่มควันจำนวนมาก

นอกจากนี้ปัญหาขยะภาพรวมในพื้นที่คือ การขาดระบบการจัดการขยะที่ดี เช่น ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การทิ้งขยะไม่เป็นที่ของคนในชุมชน ตลอดจนถึงการขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการจัดการขยะที่ดี และยังมีการกำจัดขยะของแต่ละครัวเรือนโดยการเผาส่งผลทำให้เกิดควันและส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วบริเวณ คนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบข้างเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็น ส่งผลสืบเนื่องให้เกิดการเจ็บป่วยหรือมีปัญหาด้านสุขภาพ ทางเดินหายใจตามมาเป็นต้น

จากสถานการณ์ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทางผู้นำชุมชน และชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน สาธารณสุขจำนวนประมาณ 30 คน ได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญโดยได้พยายามหาวิธีแก้ไขมาตลอด จนทำให้เกิดการจัดตั้งธนาคารขยะของชุมชนบ้านเวียงหนองล่องขึ้น ซึ่งธนาคารขยะดังกล่าวเริ่มก่อตั้งโดยอาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชนเอง และมีแกนนำจำนวน 15 คน ที่เป็นหลักในการดำเนินงาน ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งธนาคารขยะจากเทศบาลตำบลวังผาง มีการจัดซื้อขยะในชุมชนทุกสิ้นเดือน และนำผลกำไรที่ได้ไปบริหารจัดการภายในกลุ่มกันเอง อย่างไรก็ตามพบว่าทิศทางการดำเนินงานเป็นไปด้วยดี เฉพาะในกลุ่มอสม. แต่ความร่วมมือของคนในชุมชนเองยังน้อยมาก ภายหลังได้พัฒนาให้เกิดกลุ่มชมรมอาสาสมัครรักษาดูแลสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นความร่วมมือร่วมใจในการคัดแยกขยะในงานบุญต่างๆโดยมิได้หวังผลตอบแทนแต่ยังคงประสบปัญหาต่างๆด้านขยะ ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานของธนาคารขยะยังขาดความต่อเนื่องและยังไม่ครอบคลุมทุกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลวังผาง ฉะนั้นจึงพบว่าสถานการณ์ปัญหาที่กล่าวมาต่างๆเบื้องต้นยังมีได้ลดหรือบรรเทาเบาบางลงแต่ยังคงทวีปัญหาเพิ่มสูงขึ้นหากยังคงไม่มีวิธีการจัดการที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

ดังนั้นในเชิงนโยบายของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขฯ และฝ่ายต่างๆ ในเทศบาลตำบลวังผาง จึงได้พยายามแสวงหาทางเลือกและทางออก ทั้งนี้ที่ผ่านมาทางเทศบาลได้มีการลงนามความร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในปี 2554 โดยมีเงื่อนไขสำคัญในการสร้างความร่วมมือและร่วมกันสนับสนุนงบประมาณ ในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยให้เกิดขึ้นใน

พื้นที่ปีละ 2 โครงการ และเน้นการสร้างการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งในปีที่ผ่านมาทางทีมเทศบาลได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยภายใต้โครงการ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และโครงการการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จากบทเรียนทั้งสองโครงการนำมาสู่การเติมทักษะให้กับทีมงานเทศบาลในเรื่องของการวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และจากกระบวนการฝึกอบรมดังกล่าวนำมาสู่การพัฒนาทีมวิจัยเจ้าหน้าที่ที่ลงมาทดลองทำงาน เป็นผู้ออกแบบกระบวนการ และปฏิบัติการจนสามารถพัฒนาข้อเสนอโครงการร่วมกับชุมชนโดยเลือกเน้นประเด็นที่เป็นปัญหาหลักในพื้นที่ จนสามารถพัฒนาให้จัดงานวิจัยในครั้งนี้ได้

ดังนั้นคณะทำงานทั้งในส่วน of เทศบาลตำบลวังผาง และชุมชนเวียงหนองล่อง จึงคาดหวังในการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการขยะของชุมชนบ้านเวียงหนองล่องดังที่กล่าวมาข้างต้น โดยจะเน้นให้เกิดกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานของภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับองค์กรชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง เพื่อสามารถร่วมกันค้นหาปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม(ขยะ) ในชุมชนและจะนำไปเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธีสามารถสร้างชุมชนน่าอยู่เพื่อเป็นชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนโดยชุมชนต่อไป

คำถามวิจัยหลัก

กระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบ ในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ควรเป็นอย่างไร

คำถามวิจัยรอง

1. ข้อมูลบริบทชุมชนและสถานการณ์การจัดการขยะของบ้านเวียงหนองล่องในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. บทเรียนการจัดการขยะที่ผ่านมาของบ้านเวียงหนองล่องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างไร
3. จะสามารถสร้างทักษะการบริหารจัดการขยะ และสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมได้อย่างไร

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อศึกษากระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบ ในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์รอง

1. เพื่อศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนและสถานการณ์การจัดการขยะของบ้านเวียงหนองล่องในอดีตและปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาบทเรียนการจัดการขยะที่ผ่านมาของบ้านเวียงหนองล่องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. เพื่อสร้างทักษะการบริหารจัดการขยะ และสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่บ้านเวียงหนองล่อง หมู่ 6 ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

ขอบเขตด้านประชากร

ประชาชนในหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน จำนวน 719 ครัวเรือน ประชากร 1,712 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

พฤศจิกายน 2555 – ตุลาคม 2556

งบประมาณ

งบประมาณในการวิจัยทั้งสิ้น จำนวน 198,900 บาท (หนึ่งแสนเก้าหมื่นแปดพันเก้าร้อยบาทถ้วน) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือดังนี้

1. จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จำนวน 99,600 บาท
2. งบประมาณจากเทศบาลตำบลวังผาง จำนวน 99,300 บาท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มิติวิจัย

1.1 ได้องค์ความรู้ เรื่อง การบริหารจัดการขยะโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการ/เครื่องมือของงานวิจัยท้องถิ่นมาช่วยในการดำเนินงาน

1.2 ได้องค์ความรู้ ด้านการพัฒนาทักษะต่างๆ รวมถึงกระบวนการที่ช่วยสร้างจิตสำนึกของชุมชนและ หน่วยงานเทศบาลในการจัดการขยะอย่างถูกวิธีและ เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

2. มิติพัฒนา

2.1 เพื่อให้คนในชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง มีจิตสำนึกในการบริหารจัดการขยะอย่างถูกต้องเหมาะสม

2.2 ได้แนวทางในการบริหารจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมโดยประยุกต์ใช้กระบวนการ/งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

2.3 เพื่อพัฒนาและเกิดการขยายกลุ่มอาสาสมัครรักษาสีสิ่งแวดล้อมบ้านเวียงหนองล่อง

2.4 เพื่อสร้างความร่วมมือการจัดการขยะระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อศึกษากระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอหนองล่อง จังหวัดลำพูน โดยทีมวิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

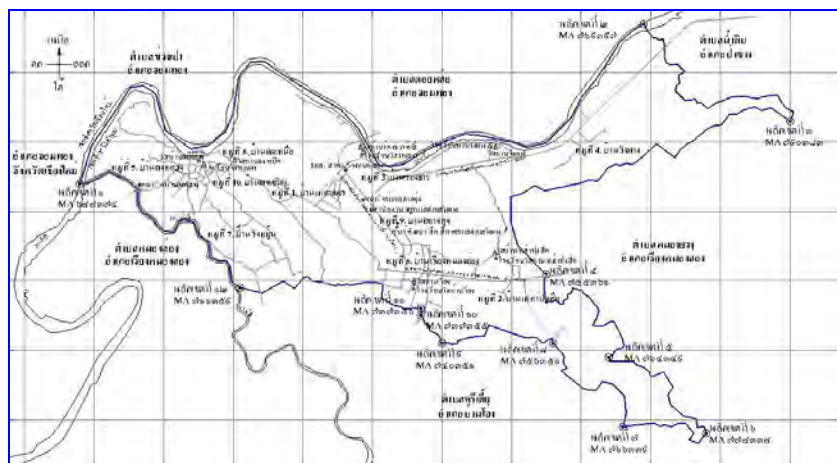
1. บริบทเทศบาลตำบลวังผาง
2. แนวคิดเกี่ยวกับขยะของเทศบาลตำบลวังผาง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะโดยชุมชน
4. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บริบทเทศบาลตำบลวังผาง

1. ลักษณะที่ตั้ง

เทศบาลตำบลวังผาง ตั้งอยู่เลขที่ 99 หมู่ที่ 9 บ้านกลางทุ่ง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเวียงหนองล่องประมาณ 7 กิโลเมตร โดยอยู่ห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดลำพูนประมาณ 35 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 60 กิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุมทั้งตำบลวังผาง จำนวน 10 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 22.20 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลช่วงเปา	อำเภอจอมทอง	จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลศรีเตี้ย	อำเภอบ้านโฮ่ง	จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลน้ำดิบ	อำเภอป่าซาง	จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองล่อง	อำเภอเวียงหนองล่อง	จังหวัดลำพูน

ภาพที่ 1 แสดงแนวเขตเทศบาลตำบลวังผาง

2. ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มสภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินเหนียวปนทราย พื้นที่เหมาะแก่การปลูกไม้ผล ข้าว พืชผักต่างๆ การปลูกไม้ผลที่สำคัญคือ ลำไย รองลงมาคือมะม่วงประมาณร้อยละ 80 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งตำบลจะมีการปลูกลำไยเพื่อการค้า ทั้งนี้เพราะสภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ส่วนพื้นที่เพาะปลูกข้าวจะมีการปลูกในฤดูฝน (ข้าวนาปี) ไว้เพื่อบริโภคและเริ่มปลูกข้าวนาปรังเพื่อจำหน่ายประมาณปี 2551 เนื่องจากข้าวมีราคาดีและใช้น้ำระบบสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจากแหล่งแม่น้ำปิง และการปลูกพืชผัก (หอม กระเทียม และพืชผักอื่นๆ) ในช่วงฤดูแล้งตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนไปจนถึงเดือนพฤษภาคม

สภาพภูมิอากาศจะเป็นอากาศแบบร้อนชื้น ปริมาณน้ำฝน อำเภอเวียงหนองล่องมีปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยประมาณ 794.8 มิลลิเมตรต่อปี ในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายนของทุกปีจะมีปริมาณน้ำฝนมาก อุณหภูมิตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่องจะมีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 25-35 องศาเซลเซียส มี 3 ฤดู

3. ประวัติความเป็นมา

ตำบลวังผางเป็นตำบลหนึ่งใน 3 ตำบลของอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ตั้งอยู่บนฝั่งลำน้ำปิง อยู่ตรงข้ามกับอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเวียงหนองล่องประมาณ 7 กิโลเมตร และมีพื้นที่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 400 - 500 เมตร พื้นที่ของตำบลวังผางตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเวียงหนองล่อง มีพื้นที่ประมาณ 11,117 ไร่ ตำบลวังผางมีลักษณะเป็นชุมชนพื้นบ้านดั้งเดิมภาษาพูดเป็นภาษาท้องถิ่นที่เรียกว่า ภาษาคำเมือง มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นเหมือนพี่เหมือนน้อง มีขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นที่เหมือนกัน มีลักษณะความเป็นอยู่ตลอดจนการประกอบอาชีพที่คล้ายๆกัน ส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันแล้วขยายครอบครัวออกไปเป็นชุมชนใหญ่ มีความเคารพนับถือผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส คนเฒ่า คนแก่

4. ประเพณีและความเชื่อถือ

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังผาง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีการทำบุญตามประเพณีความเชื่อถือตามเดือนต่างๆ ซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ได้แก่ งานปีใหม่เมืองหรืองานสงกรานต์ งานบุญสงฆ์น้ำพระธาตุ งานบุญเข้าพรรษา งานลอยกระทง งานตานข้าวใหม่ งานแห่ไม้ค้ำโพธิ์

5. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลวังผาง มีศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเป็นของตนเอง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตรที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรส่วนใหญ่ ได้แก่ ลำไย ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และพืชผักต่าง ๆ เช่น ผักกวางตุ้ง ผักบุ้ง ผักชี ต้นหอม ฯลฯ และมีประชากรบางส่วนมีรายได้จากอาชีพเสริมและจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การรวมกลุ่มผลิตปลาต้ม และงานหัตถกรรม โดยประชากรส่วนใหญ่ไม่นิยมไปทำงานนอกบ้านหลังฤดูเก็บเกี่ยว เนื่องจากมีงานทำในชุมชนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ฯลฯ

6. อาชีพ

ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวนลำไย ปลูกพืชหมุนเวียน และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร รายได้จะแปรผันตามราคาสินค้าการเกษตรในแต่ละฤดูกาล

7. ประชากร

เทศบาลตำบลวังผางแบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน จำนวน 3,042 ครัวเรือน ประชากร 7,979 คน หมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องมีประชากรมากที่สุด หมู่บ้านวังหมื่นมีจำนวนประชากรน้อยที่สุด รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลวังผาง (ตามหมู่บ้าน)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
1	เหล่าแมว	522	634	1,156	444
2	เหล่าปงเสือ	408	426	834	303
3	ร้องธาร-ท่าลี่	126	148	274	135
4	วังผาง	332	394	726	289
5	ดงหลวง	759	779	1,538	524
6	เวียงหนองล่อง	836	888	1,724	730
7	วังหมื่น	153	145	298	106
8	ดงเหนือ	224	219	443	159
9	กลางทุ่ง	167	187	354	143
10	ดงเจริญ	323	309	632	209
รวม		3,850	4,129	7,979	3,042

ที่มา : (งานทะเบียนราษฎร สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลตำบลวังผาง, ธันวาคม 2555)

8. การศึกษา

ในชุมชนเทศบาลตำบลวังผางมีสถานการศึกษา ทั้งหมด 6 แห่ง เปิดสอนตั้งแต่ประถมศึกษา มี 5 แห่ง และมัธยมศึกษา 1 แห่ง (ขยายโอกาสทางการศึกษา) คือ โรงเรียนวัดบ้านดง สถานศึกษาเหล่านี้กระจายอยู่ทั่วไปในเขตเทศบาลตำบลวังผาง การให้บริการศึกษาในชุมชนเป็นการให้บริการของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ จำนวนนักเรียนมีทั้งสิ้น 841 คน ส่วนใหญ่กำลังศึกษาระดับประถมศึกษาและนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา

9. วัดและองค์กรทางศาสนา

ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลวังผาง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จะนุ่งงานพิธีกรรมทางศาสนาในแต่ละครั้งจะมีประชาชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก และมีการจัดงานประเพณีขึ้นเป็นประจำทุกๆ ปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมให้สืบต่อไป มี ศาสนสถาน 6 แห่ง ได้แก่ วัดบ้านคง วัดร้องธาร-ท่าลี่ วัดเหล่าปางเสือ วัดวังผาง วัดบ้านเวียง สำนักสงฆ์ดงเหนือ

10. การสาธารณสุข

ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลวังผาง มีสถานบริการสาธารณสุข 3 แห่ง คือ โรงพยาบาลเวียงหนองล่อง หมู่ที่ 6 , โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงหลวง หมู่ที่ 5 และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกลางทุ่ง หมู่ 9 ตำบลวังผาง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับขยะของเทศบาลตำบลวังผาง

1. การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลวังผาง

เทศบาลตำบลวังผาง ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย โดยดำเนินการจัดทำแผนงาน/โครงการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 13 (พ.ศ.2552) บทที่ 1 เทศบาลตำบล มาตรา 50 (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และตามพระราชบัญญัติกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวดที่ 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ มาตรา 50 ให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจ และหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น จัดหารถบรรทุกขยะ จัดหาวัสดุรองรับมูลฝอย รวมทั้งเข้าร่วมโครงการศึกษาวิจัยกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการขยะมูลฝอยกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้กลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น อสม. กลุ่มจิตอาสา ได้เห็นความสำคัญกับปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะได้จัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลวังผาง เพื่อดำเนินการในการลด คัดแยกขยะในแต่ละหมู่บ้าน (3 Rs) ในการนี้เทศบาลตำบลวังผางได้รวบรวมข้อมูลการบริหารจัดการขยะ องค์ประกอบขยะมูลฝอย ดังนี้

- 1.1 นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยและสถานการณ์การจัดการขยะในปัจจุบัน
- 1.2 องค์ประกอบของขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวังผาง
- 1.3 ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา
- 1.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา

1.1 นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยและสถานการณ์การจัดการขยะในปัจจุบัน

1.) นโยบายการบริหารจัดการขยะ

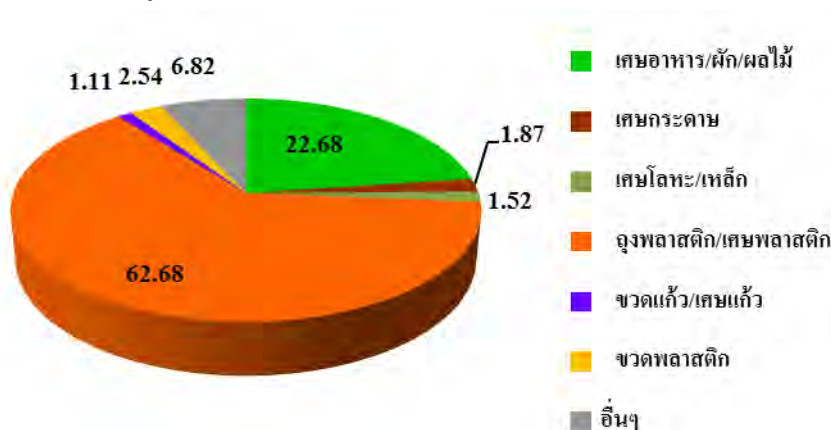
เทศบาลตำบลวังผาง มีแนวนโยบายในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวังผาง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมสนับสนุนและฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติงานด้านและความสะดวกในการจัดการขยะแก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลด คัดแยก และใช้ซ้ำเพื่อลดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปรับปรุงเทศบัญญัติให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ สังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน รวมทั้งให้ชุมชนดำเนินการด้วยตนเองมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการกำหนดของเขตพื้นที่ (Zoning) ในการจัดเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรม มีการกำหนด เทศบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อควบคุมกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและส่งเสริมจัดตั้งเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เน้นการปฏิบัติงานให้ความรู้ประชาชน ให้เกิดความร่วมมือร่วมมากขึ้น

1.2 องค์ประกอบของขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวังผาง

1.) องค์ประกอบขยะมูลฝอย

เทศบาลตำบลวังผาง มีพื้นที่ 22.20 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 7,979 คน 3,042 ครัวเรือน ดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยสัปดาห์ละ 5 วัน โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการศึกษาองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวังผาง พบว่า ถูบพลาสติก เศษพลาสติก ร้อยละ 62.68, เศษผัก/ผลไม้ 22.68, ขยะรีไซเคิล ร้อยละ 7.04, ขยะทั่วไป 6.82 และพบขยะอันตรายชุมชนเล็กน้อย (รายละเอียดตามแผนภูมิที่ 1)

แผนภูมิที่ 1 องค์ประกอบขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวังผาง

ที่มา : กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลวังผาง

2.) ปริมาณขยะ

จากการศึกษาองค์ประกอบของขยะมูลฝอย ยังพบอีกว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยต่อวันที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลตำบลวังผาง 2,917 กิโลกรัมต่อวัน (2.92 ตัน/วัน) อัตราการผลิตมูลฝอย 0.83 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน มีความหนาแน่นของขยะมูลฝอย 161.95 กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

3.) สถานการณ์ด้านการจัดการขยะเทศบาลตำบลวังผาง

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวังผาง ได้ดำเนินการจัดเก็บ รวบรวมเองแต่ไม่มีเครื่องชั่งน้ำหนักขยะเป็นของตนเอง ให้บริการเก็บขนขยะ จำนวน 5 วัน คลอบคลุมพื้นที่ทั้ง 10 หมู่บ้าน โดยใช้รถบรรทุกขยะ 6 ล้อ แบบเปิดข้างเทท้าย จำนวน 1 คัน ในการให้บริการ และดำเนินการจ้างเหมาเอกชนในการนำขยะมูลฝอยไปกำจัด โดยในเขตเทศบาลใช้ถุงดำที่มีสัญลักษณ์เฉพาะบริการให้กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังผาง เป็นภาชนะหรือวัสดุรองรับมูลฝอย โดยให้ประชาชนจะนำถุงขยะมาวางไว้ตามจุดที่กำหนด เพื่อง่ายต่อการจัดเก็บ เทศบาลฯ จัดเก็บค่าธรรมเนียมจากครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลฯ ตามปริมาณขยะ

ภาพที่ 2 รถบรรทุกขยะ 6 ล้อ แบบเปิดข้างเทท้ายของเทศบาลตำบลวังผางที่ใช้ปฏิบัติงานปัจจุบัน

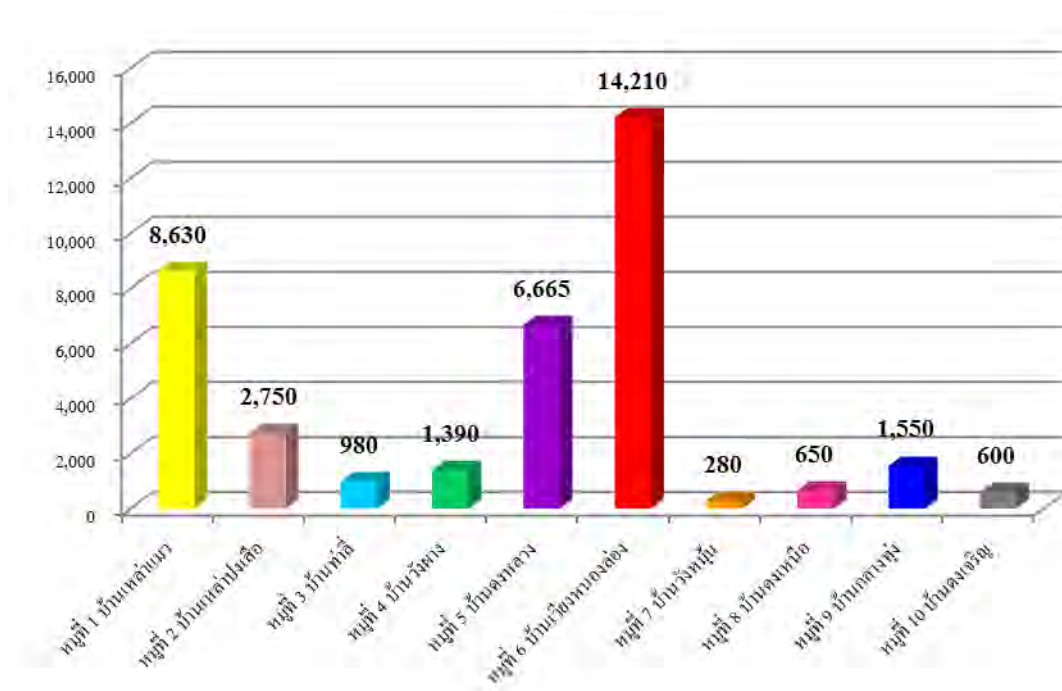

ที่มา : กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลวังผาง

ตารางที่ 2 แสดงการจัดเก็บขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวังผาง (ประจำสัปดาห์)

วัน	เวลา	สถานที่	หมายเหตุ
จันทร์	08.30 – 12.00 น.	หมู่ 5, 7, 8, 10	
อังคาร	08.30 – 12.00 น.	หมู่ 1	
พุธ	08.30 – 12.00 น.	หมู่ 3, 4	
พฤหัสบดี	08.30 – 12.00 น.	หมู่ 2 หมู่ 6 หวดคองหลวง หวดเครือจาว	
ศุกร์	08.30 – 12.00 น.	หมู่ 6 หวดในเวียง/ หวดกู่ขาว	

แผนภูมิที่ 2 แสดงจำนวนการใช้วัสดุรองรับขยะ (ถุงดำ : ใบ) ประจำปีงบประมาณ 2556

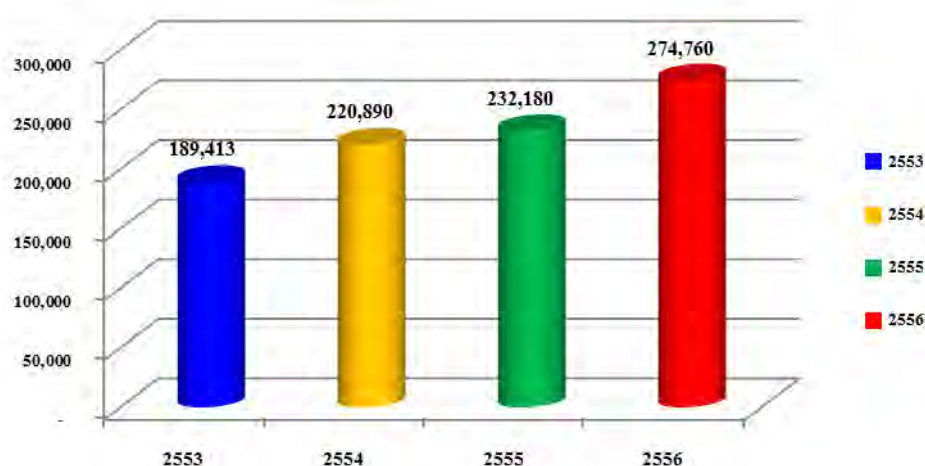

ที่มา : กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลวังยาง

4.) การดำเนินงานบริหารจัดการขยะที่ผ่านมา

เทศบาลตำบลวังยางได้ดำเนินการบริหารจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย โดยจัดให้มีบริการจัดเก็บขยะมูลฝอย (รายละเอียดตามตารางที่ 1) และจัดเก็บค่าธรรมเนียมครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการบริหารจัดการขยะกับทางเทศบาลตำบลวังยางตามปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจริง โดยใช้ถุงดำที่มีตราเทศบาลตำบลวังยางในการบรรจุและรวบรวมขยะมูลฝอยเพื่อง่ายต่อการจัดเก็บ

แผนภูมิที่ 3 แสดงรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยย้อนหลัง 3 ปี (2553 – 2556)

นอกจากนี้เทศบาลตำบลวังผางยังได้ดำเนินโครงการเพื่อลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (ตามหลัก 3 Rs) อีกหลายโครงการ เช่น

1. โครงการออมบุญ ออมขยะ รับเบี้ยผู้สูงอายุ ร่วมกับกองสวัสดิการในวันที่มีการแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นประจำทุกเดือนๆ ละ 1 ครั้ง โดยจัดให้มีการนำขยะที่สามารถขายได้มาออมรวมกันแล้วนำไปขาย และนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายขยะตั้งเป็นกองทุน ในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบลวังผางจากการดำเนินงานตั้งแต่เดือนมกราคม – ตุลาคม 2556 สามารถที่จะลดปริมาณขยะและมีรายได้จากการดำเนินโครงการ (รายละเอียดตามตารางที่ 2)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนเงินและปริมาณขยะที่ได้จากโครงการออมบุญ ออมขยะ รับเบี้ยผู้สูงอายุ

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนเงิน (บาท)	ปริมาณขยะที่ลดได้ (กิโลกรัม)
บ้านเหล่าแมว	1,156	1,451	540.70
บ้านเหล่าปงเสื่อ	834	5,050	2,519.10
บ้านร้องธาร	274	2,088	9,946.40
บ้านวังผาง	726	2,042	791.40
บ้านดงหลวง	1,538	5,674	2445.20
บ้านเวียงหนองล่อง	1,724	2,145	820.90
บ้านวังหมื่น	298	533	560.50
บ้านดงเหนือ	443	1,615	767.10
บ้านกลางทุ่ง	354	1,759	736.20
บ้านดงเจริญ	632	1,967	1,246.80
รวม		24,324	20,347.37

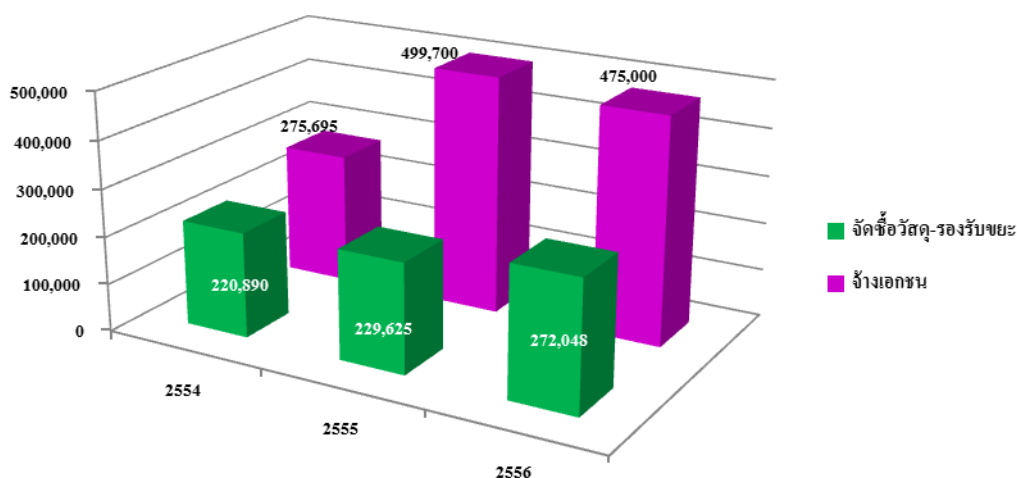
ที่มา : กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลวังผาง

2. โครงการสนับสนุนและเสริมสร้างสมรรถนะให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และของเสียอันตรายจากชุมชน ประจำปี พ.ศ.2556 โดยดำเนินการร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 เชียงใหม่ ในการอบรมให้ความรู้กับประชาชนในการใช้หลัก 3 Rs การคัดแยกขยะ การลดการใช้และการใช้ซ้ำ โดยอบรมให้กับประชาชนจำนวน 120 คนและศึกษาองค์ประกอบขยะ โดยรวบรวมขยะที่เทศบาลดำเนินการจัดเก็บได้รวบรวมมาคัดแยกองค์ประกอบของขยะ หาความหนาแน่น หาอัตราการผลิตมูลฝอยต่อคนต่อวัน คาดการณ์ขยะมูลฝอยที่จะเกิดขึ้นใน 20 ปีข้างหน้า

3. โครงการบริหารจัดการขยะและสิ่งเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อแปรรูปเป็นเงิน กิจกรรมธนาคารขยะรีไซเคิลชุมชน โดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำพูนมาอบรมให้ความรู้กับประชาชนในการจัดการสิ่งเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อนำมาแปรรูปเป็นรายได้ให้กับครอบครัว

1.3 ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา

1. ด้านค่าใช้จ่าย เทศบาลตำบลวังผาง ไม่มีสถานที่กำจัดขยะเป็นของตนเอง จึงจำเป็นต้องจ้างเอกชนในการนำไปกำจัด ซึ่งในแต่ละปีเทศบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวปีละ 400,000 – 500,000 บาท รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อวัสดุรองรับขยะมูลฝอย (ถุงดำ)

2. ด้านความร่วมมือ ประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการจัดการขยะ มองว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาล ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทำสวนลำไย ให้ความสำคัญกับเรื่องปาก-ท้อง หรือเรื่องเศรษฐกิจมากกว่า เห็นว่าการคัดแยกขยะ เป็นเรื่องยุ่งยาก บางส่วนเห็นว่าเป็นเรื่องของภาคราชการ/เทศบาลฯ ที่จะต้องเข้ามาดำเนินการ ไม่ใช่หน้าที่ของประชาชน

3. ด้านพื้นที่ ในเขตเทศบาลตำบลวังผาง มีตลาดสด ตลาดนัดจำนวน 5 แห่ง ซึ่งมีประชาชนมาจับจ่าย ซื้อของจำนวนมาก เช่น ตลาดนัดวันอาทิตย์ (กาตจัว) เป็นตลาดที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในอำเภอเวียงหนองล่อง ในอดีตเคยเป็นตลาดค้าขาย วัว ควาย แต่ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนมาขายอาหาร ของใช้ และเสื้อผ้า ซึ่งมีประชาชนมาใช้บริการมากกว่า 1,000 คนต่อสัปดาห์ จึงทำให้มีขยะที่เกิดขึ้นจำนวนมาก เช่น การทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย จำนวนภาชนะรองรับขยะมูลฝอยไม่เพียงพอ เป็นต้น รวมทั้งขยะจรมมาพร้อมกับประชาชน/แม่ค้าด้วย

1.4 แนวทางการแก้ไขที่ผ่านมา

1. บูรณาการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในเขตอำเภอเวียงหนองล่อง หรือจังหวัดลำพูนเพื่อหาพื้นที่สำหรับบริหารจัดการขยะร่วมกัน เพื่อเป็นพื้นที่สำรองกรณีบ่อขยะที่ฝั่งกลบปัจจุบันเต็มหรือไม่สามารถนำขยะไปฝังกลบได้

2. รณรงค์สร้างความเข้าใจกับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังผางให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม เช่น กลุ่มเด็ก-เยาวชน นักเรียน กลุ่มพ่อค้า-แม่ค้า และกลุ่มอื่นๆ เพื่อให้การดำเนินการลด คัดแยกและใช้ซ้ำให้มากขึ้น

3. จัดทำแผนการบริหารจัดการขยะให้ครอบคลุม ทั้งเรื่องการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมในปัจจุบัน การจำกัดการใช้วัสดุรองรับขยะมูลฝอย รวมถึงการจัดเก็บการจําหนักรบรทุกขยะมูลฝอยทดแทน เป็นต้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะโดยชุมชน

ปัจจุบันปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นปัญหาใหญ่ทั้งในเขตชุมชนเมืองและชนบทโดยเฉพาะในหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีส่วนที่จะให้ลูกบ้านของตนช่วยกันกำจัดขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอยที่กล่าวถึงเป็นขยะมูลฝอยชุมชนที่ปล่อยจากบ้านพักอาศัย และสถานประกอบการต่างๆ ในหมู่บ้าน บางครั้งหมู่บ้านอาจมีขยะมูลฝอยอันตราย ไวไฟหรือติดเชื้อ เช่น ขยะจากโรงพยาบาล ซึ่งสุริยะ วีริยะสวัสดิ์ (2556) ได้ให้นิยามลักษณะของขยะไว้ดังนี้

ลักษณะของขยะมูลฝอย

1. เป็นขยะมูลฝอยที่เน่าเปื่อยง่าย เช่น เศษอาหาร ซากพืช ซากสัตว์ เป็นต้น
2. เป็นขยะมูลฝอยที่ไม่เน่าเปื่อยเลย ได้แก่ ถุงพลาสติก แก้ว โลหะ เป็นต้น
3. เป็นขยะมูลฝอยอันตราย เช่น โลหะหนัก สารกำจัดแมลง ขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาล

สำหรับประเทศไทย คนไทย 1 คนผลิตขยะมูลฝอยคนละ 1 กิโลกรัมต่อวัน ใน 1 ปีจะมีขยะมูลฝอยที่จะต้องกำจัด 10.5 ล้านตันต่อปี การกำจัดขยะมูลฝอยของไทยเราจะมี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บและกำจัดหลักสุขภาพิบาล แต่การกำจัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำได้เพียง 60 % เท่านั้นที่นำไปฝังกลบอย่างถูกต้อง ไม่ก่อมลพิษ และมีภูมิทัศน์ที่ไม่สวยงาม มีถึง 40 % ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการไม่ได้ต้องปล่อยให้สลายตัวตามธรรมชาติ ซึ่ง 40 % หรือประมาณ 5 ล้านตันต่อปีที่ปล่อยให้เกิ ดปัญหาสิ่งแวดล้อมและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน และเป็นตัวก่อให้เกิดภัยธรรมชาติขึ้นในหมู่บ้าน

หลักการการกำจัดขยะมูลฝอยมี 5 หลัก คือ

1. ลดปริมาณให้น้อยลง เช่น ป้องกันให้เกิดขยะให้น้อยลง หรือการกลบฝัง
2. การนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น รวบรวมถุงพลาสติก และขวดไปขายร้านของเก่า
3. การซ่อมแซมให้ใช้ได้ใหม่ เช่น กระเป๋ เครื่องนุ่งห่ม

4. หลีกเลี้ยงไม่ใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย
5. การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ เช่น เหล็ก ทองแดง เป็นต้น

แนวทางรณรงค์ในหมู่บ้าน

1. รณรงค์ทำความสะอาดให้เรียบร้อยในหมู่บ้านเป็นประจำ หรือทำ 5 ส. คือช่วยกันสะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย
2. ธนาคารขยะในโรงเรียน
3. อบรรมสร้างจิตสำนึก ประธานร้านรับซื้อ ประชาสัมพันธ์จูงใจ นำของเหลือใช้ทำสิ่งประดิษฐ์ การทำปุ๋ยหมักจากขยะมูลฝอยและใบไม้ที่ร่วงตามหมู่บ้าน
4. สร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน
5. สร้างจิตสำนึกโดยการประชาสัมพันธ์พูดคุยให้ประชาชนเห็นความสำคัญ
6. หลีกเลี้ยงการกำจัดขยะที่อาจก่อให้เกิดมลพิษหรืออန္คิภัย เช่น การเผาตอซัง อาจใช้การกลบฝัง หรือใช้ผสมกัน คือ เผาแล้วมีขยะเหลือ จึงทำการฝัง
7. ตรวจตราสอดส่องขยะมูลฝอยอันตราย ต้องประชาสัมพันธ์ และหากพบให้แจ้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
8. ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างอาชีพจากขยะมูลฝอย เช่น การทำปุ๋ยหมักจากขยะ การทำดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น

แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชน

1. การคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด

หัวใจสำคัญของการแก้ปัญหาขยะที่ทุกคนสามารถทำได้นี่เป็นสิ่งที่ชุมชน นำมาใช้และจัดการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ โดยคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็นขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย และดำเนินการรีไซเคิลครบวงจรอย่างมีประสิทธิภาพ ถือหลักการกำจัดขยะจากแหล่งกำเนิดต้นทาง ลดปริมาณขยะ และนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือเรียกว่าขยะรีไซเคิล เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย เช่นเดียวกับที่ ชุมชนอยู่เย็น อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งนำเอาโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) มาใช้และสามารถจัดการขยะในชุมชนได้เกือบทั้งหมด รวมถึงนำขยะกลับมาใช้ใหม่ในหลายรูปแบบ โดยมีการจัดตั้งศูนย์คัดแยกขยะรีไซเคิล การผลิตน้ำหมักจากขยะอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากเศษผักและเศษอาหาร ซึ่งได้จากตลาดสดที่อยู่ใกล้ชุมชน เป็นการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ใหม่เพื่อทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด

2. การลดขยะที่ตัวเราเอง

ปัญหาขยะไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเทคโนโลยี แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากเราทุกคน ดังนั้นสิ่งที่สำคัญไม่แพ้การคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ คือ การลดขยะที่ตัวเราเอง โดยมีหลายชุมชนที่นำแนวคิดนี้มาใช้ หรือที่รู้จักกันว่าเป็น “ชุมชนไร้ถัง” ดังเช่นที่ ชุมชนเทศบาลตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน โดยเดิมทีนั้นมีการ

จัดเก็บขยะโดยภาคเอกชนแล้วเกิดปัญหาขึ้นมากมาย จึงดำเนินการยกเลิกระบบถังขยะ ยกเลิกการเก็บค่าขยะ และเน้นหนักมาตรการทางสังคมให้สมาชิกในชุมชนร่วมมือกันลดขยะและคัดแยกขยะแทนการพึ่งพาเทคโนโลยี และยึดหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายสำหรับเป็นมาตรการทางการคลังผ่านการจำหน่ายถุงขยะ แต่ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ผู้นำชุมชนมีการติดตามและสนับสนุนการคัดแยกขยะอย่างจริงจัง อีกชุมชนหนึ่งที่มีเอกลักษณ์อย่างชัดเจน คือ ชุมชนตำบลเมืองเก่า จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีแนวคิด “ถังขยะไม่ใช่เครื่องประดับ” เริ่มดำเนินการตั้งแต่การตั้งคำถามเพื่อให้ชุมชนได้ร่วมคิดตามเกี่ยวกับขยะ ว่าขยะเกิดจากอะไร ใครมีหน้าที่กำจัดขยะ และวิธีกำจัดขยะที่ถูกต้องนั้นทำอย่างไร และเปิดโอกาสให้ชาวบ้านร่วมกันอภิปรายระดมความเห็นกันว่าเราควรมีการจัดการอย่างไร จนได้เป็นข้อสรุปของการบริหารจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้กำหนดมาตรการช่วยกันกำจัดขยะในชุมชนร่วมกันว่า ชาวบ้านจะต้องมาช่วยกันกำจัดขยะในพื้นที่สาธารณะเดือนละ 1 ครั้ง โดยแต่ละหมู่บ้านช่วยกันทำอย่างพร้อมเพียง

3. การเพิ่มมูลค่าให้กับสิ่งของที่เราไม่ต้องการ

แนวคิดเปลี่ยนขยะให้เป็นเงินนี้เป็นการปลูกฝังให้ประชาชนมองเห็นมูลค่าขยะของ ร้านศูนย์บาท ศูนย์สวัสดิ์ไชยเกิดกลุ่มอาชีพชาเล้ง ชุมชนอ่อนนุช 14 ไร่ เขตประเวศ กรุงเทพฯ ซึ่งขณะนี้ได้ขยายส่งมริไชยเกิดไปยังภาคเหนือแล้ว ร้านศูนย์บาททำหน้าที่เป็นคนกลางในการรับซื้อ และบริหารจัดการขยะ ภายในร้านมีสินค้าอุปโภคบริโภคเหมือนกับร้านขายของชำทั่วไป โดยให้คนในชุมชนนำขยะมาตีมูลค่าเป็นตัวเงิน และแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าที่มีอยู่ภายในร้านโดยไม่ต้องใช้เงิน จากนั้นร้านศูนย์บาทที่เปรียบเสมือนธนาคารขยะจะนำขยะที่รับซื้อไปขาย ทำให้ร้านได้กำไรทั้งจากการขายขยะ และการขายสินค้า ก่อนที่จะเกิดร้านศูนย์บาทขึ้นชุมชนแห่งนี้เคยประสบปัญหาการจัดการขยะเช่นเดียวกับชุมชนอื่นๆ แต่ในปัจจุบันนอกจากจะแก้ปัญหาขยะได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังช่วยปลูกฝังจิตสำนึกในการแยกขยะ และเห็นคุณค่าของสิ่งของทุกชิ้นก่อนจะทิ้งอีกด้วย

4. ระบบมัดจำ-คืนเงิน

เป็นระบบที่ประเทศไทยใช้มานาน และเราคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีกับการจ่ายคืนค่าขวดเปล่าให้กับผู้บริโภคร และให้ผู้ค้าส่งจ่ายค่าขวดให้กับผู้ค้าปลีก ซึ่งประเทศไทยสามารถขยายขอบข่ายการครอบคลุมผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ เพิ่มขึ้นกว่าเดิม จะเป็นการเปลี่ยนความรับผิดชอบทางการเงินในการจัดการของเสียจากชุมชนไปสู่ผู้ผลิต และช่วยให้ปริมาณขยะลดลงอย่างมากดังที่ประเทศเกาหลีใต้ได้ใช้ระบบนี้ครอบคลุมกับกล่องบรรจุอาหาร ขางรถยนต์ แบตเตอรี่ น้ำมันหล่อลื่น ถังบรรจุยาฆ่าแมลง และพลาสติกอย่างประสบความสำเร็จมาแล้ว

2.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาชุมชน ประชาชนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในหลายขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดในการพัฒนา คือ การช่วยให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาที่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม ยื่อนำมาซึ่งผลของการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมถึงความต้องการของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ และผลประโยชน์การพัฒนาย่อมตกถึงประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

2. ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นพฤติกรรมที่ประชาชนหรือคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมนั้น ๆ ได้พัฒนาปัญญา ความรู้ ความสามารถโดยแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อมหรือถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้นิยามไว้ดังนี้

สหประชาชาติ (UNITED NATIONS) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ของประชาชนไว้ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการกระทำ และเกี่ยวข้องกับมวลชลในระดับต่างๆ คือ การเป็นการกระทำโดยสมัครใจ เกี่ยวกับจุดประสงค์ ทางสังคมและการจัดสรรทรัพยากร

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527 : 2) กล่าวว่า การที่ประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการ ควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาความรู้ และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกมาในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

จินดา มณีเนตร (2540 : 67) ให้ความหมายว่า ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้าร่วมรับผิดชอบ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อดำเนินการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงในทางที่ต้องการโดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2525 : 183) กล่าวว่า การเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจ และอารมณ์ ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกลุ่มดังกล่าวด้วย

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527 : 6) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมายถึงกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ และสร้างโอกาสให้กับประชาชนในชุมชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่องรวมกัน

ฐาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 22-23) ได้จำแนกการมีส่วนร่วม ออกเป็น 11 มติดังนี้

1. การจำแนกตามกิจกรรม ในการมีส่วนร่วมเป็นการจำแนกที่พิจารณาจากกิจกรรมของโครงการ นั้นๆ ว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง ที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยซึ่งกิจกรรมต่างๆ อาจมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของงาน หรือโครงการ แต่โดยทั่วไปแล้วการพิจารณาการมีส่วนร่วมในมตินี้จะ เกี่ยวข้องกัน

1.1 การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

1.3 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการ

2. การจำแนกตามประเภทของกิจกรรม หรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการริเริ่มงาน และ โครงการ

2.2 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน

2.3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนดำเนินโครงการ

2.4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผลโครงการ

3. การจำแนกตามระดับความสมัครใจในการเข้าร่วม แบ่งระดับของความสมัครใจออกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1 การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ

3.2 การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ

3.3 การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ หรือการเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า

4. จำแนกตามวิธีการของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 วิธีคือ

4.1 การมีส่วนร่วมโดยตรง

4.2 การมีส่วนร่วมโดยอ้อม

5. จำแนกตามระดับความเห็นของการมีส่วนร่วม แบ่งระดับของความเห็นในการมีส่วนร่วม ออกเป็น 3 ระดับคือ

5.1 ระดับของการมีส่วนร่วมเทียม

5.2 ระดับของการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน

5.3 ระดับของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

6. จำแนกตามระดับความถี่ของการมีส่วนร่วม เป็นการพิจารณาจากจำนวนของผู้ที่เข้ามามีส่วน ร่วม และ หรือ จำนวนครั้งของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

7. จำแนกตามประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

7.1 การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน

7.2 การมีส่วนร่วมที่ไม่มีประสิทธิผล หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงบางส่วน

8. จำแนกตามพิสัยของกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

8.1 การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

8.2 การมีส่วนร่วมเป็นช่วงๆ

9. จำแนกตามระดับขององค์การ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

9.1 การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์การ

9.2 การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์การ

9.3 การมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์การ

10. จำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

10.1 ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น

10.2 ผู้นำท้องถิ่น

10.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐ

10.4 คนต่างถิ่น

11. การจำแนกตามลักษณะของการวางแผน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

11.1 การวางแผนจากบนลงล่าง

11.2 การวางแผนจากล่างขึ้นบน

5. ลักษณะของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2527 : 176-194) ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรงโดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน เช่น การรวมกลุ่มเยาวชน กลุ่มต่างๆ

2. การมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนประชาชน เช่น กรรมการกลุ่มหรือชุมชน กรรมการหมู่บ้าน

3. การมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาส โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน เช่น สถาบัน หรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ทุกละรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการศึกษาครั้งนี้ จากการศึกษาแบบของนักวิชาการหลายๆ ท่านมาประกอบการพิจารณาผู้ศึกษาได้ใช้รูปแบบของ Cohen and Norman T. Uphoff มาเป็นกรอบในการศึกษาเนื่องจากเห็นว่าเป็นส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญของกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน

1. การมีส่วนร่วมในการคิดและการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม/โครงการ
3. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการควบคุมและติดตามประเมินผล

สรุปได้ว่า การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ นั้น ลักษณะและรูปแบบเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนก็จะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ลักษณะของกิจกรรม/โครงการตลอดจนปัญหาและความต้องการของชุมชนนั้นว่า ประชาชนต้องการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองหรือร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแก้ไขปัญหา

6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนเกิดผลบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ทุกประการนั้น มีนักศึกษาและนักพัฒนาหลายท่านได้อธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้ เช่น วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2535 : 122) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ ได้แก่

1. นโยบาย หรือรูปแบบการพัฒนาของรัฐบาล กล่าวคือ การพัฒนาแบบเสรี (Free development) และการพัฒนาแบบมีแผน (Planned development) สนับสนุนให้ประชาชนในชนบทให้เข้ามามีส่วนร่วมได้มากกว่าแบบบังคับ (Force development)
2. โครงสร้างทางการเมืองและสังคมของชาวชนบท โครงสร้างดังกล่าวนี้มีส่วนทำให้ประชาชนในชนบทให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรมากน้อยแตกต่างกัน เช่น โครงสร้างทางการเมืองในสังคมชนบทที่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย หรือโครงสร้างทางสังคมที่เป็นเจ้าขุนมูลนาย หรือโครงสร้างที่สนับสนุนความเชื่อในเรื่องกรรม ย่อมไม่เอื้ออำนวย สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นต้น

อนุภาพ ธีรลาภ (2528 : 46) ได้อธิบายว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ประชาชนเข้าไปร่วมในกิจกรรมการพัฒนา เกิดจากปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. ความเกรงใจผู้มีสถานภาพสูงกว่า
2. ความต้องการให้เป็นกลุ่มเป็นพวก
3. ความเคารพนับถือและเชื่อในตัวผู้นำ
4. ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
5. การคำนึงประโยชน์ตอบแทนที่ตนเองได้รับ
6. การยอมรับแบบอย่างที่ดีในการอยู่แล้ว
7. ความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อมที่ตนเองสัมผัส
8. การยอมรับในอำนาจรัฐ

9. ฐานะเศรษฐกิจ

อำนาจ อนันตชัย (2528 : 170) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกาย เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความปลอดภัย
2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์
4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน หรือความรู้สึกที่เป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคี

7. บริบท หรือเงื่อนไขแวดล้อมของการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย

1. ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจากสิ่งที่น่าสนใจ (ความซับซ้อนของเทคโนโลยีและทรัพยากรที่ต้องการ) ลักษณะประโยชน์ที่ได้รับ (เป็นรูปแบบนับได้ ความน่าจะเป็นไปได้และความเร็วซ้ำที่ได้รับ) และลักษณะ หรือรูปแบบที่ต้องกำหนด (การเชื่อมโยงโครงการความยืดหยุ่นของโครงการ การเข้าถึงการบริหารจัดการโครงการและการครอบคลุมเนื้อหาการบริหารงานโครงการ)

2. สภาพแวดล้อมของงานหรือกิจกรรมตามโครงการ ได้แก่ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ (ประสบการณ์และการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ) ปัจจัยทางด้านกายภาพและธรรมชาติ (ภูมิศาสตร์และชีวภาพ) และปัจจัยทางสังคม (วัฒนธรรม สังคม การเมืองและเศรษฐกิจ) ซึ่งมีส่วนทำให้คนในชุมชนเข้าร่วมหรือไม่ ในการพิจารณาภายในชุมชนของตนเอง

8. ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกนี้ ไม่มีปัญหาและอุปสรรคใดที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุเดียวเช่นเดียวกัน ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นก็เกิดขึ้นจากหลากหลายสาเหตุ เช่น เกิดจากระบบราชการและเกิดจากระบบประชาชน ซึ่งก็มีเหตุผลแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ที่ศึกษา เช่น

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (อ้างถึงใน นพพร นิลนรงค์, 2535 : 41) ได้กล่าวไว้ว่า ตัวเจ้าหน้าที่และระบบราชการ เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 2 ด้านหลัก คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวชาวนบตนเอง ที่ในอดีตเคยมีความอุดมสมบูรณ์ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น ขณะเดียวกันความไม่แน่นอนของภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่สามารถควบคุมธรรมชาติเหล่านี้ได้จึงสร้างทัศนคติต่อตัวเองในลักษณะลัทธิปฏิบัตินิยม (Pragmatism) การมีส่วนร่วมซึ่งผลระยะยาวจึงค่อนข้างลำบาก นอกจากนั้นชาวนบอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์และลัทธิพ่อปกครองลูก (Paternalism) หวังพึ่งบุคคลจนเกินไป ดูถูกดูหมิ่นฐานะของตนเอง เลือกผู้นำที่จะอุปถัมภ์ตนเองได้และส่วนใหญ่จะเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ

2. ปัญหาเกี่ยวกับตัวเองของเจ้าหน้าที่ ระบบราชการ การมีส่วนร่วมของราชการ มีดังนี้

- 2.1 นโยบายในระบบราชการมักมาจากเบื้องบน
- 2.2 การจัดสรรงบประมาณทำมาจากส่วนกลาง คำนึงถึงกิจกรรมที่ส่วนกลางกำหนด
- 2.3 ระบบราชการและเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆขาดการประสานงานและรับปฏิบัติตามนโยบายหลักของหน่วยงาน
- 2.4 มีความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่น้อย มักเชื่อว่าตนเองมีฐานะสูงกว่าชนบท
- 2.5 เจ้าหน้าที่ราชการชอบทำงานสำนักงานมากกว่าลงไปปฏิบัติในพื้นที่
- 2.6 ระบบราชการใช้การให้ทุนให้โทษทำตัวให้พอใจกับผู้บังคับบัญชามิได้ปฏิบัติงานเพื่อชาวบ้านจริงๆ

2.7 บุคคลภายนอก หรือผู้เกี่ยวข้องไม่ต้องการให้ชาวบ้านชนบทเข้าร่วมนอกจากนี้ อคิน รพีพัฒน์ (อ้างถึงใน ปรัชญา เวสารัตน์, 2528 : 20-22) ได้เสนอว่า ผู้นำระดับท้องถิ่นเองก็มีส่วนครอบงำการพัฒนาเพราะผู้นำเหล่านี้มักเป็นคนมีฐานะดี มีอำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่นและมีความสามารถติดต่อประสานงานกับราชการ หรือตัวแทนของกลุ่มและองค์กรภายนอกได้เป็นอย่างดี ลักษณะความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ระหว่างบุคคลในท้องถิ่น มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และยังชี้ด้วยว่า คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจเท่าเทียมกัน หาปัญหาาร่วมกัน อาจเข้าร่วมปัญหาและช่วยเหลือกัน โดยในสภาพสังคมไทย การปรึกษาหารือกันอย่างเปิดเผยอย่างแท้จริงไม่อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่คนต่างสถานะ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2527 : 6) ถ้าการมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่กลุ่มและกิจกรรมในหมู่บ้าน จึงมีเพียงบุคคลส่วนน้อยที่เข้าสู่กระแสนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเป็นการเข้าร่วมในแง่ของการเป็นผู้ถูกระดมเข้ามามากกว่า โดยไม่ใช่เป็นผู้ร่วมในการกำหนดเป้าหมาย หรือกระบวนการดำเนินงานดังนั้น ในการพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะด้านการพัฒนาทางสาธารณสุข ได้มีโครงการ หรือกิจกรรมที่รัฐได้กำหนดขึ้น แล้วให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมโดยให้ความสำคัญต่อการเป็นกลุ่มเป็นสมาชิกเข้าร่วมตลอดจนมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้างที่ควรต้องมีการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ด้านสาธารณสุขได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีผลประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศรัทธาทิพย์ มาประสพ (บทคัดย่อ : 2551) ศึกษาการจัดการขยะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าการจัดการขยะที่ประเทศไทยดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายทาง โดยมิได้พิจารณาถึงสาเหตุ ปัญหาที่แท้จริงที่ทำให้เกิดขยะ อันได้แก่ การผลิต การบริโภคและอรรถประโยชน์ การจัดการขยะในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะของการวิ่งตามปัญหาจึงไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการขยะเท่าที่ควร ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เสนอแนวทางการพัฒนาและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยการแก้ไขจัดการที่จุดเริ่มต้นหรือสาเหตุของปัญหาขยะ โดยการประยุกต์ใช้เงื่อนไขและคุณลักษณะของปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง พบว่าสามารถลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น และลดผลกระทบของปัญหาขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

ศุภชัย ไชยลังกา (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายพบว่า ประชากรในชุมชนเขตเทศบาลตำบลแม่สาย มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยหลายทาง เช่น การเผา การฝังการนำไปทิ้งยังสถานที่สาธารณะ คราวเรือนส่วนใหญ่ยังไม่มีการคัดแยก การเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยยังอยู่ในระดับต่ำทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มสูงขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของประชากร การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่สายยังมีข้อจำกัดในด้าน การบริหารบุคลากรงบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ โดยเสนอแนะให้จัดทำแผนแม่บทในการจัดการ ขยะมูลฝอยในระยะสั้น ระยะยาว และปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

สุรศักดิ์ โอสติดพร (บทคัดย่อ : 2550) ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นว่าเทศบาลตำบลดอยสะเก็ดควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง อาทิ การจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนผู้บริหารเทศบาลเห็นว่าวิธีการจัดเก็บควรจัดหารถเก็บขยะที่ปิดมิดชิดกว่านี้ ซึ่งจะสามารถลดกลิ่นรบกวนชาวบ้านได้และควรปรับปรุงที่รองรับขยะของครัวเรือนต่างๆ เพื่อป้องกันสุนัขคุ้ยเขี่ยขยะ ควรมีการส่งเสริมและรณรงค์ให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะก่อนนำมาทิ้ง ส่วนวิธีการกำจัดพบว่าเทศบาลควรสร้างเตาเผาขยะหรือหาแหล่งฝังกลบ โดยขอความร่วมมือหรือประสานงานกับท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงที่มีการฝังกลบที่เหมาะสม

คชนม์ บุญชูวิทย์ (บทคัดย่อ : 2548) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม พบว่าทุกหมู่บ้านในตำบลดอนแก้วมีการคัดแยกมูลฝอยในระดับครัวเรือนก่อนนำไปทิ้ง คณะกรรมการหมู่บ้านคัดแยกและจำหน่ายมูลฝอยแห้งแล้วนำรายได้ที่ได้จากการจำหน่ายมูลฝอยมาเป็นเงินทุนในหมู่บ้าน ส่วนมูลฝอยเปียกแต่ละหมู่บ้านนำไปฝังกลบ เเผา หรือให้บริษัทเอกชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดจ้างมาเก็บ เสียค่าใช้จ่ายครัวเรือนละ 60 – 100 บาทนอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลอนุญาตให้ชุมชนเผามูลฝอยในช่วงเวลา 10.00 – 15.00 น. เท่านั้น และหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดการมูลฝอย นอกจากนั้นผู้นำชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนด้านการจัดการมูลฝอยเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์รณรงค์เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยและติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ภายนอกชุมชน

มิสรา สมารถ และรักกิจ ศรีสรินทร์ (2540) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการร่วมมือระหว่างประชาชนกับภาครัฐในการแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้ง ผลการศึกษาวีจยแยกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1) ข้อมูลพฤติกรรมและกลุ่มความคิดเห็นของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 59.9) ไม่ได้แยกประเภทมูลฝอย เพราะการเก็บขนของพนักงานยังรวมอยู่ในรถคันเดียวจึงไม่มีประโยชน์

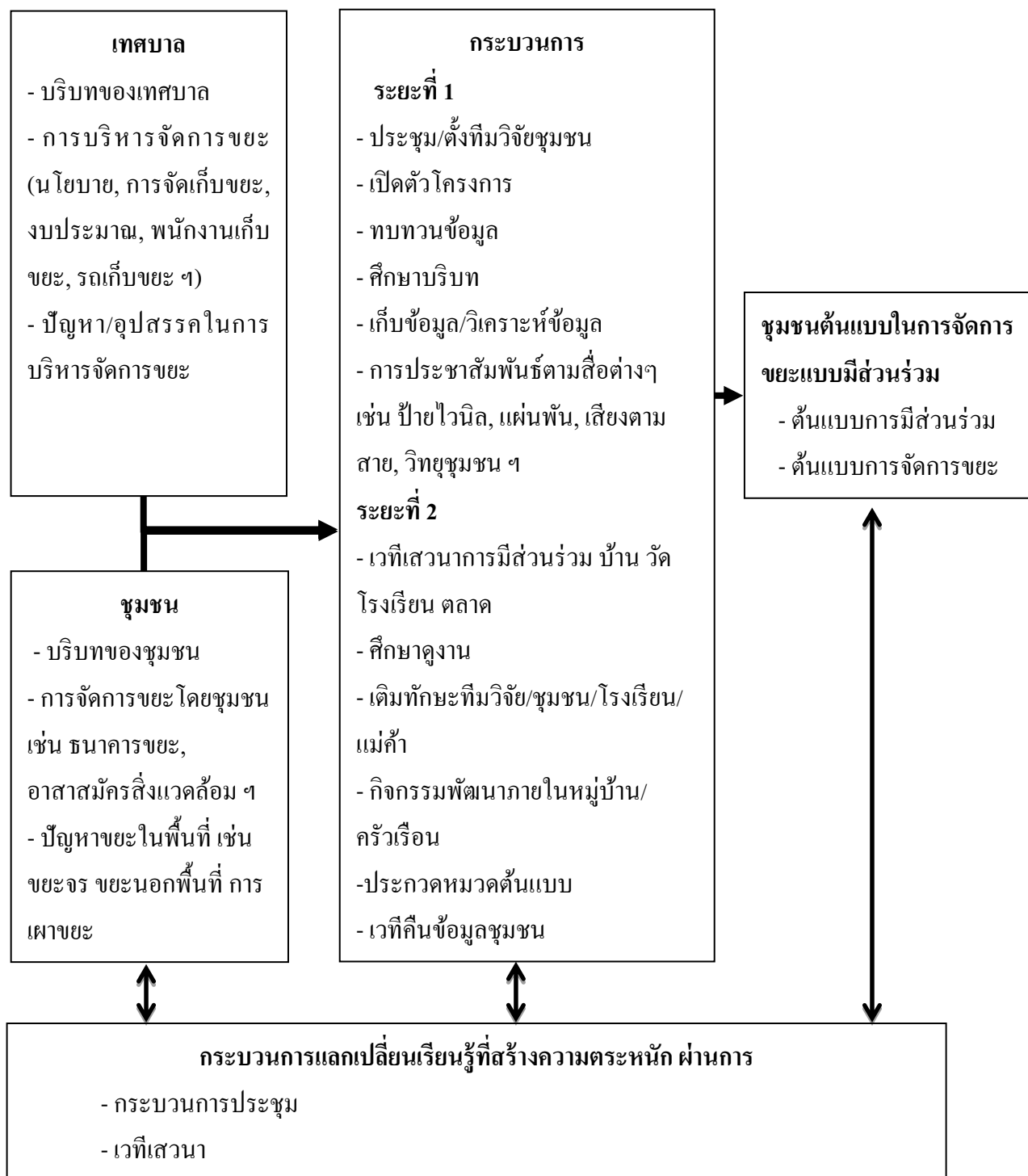
ในทางปฏิบัติ แต่ประชากรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.7) พร้อมจะร่วมมือกับนโยบายการแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้ง

2) ข้อมูลการปฏิบัติและข้อคิดเห็นของกลุ่มเจ้าหน้าที่ จากแบบสอบถามที่ทอดไปยังเจ้าหน้าที่และสำนักงานเขตต่าง ๆ ทั่วประเทศ พบว่าปัญหาการจัดการมูลฝอยในพื้นที่มีหลายปัญหาด້วยกัน เช่น ปัญหาขาดแคลนบุคลากร งบประมาณและอุปกรณ์เครื่องใช้ (ร้อยละ 53.7) ปัญหาระบบการจัดการไม่สามารถรองรับปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นได้ (ร้อยละ 43.4) และปัญหาประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ (ร้อยละ 87.1) เป็นต้น

3) ข้อมูลจากการสังเกตการณ์จากพื้นที่เป้าหมาย 8 จังหวัดหัวเมืองหลัก คือ ระยอง พระนครศรีอยุธยา ขอนแก่น นครราชสีมา เชียงใหม่ พิษณุโลก ภูเก็ต และกระบี่ ปรากฏผลการวิจัยพบว่าทุกเทศบาลล้วนมีปัญหาาร่วมกัน 2 ประการ คือ งบประมาณในการจัดเก็บและการกำจัดมูลฝอยของท้องถิ่นมีไม่เพียงพอ และปัญหาประชาชนไม่ให้ความสำคัญและความร่วมมือกับการแยกประเภทมูลฝอยที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

4) ข้อเสนอแนะและการระดมสมอง สรุปผลได้ดังนี้ คือ การแยกประเภทมูลฝอยควรมุ่งเน้นเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชน การประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการแยกมูลฝอย รัฐควรให้การสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจรีไซเคิลให้มากขึ้น ณรงค์ให้ประชาชนและองค์กรบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอย และควรมีมาตรการทางกฎหมายที่จะช่วยสร้างให้การดำเนินการแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้ง ดำเนินการไปได้ด้วยดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

กระบวนการการวิจัย

1. รูปแบบการศึกษาวิจัย

การวิจัยกระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบ ในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะด้วยตนเอง

2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนในหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน จำนวน 730 ครัวเรือน ประชากร 1,724 คน

3. เครื่องมือ

1. การจัดประชุม/เวทีเสวนา/สัมมนา
2. การประชุมกลุ่มย่อย
3. การสังเกต
4. การบันทึกเสียง
5. การทำ Mind Mapping
6. การถ่ายภาพนิ่ง / ภาพเคลื่อนไหว

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อให้สามารถอธิบายบริบทของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ถึงการบริหารจัดการขยะเดิม รวมทั้งรูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ เงื่อนไขความร่วมมือและการแก้ไขปัญหาของชุมชน สรุปจากการประชุม การจัดเวทีเสวนา รวมทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านในการบริหารจัดการขยะของชุมชน รวมถึงการใช้คำสถิติอย่างง่ายในการอธิบายลักษณะทั่วไป เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ลำดับ	กิจกรรม	วัน/เดือน/ปี ที่ดำเนินกิจกรรม
1	ทำ MOU ร่วมกับ สกว.	15 กุมภาพันธ์ 2554
2	แต่งตั้งทีมวิจัยและคณะทำงาน	30 ตุลาคม 2555
3	ประชุมทำความเข้าใจถึงการทำงานโครงการวิจัยร่วมกับทีม	13 พฤศจิกายน 2555
4	ประชุมประจำเดือนพฤศจิกายน 2555	7 พฤศจิกายน 2555
5	เปิดตัวโครงการด้วยขบวนแห่รอบชุมชน	28 พฤศจิกายน 2555
6	ประชุมประจำเดือนธันวาคม 2555	7 ธันวาคม 2556
7	ประชุมประจำเดือนมกราคม 2556	14 มกราคม 2556
8	ประชุมประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2556	4 กุมภาพันธ์ 2556
9	ศึกษาบริบทชุมชนและการถอดบทเรียนเพื่อทบทวนข้อมูลเดิม	11 กุมภาพันธ์ 2556
10	ประชุมประจำเดือนมีนาคม 2556	11 มีนาคม 2556
11	ประชุมออกแบบชุดแบบสำรวจ	4 เมษายน 2556
12	เก็บข้อมูลการจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่อง	4 – 22 เมษายน 2556
13	ประชุมประจำเดือนเมษายน 2556	19 เมษายน 2556
14	ประชุมประจำเดือนพฤษภาคม 2556	5 พฤษภาคม 2556
15	ประชุมสรุปและวิเคราะห์ผลการเก็บข้อมูล	7 พฤษภาคม 2556
16	ประชุมประจำเดือนมิถุนายน 2556	มิถุนายน 2556
17	สรุปผลการดำเนินงานระยะที่ 1	13 มิถุนายน 2556
18	ศึกษาดูงานพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะบ้านน้ำพุ ต.ป่าสัก, บ้านป่าเส้า ต.อุโมงค์ อ.เมือง จ.ลำพูน	17 มิถุนายน 2556
19	สรุปผลการศึกษาดูงาน	18 มิถุนายน 2556
20	ประชุมประจำเดือนกรกฎาคม 2556	5 กรกฎาคม 2556
21	เวทีเสวนาการจัดการขยะในพื้นที่	24 มิถุนายน 2556
22	ประชุมการจัดการขยะกับหน่วยงานในพื้นที่ (บ้าน/วัด โรงเรียน/ตลาด)	20 กรกฎาคม 2556
23	ประชุมสรุปแนวทางการสร้างชุมชนต้นแบบ	6 สิงหาคม 2556

ลำดับ	กิจกรรม	วัน/เดือน/ปี ที่ดำเนินกิจกรรม
24	ประชุมประจำเดือนสิงหาคม 2556	7 สิงหาคม 2556
25	เดิมทักษะให้กับชุมชน, วัด, โรงเรียน, ทีมวิจัย	29 สิงหาคม - 12 กันยายน 2556
26	ประชุมประจำเดือนกันยายน 2556	4 กันยายน 2556
27	กิจกรรมพัฒนาการจัดการขยะในพื้นที่	13,16,20,21 กันยายน 2556
28	ประกวดหมวดต้นแบบ	25 กันยายน – 11 ตุลาคม 2556
29	เวทีคืนข้อมูลชุมชน	22 ตุลาคม 2556
30	ประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย, แผ่นพับ, ไลน์	พฤศจิกายน 2555 – ตุลาคม 2556
31	ประชุมประจำเดือนตุลาคม 2556	28 ตุลาคม 2556
32	สรุปผลการดำเนินโครงการ	22 ตุลาคม – 10 พฤศจิกายน 2556
33	สรุปผลการดำเนินโครงการ จัดทำสรุปเล่มรายงาน	พฤศจิกายน 2556

5.1 ทำ MOU ร่วมกับ สกว.

วันที่ดำเนินกิจกรรม	15 กุมภาพันธ์ 2554
สถานที่	เทศบาลตำบลวังผาง
เป้าหมาย	เทศบาลตำบลวังผางและหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง
วัตถุประสงค์	1. เพื่อใช้งานวิจัยในการแก้ไขปัญหาชุมชน 2. เพื่อสร้างความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาชุมชน
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. ประสานงานกับสำนักงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการจัดทำโครงการ 2. เขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ 3. ลงนามความร่วมมือในการดำเนินโครงการ
ผลการดำเนินโครงการ	1. ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก (สกว.) ในการแก้ไขปัญหาชุมชนได้อีกทางหนึ่ง 2. เกิดภาคีเครือข่ายในการพัฒนาท้องถิ่น

5.2 แต่งตั้งทีมวิจัยและคณะทำงาน

วันที่ดำเนินกิจกรรม	30 ตุลาคม 2555
สถานที่	เทศบาลตำบลวังผาง
เป้าหมาย	ทีมวิจัยจำนวน 30 คน (ทีมเทศบาลและทีมชุมชน ทีมละ 15 คน)

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้มีคณะทำงานในการขับเคลื่อนงานวิจัย 2. เพื่อสร้างความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาชุมชนระหว่างเทศบาลกับชุมชน
ขั้นตอนการดำเนินงาน	1. ประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง 2. ประชุมร่วมระหว่างเทศบาลและคณะทำงานบ้านเวียงหนองล่อง 3. จัดทำคำสั่งแต่งตั้งทีมวิจัยร่วมระหว่างเทศบาลและชุมชน 1 คณะ
ผลการดำเนินโครงการ	มีคณะทำงานในการขับเคลื่อน โครงการวิจัยร่วมกันระหว่างชุมชนกับเทศบาลตำบลวังผาง

5.3 กิจกรรมประชุมทำความเข้าใจโครงการ

วันที่ดำเนินกิจกรรม	13 พฤศจิกายน 2555
สถานที่	ศาลาบ้านเวียงหนองล่อง
เป้าหมาย	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้ทีมวิจัยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ กิจกรรมของโครงการ 2. กำหนดวัน เวลา รูปแบบ สำหรับการดำเนินกิจกรรมเปิดตัวโครงการเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาล
2. กำหนด วัน เวลา และสถานที่ สำหรับใช้ในการประชุม
3. ให้ทีมวิจัยกล่าวแนะนำตัวเอง เพื่อสร้างความคุ้นเคย
4. ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ แผนการปฏิบัติงาน กิจกรรมของโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างทีมวิจัย
5. กำหนดวัน เวลา และรูปแบบกิจกรรมเปิดตัวโครงการ โดยการเดินรณรงค์รอบชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการดำเนินโครงการภายใต้ความร่วมมือของสำนักงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่นร่วมกับทีมวิจัยจากชุมชนและทีมวิจัยจากเทศบาล

ผลการดำเนินกิจกรรม

1. ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุมร่วมกำหนดวันเปิดตัวโครงการโดยการเดินรณรงค์รอบชุมชน ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2555 เนื่องจากตรงกับวันลอยกระทง ประชาชนในชุมชนจะช่วยกันตกแต่งรถขบวนกระทงเพื่อร่วมในงานวันลอยกระทงของหมู่บ้าน และไม่ได้ออกไปทำงานนอกพื้นที่ จึงเหมาะสมที่จัดกิจกรรมเปิดตัวโครงการโดยวิธีการแห่รอบชุมชนโดยมีรูปแบบการจัดขบวนดังนี้

- นักเรียนโรงเรียนบ้านเวียง ถือป่ายธรรงค์
- นักเรียน ร.ร.เทศบาล แต่งกายด้วยชุดที่ทำจากขยะรีไซเคิล ถือป่ายเชิญชวนเข้าร่วม

โครงการ

- รถโมบายเทศบาลตำบลวังผางนำขบวนประชาสัมพันธ์แห่รอบชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง
- รถยนต์และรถซาเล้ง สำหรับใส่ขยะรีไซเคิล
- อสม. บ้านเวียง ทำวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งประดิษฐ์ ที่ทำจากขยะรีไซเคิล
- ผ้าป่าจากขยะรีไซเคิล

4. เส้นทางเดินขบวนแห่ โดยเริ่มตั้งขบวนที่หน้าวัด

5. มีการเตรียมงาน โดยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

ผู้ใหญ่บ้าน

- ประธานโรงเรียนเพื่อนำนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านเวียงหนองล่องร่วมขบวนแห่เปิดตัวโครงการ
- ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของหมู่บ้านทุกวันจนกว่าจะถึงวันเปิดตัวโครงการเพื่อประชาชนใน

ชุมชนรับทราบ และเข้าร่วมโครงการอีกทางหนึ่ง

- ประธานขอรถกระบะจำนวน 4 คันเพื่อนำไปใส่ขยะรีไซเคิลที่ได้จากบริจาคของชุมชน

เทศบาล

- การจัดหาเครื่องเสียง ป้ายโครงการ ป้ายธรรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะ ถุงใส่สำหรับใส่ขยะรีไซเคิล อาหารและน้ำดื่ม แผ่นพับ, ใบปลิวเชิญชวนเข้าร่วมโครงการ

- ประธานนักเรียนโรงเรียนเทศบาลตำบลวังผาง

ทีมวิจัยชุมชน

- นางราตรี ใจจิวคำ จัดหาวัสดุอุปกรณ์จากวัสดุรีไซเคิล และ ประธานรถซาเล้ง เพื่อนำมาบรรทุกขยะรีไซเคิล

- นางศรีวรรณ จันทะวัน ทำต้นผ้าป่าขยะรีไซเคิล

- ครูสว่าง กันทะมูล ทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์เสียงในรถประชาสัมพันธ์

บทเรียน

แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและเกิดภาวะผู้นำภายในกลุ่มทีมวิจัยชุมชน

ปัญหาและอุปสรรค

-

รูปกิจกรรม

5.4 กิจกรรมประชุมประจำเดือนพฤศจิกายน 2555

วันที่	7 พฤศจิกายน 2555
สถานที่	ห้องประชุมเทศบาลตำบลวังผาง
เป้าหมาย	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาล จำนวน 30 คน
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	เพื่อเตรียมความพร้อมชุมชน ในการดำเนินโครงการทั้งหมด
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. ประสานงานทีมวิจัยชุมชน และทีมวิจัยเทศบาล 2. กำหนด วัน เวลา และสถานที่ สำหรับใช้ในการประชุม
ผลการดำเนินกิจกรรม	1. ทีมวิจัยรับทราบการดำเนินโครงการฯ ในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง รับทราบ 2. ทีมวิจัยมีความเข้าใจวิธีการดำเนินโครงการตลอดจนกระบวนการ รวมทั้งผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ
บทเรียน	การประชุม / พูดคุย หรือการทำความเข้าใจกับทีมงาน เป็นการปรับทัศนคติ วิชิตคิดและมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการทำงาน จะส่งผลดีต่อการทำงาน อาจส่งผลทำให้งานที่จะทำสำเร็จได้ง่ายขึ้น

รูปกิจกรรม

5.5 กิจกรรมเปิดตัวโครงการโดยการแห่รอบชุมชน

วันที่ดำเนินกิจกรรม	วันที่ 28 พฤศจิกายน 2555
สถานที่	ณ บ้านเวียงหนองล่อง
เป้าหมาย	ผู้นำชุมชน นักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงหนองล่องและโรงเรียนเทศบาลตำบลวังผาง ผู้สูงอายุ อสม.เจ้าหน้าที่เทศบาล 200 คน
วัตถุประสงค์	เพื่อให้คนในชุมชนรับทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ และเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมโครงการ
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. ตั้งขบวนพร้อมกันบริเวณลานวัดบ้านเวียงหนองล่อง (ตามแผนผังที่วางไว้) 2. ขบวนแห่เปิดตัวโครงการโดยการแห่รอบๆ ชุมชน ซึ่งมีกิจกรรมดังนี้ - ประชาสัมพันธ์โครงการโดย รถโมบายที่นำหน้าขบวนแห่ - แจกแผ่นพับ ใบปลิวเกี่ยวกับโครงการให้แก่ประชาชนในชุมชน - รับบริจาคขยะจากประชาชนในชุมชน - มีการแสดงของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลตำบลวังผาง ตามจุดต่างๆ เพื่อให้เกิดความสนใจจากคนในชุมชนมากขึ้น - เมื่อขบวนแห่เสร็จสิ้นแล้ว นิมนต์เจ้าอาวาสวัดเวียงหนองล่องรับผ้าป่าขยะรีไซเคิลเพื่อนำเข้าธนาคารขยะของชุมชนต่อไป
ผลการดำเนินกิจกรรม	1. ได้รับความสนใจจากคนในชุมชน 2. ขยะรีไซเคิลจากการบริจาคของคนในชุมชน ซึ่งนำเข้าธนาคารขยะของชุมชนต่อไป
บทเรียน	ได้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม อสม. กลุ่มผู้นำ นักเรียน กลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้การดำเนินกิจกรรมเปิดตัวโครงการดำเนินไปด้วยดี และระหว่างการเดินขบวนแห่รอบชุมชนนั้นก็มีการเก็บขยะที่ตกเกลื่อนกลาดสองข้างถนน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนมีความต้องการให้ชุมชนของตนเองสะอาดปราศจากขยะ
ปัญหาและอุปสรรค	เนื่องจากไม่ได้ประสานงานกับตำรวจจราจร ทำให้เวลาเคลื่อนขบวนเพื่อข้ามถนนติดขัดและเกิดความไม่ปลอดภัยแก่ผู้เข้าร่วมขบวนแห่ และเส้นทางการเดินขบวนนั้นเป็นเส้นทางสายหลักในชุมชนเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมทั่วชุมชน ซึ่งยังต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ที่มากขึ้น อาจจะ

เป็นเสียงตามสายในชุมชนทุกวัน หรือการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปากจากทีมวิจัยชุมชน

รูปกิจกรรม

5.6 กิจกรรมประชุมประจำเดือนธันวาคม 2555

วันที่ดำเนินกิจกรรม	7 ธันวาคม 2555
สถานที่	ณ ศาลาวัดบ้านเวียงหนองล่อง
ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน
เป้าหมายของกิจกรรม	เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหา และผลตอบรับจากกิจกรรมเปิดตัวโครงการในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2556 ระหว่างทีมวิจัย
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. ทีมเทศบาลนำเสนอประมวลภาพกิจกรรมเปิดตัวโครงการในวันที่ พฤศจิกายน 2556 2. เปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหา และผลตอบรับจากกิจกรรมเปิดตัวโครงการใน 28 พฤศจิกายน 2556 ระหว่างทีมวิจัย
ผลการดำเนินกิจกรรม	จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างทีมวิจัยชุมชนพบว่า คนในชุมชนได้รับรู้เกี่ยวกับโครงการเป็นบางส่วนเท่านั้น ต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และเครื่องเสียงที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เสียงไม่ดังมากพอ จึงทำให้การรับฟังในระยะไกลไม่ค่อยชัดเจน
บทเรียน	เกิดความภาคภูมิใจในกลุ่มของทีมวิจัยชุมชนที่มีส่วนทำให้กิจกรรมการเปิดตัวโครงการในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2556 ดำเนินไปด้วยดี ประสบความสำเร็จ ซึ่งนับว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีสำหรับการทำกิจกรรมต่อไปของโครงการ
ปัญหาและอุปสรรค	-

รูปกิจกรรม

5.7 กิจกรรมประชุมประจำเดือนมกราคม 2556

วันที่	14 มกราคม 2556
สถานที่	ณ ศาลาวัดบ้านเวียงหนองล่อง
เป้าหมาย	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน
วัตถุประสงค์	เพื่อพิจารณาเกณฑ์ที่ใช้ในการประกวดหมวดต้นแบบ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของชุมชน
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. ทีมเทศบาลนำเสนอเกณฑ์ในการประกวดหมวดต้นแบบเบื้องต้นให้แก่ทีมวิจัยชุมชน 2. ทีมวิจัยพิจารณาเกณฑ์ในการประกวดหมวดต้นแบบที่ละเอียดและเสนอความคิดเห็นว่าควรเพิ่มตรงไหนอย่างไรบ้าง 3. เมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการประกวดหมวดต้นแบบเรียบร้อยแล้วให้ทีมวิจัยเทศบาลไปดำเนินการปรับและแก้ไข 4. กำหนดคณะกรรมการในการประกวดหมวดต้นแบบ 5. วางแผนและนัดหมายในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไป
ผลการดำเนินกิจกรรม	เกณฑ์ในการประกวดหมวดต้นแบบ และรายชื่อคณะกรรมการที่ตัดสินหมวดต้นแบบที่ผ่านความเห็นชอบจากทีมวิจัยชุมชน
บทเรียน	เกณฑ์ในการประกวดหมวดต้นแบบที่ตรงกับความต้องการของชุมชน
ปัญหาและอุปสรรค	เกณฑ์ในการประกวดหมวดต้นแบบบางข้อนั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางวิชาการเพื่อให้มีความสมบูรณ์ และต้องมีการปรับแก้ไขหลายครั้ง เพื่อให้มีความถูกต้อง เป็นที่ยอมรับทั้งคณะกรรมการที่ใช้ตัดสินและทีมวิจัยเอง

รูปกิจกรรม

5.9 กิจกรรมศึกษาบริบทชุมชนและทบทวนการจัดการขยะเดิม

วันที่	11 กุมภาพันธ์ 2556
สถานที่	ศาลาวัดบ้านเวียงหนองล่อง
เป้าหมาย	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน
วัตถุประสงค์	เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และทบทวนข้อมูลการจัดการขยะเดิม
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. นำเสนอทบทวนข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว 2. แลกเปลี่ยน และเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์
ผลการดำเนินกิจกรรม	ทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น ดังนี้

1. ทวนเดิมของการจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่อง

1.1 ชุมชน

- กลุ่ม อสม. คอยสอดส่องดูแลไม่ให้มีการทิ้งขยะไม่เป็นที่และการลักลอบนำขยะมาทิ้งในเขตชุมชนของตนเอง และยังทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ให้แต่ละครัวเรือนมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งด้วย

- กลุ่มธนาคารขยะ รับซื้อขยะรีไซเคิลภายในชุมชน

- การประชาสัมพันธ์ โดยการอาศัยปากต่อปาก และเสียงตามสายของชุมชน

1.2 เทศบาล

- โครงการออมบุญ ออมขยะ ออมเบี้ย ซึ่งเป็นโครงการที่ทำร่วมกับผู้สูงอายุโดยให้ผู้สูงอายุนำขยะมาพร้อมวันรับเบี้ยยังชีพ

- รถเก็บขยะ โดยให้บริการจัดเก็บขยะที่บ้านเวียงหนองล่องทุกวันพฤหัสบดีและวันศุกร์

1.3 ครัวเรือน มีการกำจัดขยะโดยวิธีการ ดังนี้

- เผา

- กำจัดขยะเปียก ทำปุ๋ยหมัก

- คัดแยก 2 ประเภท คือ ขยะใช้ประโยชน์ / ขยะรีไซเคิล

1.4 ข้อกังวล

- การจัดการขยะของตลาด
- ธนาคารขยะมีแกนนำ / ผู้ช่วยน้อย
- มีพ่อค้าแม่ค้าจากภายนอกมารับซื้อขยะ
- เงื่อนไขในการรับซื้อเหมือนชุมชน / มีบริการเสริม

2. ปัญหาขยะของหมู่ 6

- เผาขยะในชุมชน
- การลักลอบทิ้ง
- ขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์
- ทิ้งขยะไม่เป็นที่
- ขาดการจัดการขยะที่ดี

ปัญหาและอุปสรรค

กิจกรรมศึกษาบริบทชุมชน และทบทวนข้อมูลการจัดการขยะเดิม เป็นการได้ข้อมูลจากตัวแทนในแต่ละกลุ่มในชุมชน อาทิ ผู้นำชุมชน อสม. ผู้สูงอายุ เยาวชน ประธานแม่บ้าน เป็นต้น อาจจะได้ข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมและครบถ้วนเท่าที่ควร ทีมวิจัยควรลงพื้นที่เพื่อที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น

รูปกิจกรรม

5.10 กิจกรรมประชุมประจำเดือนมีนาคม 2556

วันที่

11 มีนาคม 2556

สถานที่

ศาลาวัดบ้านเวียงหนองล่อง

เป้าหมาย

ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน

วัตถุประสงค์

เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ และเสนอตัวอย่างชุมชนที่มีการจัดการขยะที่ดีให้แก่ทีมวิจัยชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการขยะในชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม	1. เสนอตัวอย่างชุมชนที่มีการจัดการขยะที่ดีให้แก่ทีมวิจัยชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการขยะในชุมชน 2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างทีมวิจัยในเรื่องเกณฑ์ในการประกวดหมวดคั้นแบบเบื้องต้น
ผลการดำเนินงานกิจกรรม	ทีมวิจัยชุมชนมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินกิจกรรมในการประกวดหมวดคั้นแบบ
บทเรียน	ทีมวิจัยชุมชน มีแนวคิดในการจัดการขยะในชุมชนของตนเอง และมีการเสนอตัวอย่างคนในชุมชนที่สามารถนำเอามาเป็นแบบอย่างในการประกวดได้
ปัญหาและอุปสรรค	-
รูปกิจกรรม	

5.11 กิจกรรมประชุมออกแบบชุดสำรวจข้อมูลการจัดการขยะ

วันที่	4 เมษายน 2556
สถานที่	ณ ศาลาวัดบ้านเวียงหนองล่อง
เป้าหมาย	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 20 คน
วัตถุประสงค์	เพื่อออกแบบชุดสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะในระดับครัวเรือนของบ้านเวียงหนองล่อง
ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม	1. ทีมวิจัยของเทศบาล ได้จัดทำแบบสำรวจข้อมูลไว้แล้วเบื้องต้นแล้ว จึงนำมาให้ทีมวิจัยชุมชนได้ร่วมกันพิจารณาที่ละเอียด
ผลการดำเนินงานกิจกรรม	1. ได้แบบสำรวจข้อมูลการจัดการขยะของบ้านเวียงหนองล่อง ในระดับครัวเรือน ซึ่งมาจากคนในชุมชน 2. กำหนดแผนการดำเนินการเก็บแบบสำรวจ ดังนี้ 2.1 ให้ทีมวิจัยเทศบาลปรับแก้แบบสอบถาม ภายใน 4 เม.ย.56

2.2 หลังจากปรับแก้แล้ว ทดสอบกับทีมวิจัย วันที่ 4 - 7 เม.ย.56

2.3 ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล 8 - 21 เม.ย.56 โดยแบ่งเป็นรายหมวด และให้เก็บข้อมูลร้อยละ 50 ของครัวเรือนในแต่ละหมวด ดังนี้

หมวด	จำนวนครัวเรือน	จำนวนชุดแบบสำรวจ	ผู้รับผิดชอบ
กองหลวง	308	155	นางจันทร์สรี อินทนนท์
ในเวียง	110	55	นางศรีทร ศรีสงฆาร
เครื่องจาว	120	60	นางสาวจันจิรา ทราชคำ
กู่ขาว	107	54	พช.เลียบครุฑ ปิ่นตะ
รวม	645	324	

2.4 นัดสรุปการเก็บแบบสำรวจ ครั้งที่ 1 วันที่ 22 เม.ย.56

บทเรียน

แบบสำรวจข้อมูลที่ได้ เป็นข้อมูลที่ได้จากทีมวิจัยของชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลที่คนในชุมชนอยากรู้ว่าชุมชนของตนเองมีการจัดการขยะในชุมชนของตนเองอย่างไร

ปัญหาและอุปสรรค

ไม่มีสถานที่ที่จะใช้ในการประชุม เนื่องจากศาลาวัดที่เคยใช้เป็นที่พักประชุม นั้น ทางวัดได้ใช้เป็นที่พักงานไม้ ทำให้ต้องเปลี่ยนสถานที่มาเป็นที่หน้าวัดแทน

รูปกิจกรรม

5.12 เก็บข้อมูลการจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่อง

วันที่

4 - 22 เมษายน 2556

สถานที่

หมวดกองหลวง, หมวดกู่ขาว, หมวดเครื่องจาว, หมวดในเวียง

เป้าหมาย

350 ครัวเรือน

วัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินการเก็บแบบสำรวจ วิธีการเก็บข้อมูล ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม ให้ตัวแทนของแต่ละหมวดที่ดำเนินการเก็บแบบสำรวจเสนอ วิธีการเก็บ ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ

ผลการดำเนินงานกิจกรรม

1. วิธีการเก็บแบบสำรวจ
 - หมวดเครื่องจักร แบ่งทีม อสม. จัดเก็บ ประมาณ 4 คน
 - หมวดกองหลวง ให้เยาวชนอายุระหว่าง 20-22 ปี จำนวน 12 คน เก็บข้อมูลโดยทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ก่อนลงมือเก็บข้อมูล
 - หมวดกู่ขาว ให้เยาวชน 2 คน เก็บข้อมูล โดยอธิบายให้เข้าใจแบบสำรวจก่อน แล้วจึงลงมือเก็บข้อมูล
 - หมวดในเวียง อสม. จำนวน 2 คนเป็นคนเก็บข้อมูลเอง
2. ปัญหาในการดำเนินการเก็บข้อมูล
 - คนในชุมชนไม่เข้าใจ โครงการว่าทำอะไร
 - ไม่เข้าใจคำถามว่าถามไปทำไม
 - บางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ
 - ข้อมูลบางส่วนยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์
3. ข้อเสนอแนะจากชุมชน ให้มีการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมหรือมากขึ้นกว่าเดิม ดังนี้
 - เจ้าหน้าที่ของเทศบาลออกมาสื่อสารประชาสัมพันธ์เอง อาจจะทำเป็นรถโมบายประชาสัมพันธ์รอบชุมชนโดยทำเป็น 2 เวลา คือ ตอนเช้า เวลา 07.00 น. และช่วงเย็น เวลา 19.00 น.
 - ประชาสัมพันธ์ในงานบุญต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน
4. กำหนดส่งแบบสำรวจในวันที่ 29 เม.ย.56 และนัดสรุปผลในวันที่ 7 พ.ค.56
5. สรุปจำนวนแบบสำรวจที่เก็บได้ในแต่ละหมวด

หมวด	จำนวนครัวเรือน	จำนวนชุดแบบสำรวจ 50%	จำนวนแบบสำรวจที่ได้	จำนวนที่ยังขาด
กองหลวง	308	155	41	144
เครื่องจักร	120	60	51	21
ในเวียง	110	55	39	27
กู่ขาว	107	54	14	51
รวม	645	324	141	243

บทเรียน

จากการลงพื้นที่ในการดำเนินการเก็บข้อมูลของทีมวิจัยชุมชน ทำให้คนที่เก็บข้อมูลได้เห็นถึงปัญหาขยะในชุมชนของตนเอง และอีกทั้งยังสร้างความตระหนักในการจัดการขยะในชุมชน ดังจะเห็นจากการนำเสนอปัญหาขยะเพิ่มเติม ดังนี้

- พ่อค้าแม่ค้าที่ขายปลา ร้ากะปิ ทำให้เกิดขยะที่มีกลิ่นเหม็น
- มีคนนอกพื้นที่เอาขยะมาทิ้งในลักษณะเป็นถุงกระสอบปุย
- ที่ตลาดเช้ามีคนเอาขยะเข้ามาในพื้นที่
- บางคนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการขยะ / เอาขยะเข้ามา

ปัญหาและอุปสรรค

ฝนตก ต้องเปลี่ยนแปลงสถานที่และเวลาในการประชุมจากหน้าวัดเป็นที่ศาลาเอนกประสงค์ของหมู่บ้านแทน

รูปกิจกรรม

5.13 กิจกรรมประชุมประจำเดือนเมษายน 2556

วันที่	19 เมษายน 2556
สถานที่	ณ ศาลาวัดบ้านเวียงหนองล่อง
เป้าหมาย	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน
วัตถุประสงค์	เพื่อวางแผนการประชาสัมพันธ์โครงการงานทดลองสมณศักดิ์ พระครูสุบุญญภิราม และสร้างน้ำพระธาตุเจดีย์ศรีลำพูน ณ วัดบ้านเวียงหนองล่อง
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. กำหนดรูปแบบกิจกรรมประชาสัมพันธ์โครงการ 2. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม
ผลการดำเนินกิจกรรม	1. รูปแบบกิจกรรมประชาสัมพันธ์โครงการ มีดังนี้

- ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย และขอความร่วมมือเวทีชอฟพื้นบ้านให้ช่วยประชาสัมพันธ์อีกทางหนึ่ง

- จัดบอร์ดนิทรรศการแสดงการดำเนินงานที่ผ่านมาของโครงการ
- แจกเอกสาร แผ่นพับเกี่ยวกับโครงการให้แก่ประชาชนที่มาร่วมงาน
- มีการคัดแยกขยะในงาน โดย กลุ่ม อสม.
- กิจกรรมขยะแลกไข่

บทเรียน

ปัญหาและอุปสรรค

เป็นการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในโครงการฯ ให้เข้ากับกิจกรรมของชุมชน มีเสียงเครื่องเสียงจากการดำเนินกิจกรรมรอบๆ เสียงดังรบกวน ทำให้การดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์ต้องทำเป็นช่วงๆ

รูปกิจกรรม

5.14 กิจกรรมประชุมประจำเดือนพฤษภาคม 2556

วันที่

5 พฤษภาคม 2556

สถานที่

ศาลาอเนกประสงค์ บ้านเวียงหนองล่อง

เป้าหมาย

ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทีมวิจัยทราบถึงแผนการปฏิบัติงาน กิจกรรมในระยะที่ 2 ของโครงการฯ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทีมวิจัยชุมชน และทีมวิจัยเทศบาล
2. กำหนด วัน เวลา และสถานที่ สำหรับใช้ในการประชุม
- 3.ชี้แจงถึง แผนการปฏิบัติงาน กิจกรรมในระยะที่ 2 ของโครงการฯ
4. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มทีมวิจัย ในการดำเนินกิจกรรม ในระยะที่ 2 ของโครงการฯ

ผลการดำเนินงานกิจกรรม

ลำดับ	กิจกรรม	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
1	กิจกรรมเดิมทักษะความรู้ให้กับทีมวิจัย	มิ.ย. 56	ทีมวิจัยเทศบาล
2	กิจกรรมศึกษาดูงาน	มิ.ย. 56	ทีมวิจัยชุมชน
3	การประชุมสรุปผลการศึกษาดูงาน	ก.ค. 56	ทีมวิจัยชุมชน
4	กิจกรรมการสรุปผลการดำเนินงานระยะที่ 1 (คืบ ข้อมูลชุมชน)	ก.ค. 56	ทีมวิจัยเทศบาล
5	เวทีระดมความคิดและแนวทางการจัดการขยะใน ตลาด, ร.ร., วัดและแนวทางการทำงานร่วมกับ หน่วยงานในพื้นที่	ก.ค. 56	ทีมวิจัยเทศบาล ทีมวิจัยชุมชน
6	ประชุมสรุปแนวทางการสร้างชุมชนต้นแบบ	ก.ย. 56	ทีมวิจัยชุมชน
7	กิจกรรมการพัฒนาด้านการจัดการขยะในชุมชน - คัดแยกขยะในงานบุญ - โครงการออมบุญ ออมขยะ ออมเบี้ย - ธนาคารขยะ	ก.ย. 56	ทีมวิจัยชุมชน
8	กิจกรรมการประชาสัมพันธ์และสร้างความร่วมมือ ในชุมชน	เดือนละ 2 ครั้ง	ทีมวิจัยเทศบาล ทีมวิจัยชุมชน
9	กิจกรรมการประกวดหมวดต้นแบบ	ส.ค. - ต.ค. 56	ทีมวิจัยชุมชน
10	ประชุมสรุปโครงการและคืนข้อมูลชุมชน	พ.ย. 56	ทีมวิจัยเทศบาล

บทเรียน

1. เพิ่มกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น
2. จัดกิจกรรมผ้าป่าไร้ขีด ระยะเวลา 2 เดือนต่อ 1 ครั้ง
3. กิจกรรมให้ความรู้ในวันพระ เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

ปัญหาและอุปสรรค

สมาชิกในทีมวิจัยมาประชุมไม่ครบทุกคน ทำให้ไม่ทราบถึงการดำเนินกิจกรรมในระยะที่ 2 ของโครงการฯ

รูปกิจกรรม

5.15 กิจกรรมประชุมสรุปการวิเคราะห์แบบสำรวจ

วันที่	7 พฤษภาคม 2556
สถานที่	ศาลาอเนกประสงค์บ้านเวียงหนองล่อง
เป้าหมาย	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 20 คน
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลการจัดการขยะของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสำรวจ 2. นำเอาข้อมูลที่ได้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อวางแผนในการดำเนินกิจกรรมระยะที่ 2
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. เสนอข้อมูลการจัดการขยะของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสำรวจ 2. จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างทีมวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสำรวจ

ผลการดำเนินกิจกรรม

จากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจทำให้ทีมวิจัยทราบถึงข้อมูลการจัดการขยะของชุมชนไม่ว่าจะเป็นประเภทของขยะ วิธีการกำจัดขยะ และความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ เมื่อมีข้อมูลแล้ว ก็สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการทำกิจกรรมต่อไป ดังนี้

1. ข้อมูลการคัดแยกขยะ ซึ่งส่วนใหญ่มีการคัดแยกเป็นบางครั้ง ควรทำให้มีการคัดแยกเป็นประจำ และจากที่ไม่มีการคัดแยกให้มีการคัดแยก ทีมวิจัยได้เสนอวิธีการคือ
 - ทำโปสเตอร์/สติ๊กเกอร์ หรือข้อความติดตามสถานที่ต่างเกี่ยวกับขยะที่ขายได้ และขายไม่ได้
 - ประชาสัมพันธ์โดยการใช้รถโมบาย / สปอตโฆษณาเสียงตามสายทุกเช้า – เย็น
 - บ้านเช่า หอพัก ให้เจ้าของเป็นคนจัดการคัดแยกเอง

2. มีการเสนอปัญหาขยะเพิ่มเติม คือ

- ปัญหาการลักลอบทิ้งขยะในพื้นที่ อาจให้ตัวแทนในการจำหน่ายถุงจذبันติกคนที่มาซื้อ และทำเครื่องหมายบนถุงขยะของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อจะทำให้รู้ว่าขยะที่นำมาทิ้งเป็นของหมู่บ้านไหน

- ปัญหาถุงขยะจากพ่อค้าแม่ค้ากะปิ ซึ่งมีปริมาณมาก ส่งกลิ่นเหม็น ควรจัดเวทียแลกเปลี่ยนโดยการเชิญพ่อค้าแม่ค้ามาร่วมด้วย เพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน

บทเรียน

ได้เรียนรู้การนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ซึ่งเป็นข้อมูลจริงในชุมชน มาใช้ในการจัดกิจกรรมต่อไป

ปัญหาและอุปสรรค

-

รูปกิจกรรม

5.16 กิจกรรมประชุมประจำเดือน มิถุนายน 2556

วันที่

7 มิถุนายน 2556

สถานที่

ศาลาอเนกประสงค์ บ้านเวียงหนองล่อง

เป้าหมาย

ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทีมวิจัยทราบถึงแผนการปฏิบัติงาน กิจกรรมในระยะที่ 2 ของโครงการฯ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประสานงานทีมวิจัยชุมชน และทีมวิจัยเทศบาล
2. กำหนด วัน เวลา และสถานที่ สำหรับใช้ในการประชุม
3. ชี้แจงถึงแผนการปฏิบัติงานกิจกรรมในระยะที่ 2
4. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มทีมวิจัย ในการดำเนินกิจกรรม ในระยะที่ 2 ของโครงการฯ ดังนี้

ผลการดำเนินกิจกรรม

1. กำหนดวันศึกษาดูงานการจัดการขยะในวันที่ 17 มิถุนายน 2556 โดยเลือกสถานที่ศึกษาดูงานดังนี้

- ภาคเช้า ที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก ภาคบ่ายที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

2. แบ่งกลุ่มในการเก็บข้อมูลจากการศึกษาดูงานดังนี้

- กระบวนการหรือแนวคิดผู้ช่วยเหลือครูท เป็นหัวหน้ากลุ่ม
- การจัดการขยะ กลุ่ม อสม.
- การมีส่วนร่วม ผู้ใหญ่บ้าน

3. กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ

- เทศบาล ติดต่อประสานงานสถานที่ดูงาน งบประมาณที่ใช้ในการศึกษาดูงาน
- ทีมวิจัยชุมชนกำหนดจำนวนสมาชิกที่ไปศึกษาดูงาน โดยการเพิ่มหัวหน้าหมวดแต่ละหมวด

รวมเป็น 4 คน

บทเรียน

1. เพิ่มกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

- จัดกิจกรรมผ้าป่าไร้ขีด ระยะเวลา 2 เดือนต่อ 1 ครั้ง
- กิจกรรมให้ความรู้ในวันพระเช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

ปัญหาและอุปสรรค

สมาชิกในทีมวิจัยมาประชุมไม่ครบทุกคน ทำให้ไม่ทราบถึงการดำเนินกิจกรรมในระยะที่ 2 ของโครงการฯ

รูปกิจกรรม

5.17 กิจกรรมสรุปผลการดำเนินงานระยะที่ 1

วันที่

พฤษภาคม – มิถุนายน 2556

สถานที่

เทศบาลตำบลวังผาง

เป้าหมาย	รายงานผลการดำเนินงานระยะที่ 1 จำนวน 3 เล่ม
วัตถุประสงค์	เพื่อรายงานความคืบหน้าของการดำเนินโครงการระยะที่ 1 ให้ สกว., นายกเทศมนตรีตำบลวังผาง ทราบ
ขั้นตอนการดำเนินงาน	1. รวบรวมผลการดำเนินงานระยะที่ 1 2. จัดทำรูปเล่มรายงานการดำเนินงาน 3. ส่งรายงานผลการดำเนินงานระยะที่ 1 ให้ สกว. ทราบ
ผลการดำเนินงาน	รายงานผลการดำเนินงานระยะที่ 1 ให้ สกว. ทราบ ทันตามกำหนดเวลา
บทเรียน	การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานระยะที่แรก อาจส่งผลดีต่อการทำ รูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ ไม่ต้องเร่งการจัดทำรายงานตอนจบ โครงการฯ ในช่วงท้ายๆ
ปัญหาอุปสรรค	ไม่เคยทำรายงานการดำเนินโครงการของ สกว. มาก่อน จึงทำให้ยัง สรุปผลหรือการรวบรวมข้อมูลไม่ครอบคลุมมากนัก

5.18 กิจกรรมการศึกษาดูงานการจัดการขยะ

วันที่	17 มิถุนายน 2556
สถานที่	อบต. ป่าสักและเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
เป้าหมาย	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน
วัตถุประสงค์	เพื่อให้ทีมวิจัยเห็นตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะ ได้แนวคิดที่สามารถนำไปปรับใช้กับชุมชนของตนเอง
ขั้นตอนการดำเนินงาน	1. ประสานงานกับสถานที่/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการศึกษาดูงาน 2. กำหนดการนัดหมายกิจกรรมในการศึกษาดูงาน

ผลการดำเนินงาน

1. กิจกรรมการศึกษาดูงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน มีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1 ฟังการบรรยายสรุปที่ห้องประชุม อบต. ป่าสัก
 - 1.2 ศึกษาดูงานการจัดการขยะที่บ้านน้ำพุ จำนวน 3 จุด ดังนี้
 - 1.2.1 ศูนย์การเรียนรู้และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
 - 1.2.2 บ้านต้นแบบการจัดการขยะ
 - 1.2.3 ธนาคารขยะของชุมชน และสถานที่เก็บขยะอันตรายของชุมชนบ้านน้ำพุ
2. กิจกรรมการศึกษาดูงานที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ ซึ่งเป็นการศึกษาดูงานที่ชุมชนป่าสักที่ได้รับ
รางวัลชนะเลิศชุมชนปลอดขยะระดับประเทศโดยการนำเอาแกนนำที่ทำงานมาแล้วประสบการณ์และ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ถึงกระบวนการ วิธีการที่จะทำให้เป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะ

บทเรียน

1. ทีมวิจัยได้แนวคิด และแนวทางที่จะนำไปใช้กับชุมชนของตนเองได้ เนื่องจากว่าสถานที่ที่ไปศึกษาดูงานนั้น อยู่ในจังหวัดเดียวกัน มีบริบทชุมชนที่คล้ายกัน ก็น่าที่จะสามารถนำไปใช้ได้ชุมชน
2. ทีมวิจัยเองได้เห็นถึงศักยภาพของตนเอง และมีกำลังใจที่จะดำเนินโครงการต่อไป

ปัญหาและอุปสรรค

-

รูปกิจกรรม

5.19 กิจกรรมสรุปผลการศึกษาดูงาน

วันที่

18 มิถุนายน 2556

สถานที่

ลานหน้าวัดบ้านเวียงหนองล่อง

เป้าหมาย

ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน

วัตถุประสงค์

เพื่อสรุปสิ่งที่ได้จากการไปศึกษาดูงาน ในวันที่ 17 มิถุนายน 2556 องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักและเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ผลการดำเนินกิจกรรม

1. ได้เกณฑ์ให้คะแนนสำหรับนำไปใช้ในการประกวดหมวดต้นแบบ

บทเรียน

2. ชุมชนเองได้แนวคิด วิธีการ ซึ่งจากการเห็นตัวอย่างชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการขยะ อย่างเป็นรูปธรรม สามารถทำได้อย่างแท้จริง

1. ชุมชนได้แนวคิดที่ว่า หากจะทำให้โครงการนี้ประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนให้มากกว่านี้
2. จะต้องปรับวิธีการทำงานใหม่ โดยการลงพื้นที่ให้มากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค

-

รูปภาพ

5.20 เวทีเสวนาการจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่อง

วันที่

24 มิถุนายน 2556

สถานที่

ลานอเนกประสงค์หน้าวัดบ้านเวียง

เป้าหมาย

ประชาชนทั่วไปไปบ้านเวียงหนองล่อง ทีมวิจัย นักเรียนบ้านเวียงหนองล่อง
จำนวน 100 คน

วัตถุประสงค์

เพื่อระดมความคิดในการจัดการขยะร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน
ตลาด

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมเตรียมความพร้อมในการจัดเวทีเสวนา
2. ทำหนังสือเชิญเข้าร่วมเวทีเสวนา
3. ประสานงานด้านสถานที่จัดงาน / เครื่องเสียง / การตกแต่งสถานที่
4. ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ประชาชนทราบกำหนดการจัดเวทีเสวนาและเข้าร่วมกิจกรรม
5. ดำเนินการเสวนา โดยมีผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบลวังผาง, ผู้ใหญ่บ้านเวียงหนองล่อง, ผู้จัดการตลาดวันอาทิตย์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเวียงหนองล่อง,

เจ้าอาวาสวัดบ้านเวียงหนองล่องโดยมี อ.สว่าง กันทะมูล นักจัดรายการวิทยุชุมชนบ้านเวียงหนองล่องเป็นผู้ดำเนินการเสวนา

ผลการดำเนินกิจกรรม

นายสาทิพย์ ศรีคุณะ ผู้ใหญ่บ้าน กล่าวว่าโครงการวิจัยก็ได้เริ่มดำเนินการมานานพอสมควร โดยมีการเก็บข้อมูลการลงพื้นที่ ซึ่งปัญหาขยะบ้านเวียงหนองล่องของเรา ก็คือ

1. ปัญหาขยะจากตลาดวันอาทิตย์
2. ปัญหาขยะจากถุงพลาสติก เนื่องจากบ้านเวียงมีอาชีพขายปลาร้า
3. ส่วนขยะที่เกิดจากโรงเรียนนั้น ทางโรงเรียนเองก็มีการคัดแยกขยะอยู่แล้ว
4. ขยะในวัดส่วนใหญ่จะมีขยะเยอะเฉพาะในวันพระเท่านั้น เนื่องจากวัดนั้นคนจะมาทำบุญกันเป็นจำนวนมาก ถ้าหากเกิดความร่วมมือจากชุมชน ถึงแม้ว่าไม่มีงบจากทาง สกว. หรือเทศบาลฯ แล้ว ก็อยากให้โครงการนี้ยังยืนต่อเนื่องต่อไป เนื่องจากเป็น โครงการที่มีประโยชน์ต่อชุมชน

นายอรรถพล เลาจีวรรณ ผู้จัดการตลาดนัดวันอาทิตย์ กล่าวว่าตลาดนัดบ้านเวียงมีการค้าขาย ตั้งแต่เช้ามืดของวันอาทิตย์ ซึ่งมีบริเวณกว้างขวาง มีคนงานคอยดูแลในการเก็บขยะ และจะมีการจ้างคนงานในพื้นที่เป็นบางส่วน ขยะที่เป็นปัญหาคือถุงพลาสติก ก็ได้ขุดบ่อและฝังกลบขยะไปแล้วจำนวน 2 บ่อ และในปีนี้ได้ขุด บ่อใหม่จำนวน 4 บ่อ ตอนนี้ทางตลาดทำที่ทิ้งขยะในแต่ละจุดประมาณ 200 จุด ทั่วตลาด

นายสว่าง กันทะมูล ได้เสนอให้ทำที่แยกประเภทของขยะ และให้เริ่มคัดแยกที่พ่อค้าแม่ค้าเสียก่อน หรือให้พ่อค้าแม่ค้าในตลาดมีถุงประจำตัว ซึ่งเมื่อมีขยะก็ใส่ในถุงดำ จะได้ไม่เป็นภาระของตลาดต่อไป

ผอ.เทวฤทธิ์ ตริยารธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเวียง กล่าวว่า ขยะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต โรงเรียนมีการใช้วัสดุอุปกรณ์จำนวนมากเช่นกัน ทางโรงเรียนเองก็มีโครงการที่ “โครงการธนาคารขยะ” ซึ่งได้การสนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาล และในโรงเรียนก็มีโรงขยะ ซึ่งภายในโรงเรียนก็จะมีขยะก็จะมีการทำช่องสำหรับคัดแยกของแต่ละประเภท นอกจากนี้โรงเรียนก็มีบ่อสำหรับใส่ใบไม้ ใบลำไย เพื่อทำเป็นปุ๋ยหมักสำหรับใส่ต้นไม้ภายในโรงเรียนด้วยเช่นเดียวกัน

พระครูสุบุญญาราม เจ้าอาวาสวัดบ้านเวียงหนองล่อง ทางวัดจะมีปัญหาขยะในวันพระ งานประเพณีต่างๆ ซึ่งขยะก็จะเป็นขยะประเภทกรวยดอกไม้ ถุงพลาสติก ก็จะขอให้ชาวบ้านที่มาทำบุญลดการใช้ถุงพลาสติกและกรวยดอกไม้

นายสืบศักดิ์ สุภิมาส นายกเทศมนตรีตำบลวังผาง ทางเทศบาลฯ ได้ร่วมกับ สกว. เพื่อที่จะคัดเลือกหมู่บ้านตัวอย่างในการทำวิจัย ในชุมชนได้เรียนรู้กระบวนการวิจัย เพื่อเป็นการค้นหาปัญหาของชุมชน และใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังเช่นโครงการวิจัยวิจัยที่เกิดขึ้นที่บ้านเวียงหนองล่องแห่งนี้ และทางเทศบาลก็มีโครงการ ออมบุญ ออมขยะ ออมเบี้ย เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการคัดแยกขยะ แล้วนำมารวมกันในวันรับเบี้ยของผู้สูงอายุ ถ้าเป็นโครงการรณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะอีกรูปหนึ่งของทางเทศบาล และทางโรงเรียนและชุมชน อาจจัดกิจกรรมการประกวดครัวเรือนของนักเรียนที่มีการคัดแยกขยะดีเด่น โดยขอสนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาล เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนในชุมชน ส่วนในเรื่องขยะที่วัดในงานประเพณีต่างๆ ซึ่งเรามีกลุ่ม อสม. เป็นจิตอาสาที่ช่วยในการคัดแยกขยะอยู่แล้ว ส่วนในเรื่องของขยะอันตรายนั้นก็ขอให้หาสถานที่สำหรับจัดเก็บ ซึ่งทางเทศบาลจะทำโครงการเพื่อนำขยะอันตรายเหล่านี้ไปกำจัดต่อไป ซึ่งทางเทศบาลเองต้องเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากในการนำขยะไปทิ้ง แต่ถ้าหากชุมชนสามารถลดขยะได้ก็จะลดงบประมาณดังกล่าวได้ สามารถนำงบประมาณอื่นๆ ต่อไป

นายสว่าง กันทะมูล สิ่งหนึ่งที่ยากจะให้เกิดขึ้น คือ อยากให้คนในชุมชนของเราคัดแยกขยะโดยเริ่มจากครัวเรือนของเราก่อน โดยแยกขยะเป็นประเภทขยะอันตราย ขยะย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร เศษผัก เป็นต้น ไม่ต้องใส่ในถุงดำ เพื่อรวบรวมแล้วก็เอาไปทิ้งโคนต้นไม้ ซึ่งขยะพวกนี้ก็ย่อยสลายไปเอง

บทเรียน -

ปัญหาและอุปสรรค -

รูปภาพ

5.21 กิจกรรมประชุมประจำเดือนกรกฎาคม 2556

วันที่	5 กรกฎาคม 2556
สถานที่	ศาลาอเนกประสงค์ บ้านเวียงหนองล่อง
เป้าหมาย	ทีมวิจัยจำนวน 30 คน
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	เพื่อพิจารณาเกณฑ์และแก้ไขเกณฑ์ที่ใช้ในการประกวดหมวดต้นแบบให้เข้ากับชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. ประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทีมชุมชนและทีมเทศบาล 2. กำหนด วัน เวลา และสถานที่ สำหรับใช้ในการประชุม 3. นำเกณฑ์ที่ได้จากการศึกษาดูงานที่บ้านน้ำพุ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เสนอที่ประชุม เพื่อพิจารณาและปรับแก้จากทีมวิจัยชุมชน

ผลการดำเนินกิจกรรม

ได้เกณฑ์สำหรับการประกวดหมวดต้นแบบ ที่พิจารณาและปรับแก้จากทีมวิจัยชุมชนแล้ว ดังนี้

1. แต่ละหมวดจะต้องมีครัวเรือนนี้เข้าร่วม โครงการอย่างน้อย 20 ครัวเรือน
2. ในแต่ละหมวดต้องมีครัวเรือน ต้นแบบในการจัดการขยะ อย่างน้อย 1 ครัวเรือน
3. มีการพัฒนาสภาพทั่วไปภายในหมวด เช่น การตัดหญ้าทั้งสองข้างทางภายในหมวด การกำจัดขยะมูลฝอยข้างทาง
4. ถนน ซอย สะอาด ไม่มีขยะเรี่ยราด
5. ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย แหล่งน้ำขัง สุ่มตรวจไม่พบลูกน้ำยุงลาย
6. มีการจัดตั้งคณะทำงาน / กรรมการหมวด เพื่อดำเนินโดยสมาชิกภายในหมวดมีส่วนร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 50
7. ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ปีก โค กระบือ หรือสุกร ไว้ในบริเวณใต้ถุนบ้าน มีการจัดสัดส่วนแยกให้ห่างจากตัวบ้านที่พักอาศัย
8. มีการคัดแยกขยะชัดเจน เห็นเป็นรูปธรรม สะดวกต่อการใช้งาน มีอย่างน้อย 1 แห่ง
9. มีการนำวัสดุเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ การดัดแปลง การตกแต่งให้เกิดความสวยงาม นำมาใช้ประโยชน์ได้จริง
10. ไม่มีการเผาขยะ สมาชิกภายในหมวดมีการนำขยะย่อยสลายได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การทำปุ๋ยหมัก การทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ การคลุมโคลนต้นไม้
11. มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในหมวด อนุรักษ์ปลูกต้นไม้ ลดภาวะโลกร้อน รวมถึงการเฝ้าระวังและรักษาสิ่งแวดล้อม

12. มีการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว รั้วกินได้ ปลอดภัยจากสารเคมี และการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

บทเรียน

ได้เกณฑ์สำหรับการประกวดหมวดต้นแบบ ที่พิจารณาและปรับแก้โดยทีมวิจัยชุมชน ซึ่งเป็นแนวคิดจากคนในชุมชนเอง ที่ชุมชนมองว่าตนเองมีศักยภาพพอที่จะทำได้

ปัญหาและอุปสรรค

เนื่องจากว่าเดือนกรกฎาคม และเดือนสิงหาคม เป็นฤดูกาลเก็บเกี่ยวลำไย ทำให้กิจกรรมต่างๆ ในโครงการต้องหยุดชะงักไป ไม่ต่อเนื่อง ทำให้ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้

รูปกิจกรรม

5.22 ประชุมการจัดการขยะกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วันที่	20 กรกฎาคม 2556
เป้าหมาย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่บ้านเวียงหนองล่อง จำนวน 10 คน
สถานที่	ห้องประชุมชั้น 2 เทศบาลตำบลวังผาง
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	เพื่อค้นหาทุนในการดำเนินการร่วมในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. ทำหนังสือเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม 2. เตรียมห้องประชุม วาระการประชุมและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง 3. ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม 4. สรุปผลการประชุม
ผลการดำเนินกิจกรรม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้เสนอเกี่ยวกับปัญหาขยะในบ้านเวียงหนองล่อง รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาคงจะได้นำไปเป็นเกณฑ์ในการประกวดหมวดต้นแบบหรือนำไปทดลองใช้แก้ไขปัญหาในพื้นที่บ้านเวียงหนองล่องต่อไป

บทเรียน -

ปัญหาและอุปสรรค -

5.23 ประชุมสรุปแนวทางการสร้างชุมชนต้นแบบ

วันที่ 6 สิงหาคม 2556

สถานที่ ลานอเนกประสงค์หน้าวัดบ้านเวียง

เป้าหมาย ทีมวิจัยจำนวน 30 คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เพื่อสรุปแนวทางการดำเนินการสร้างชุมชนต้นแบบ ประกอบการจัดทำ
เกณฑ์การประกวดหมวดต้นแบบ

- ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม
1. ทำหนังสือเชิญประชุมทีมวิจัย
 2. เตรียมสถานที่ อาหาร อาหารว่างรวมทั้งอุปกรณ์สำหรับการประชุม
 3. ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุมที่ได้จัดทำไว้

ผลการดำเนินกิจกรรม

จากการที่ได้เดินทางไปศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะ ณ อบต.ป่าสัก และเทศบาลตำบลอุโมงค์ อ.เมือง จ.ลำพูน พบว่าทีมวิจัยมีความกระตือรือร้นในการดำเนินโครงการมากขึ้น เนื่องจากสิ่งที่ได้พบเห็นจากการศึกษาดูงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนทำกันอยู่แล้ว บางกิจกรรมบ้านเวียงหนองล่องสามารถทำได้ดีกว่าที่ไปดูงานด้วย

จากเดิมทัศนคติของทีมวิจัยเองหรือแม้แต่ประชาชนที่ร่วมเดินทางไปศึกษาดูงานในครั้งนี้นี้ยังเข้าใจว่าการจัดการขยะเป็นเรื่องที่ที่เข้าใจยาก จัดการยาก แต่หลังจากดูงานทัศนคติของทีมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น ซึ่งจากการระดมสมองของทีมวิจัย จึงได้เกณฑ์ในการที่จะประกวดหมวดต้นแบบ ดังนี้

ข้อ	หลักเกณฑ์การประเมินในการประกวดหมวดต้นแบบ
1	แต่ละหมวดจะต้องมีครัวเรือนนี้เข้าร่วมโครงการอย่างน้อย 20 ครัวเรือน
2	ในแต่ละหมวดต้องมีครัวเรือน ต้นแบบในการจัดการขยะ อย่างน้อย 1 ครัวเรือน
3	มีการพัฒนาสภาพทั่วไปภายในหมวด เช่น การตัดหญ้าทั้งสองข้างทางภายในหมวด การกำจัดขยะมูลฝอยข้างทาง
4	ถนน ซอย สะอาด ไม่มีขยะเรี่ยราด
5	ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย แหล่งน้ำขัง สุ่มตรวจไม่พบลูกน้ำยุงลาย
6	มีการจัดตั้งคณะทำงาน / กรรมการหมวด เพื่อดำเนินโดยสมาชิกภายในหมวดมีส่วนร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 มีแผนผังแนบมา

7	ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ปีก โค กระบือ หรือสุกร ไว้บริเวณใต้ถุนบ้าน มีการจัดสัดส่วนแยกให้ห่างจากตัวบ้านที่พักอาศัย
8	มีการคัดแยกขยะชัดเจน เห็นเป็นรูปธรรม สะดวกต่อการใช้งาน มีอย่างน้อย 1 แห่ง
9	มีการนำวัสดุเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ การดัดแปลง การตกแต่ง ให้เกิดความสวยงาม นำมาใช้ประโยชน์ได้จริง
10	ไม่มีการเผาขยะ สมาชิกภายในหมวดมีการนำขยะย่อยสลายได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การทำปุ๋ยหมัก การทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ การคลุมโคลนต้นไม้
11	มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในหมวด ปลูกลำไยดอกไม้ประดับ
12	มีการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว รั้วกินได้ ปลอดสารเคมี และการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

บทเรียน ทักษะคิดเปลี่ยนแปลงยาก แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หากได้รับประสบการณ์ตรง

รูปภาพ

5.24 กิจกรรมประชุมประจำเดือน สิงหาคม 2556

วันที่	7 สิงหาคม 2556
สถานที่	ศาลาอเนกประสงค์ บ้านเวียงหนองล่อง
เป้าหมาย	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	เพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรมการเติมทักษะความรู้เรื่องการจัดการขยะแก่ชุมชน
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. ประสานงานทีมวิจัยชุมชน และทีมวิจัยเทศบาล 2. กำหนด วัน เวลา และสถานที่ สำหรับใช้ในการประชุม
ผลการดำเนินกิจกรรม	มติที่ประชุมทีมวิจัยได้กำหนด วัน เวลา และสถานที่สำหรับกิจกรรมการเติมทักษะความรู้เรื่องการจัดการขยะแก่ชุมชน รายละเอียดตามตาราง

หมวด	วัน/เดือน/ปี	เวลา	สถานที่
ในเวียง	9 ก.ย. 56	19.00 น.	บ้านนางจันทร์สม กันทะมูล
กู่ขาว	10 ก.ย. 56	19.00 น.	บ้านพิยพิน
เครือจาว	11 ก.ย. 56	19.00 น.	บ้านนายสุพจน์
กองหลวง	12 ก.ย. 56	19.00 น.	บ้านนายชานนท์

บทเรียน

การจัดกิจกรรมนั้น ไม่จำเป็นต้องจัดเฉพาะเวลาราชการเท่านั้น แต่อาจจะเวลาที่กลุ่มเป้าหมายสามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ เช่น เวลาดอนเย็น หลังจากที่ชาวบ้านกลับจากการทำงานแล้ว เป็นต้น จะทำให้ได้กลุ่มเป้าหมายตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์เอาไว้

ปัญหาและอุปสรรค

ฝนตกทำให้เป็นอุปสรรค เนื่องจากสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมเป็นที่โล่ง ไม่มีหลังคา
รูปภาพ

5.25. กิจกรรมการเติมทักษะด้านการจัดการขยะให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงหนองล่อง

วันที่

29 สิงหาคม 2556

สถานที่

ศาลาอเนกประสงค์

เป้าหมาย

ทีมวิจัย นักเรียน และครูโรงเรียนบ้านเวียงหนองล่อง 50 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอย
2. นักเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ขยะในชุมชนและแนวทางการจัดการขยะของชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ติดต่อประสานกับผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อกำหนดวัน เวลา และรูปแบบของกิจกรรม

2. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ และสื่อที่ใช้ในกิจกรรม
3. ติดต่อประสานสถานที่สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาดูงานการจัดการขยะในชุมชน

ผลการดำเนินกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมเดิมทักษะความรู้เรื่องการจัดการขยะแก่นักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงหนองล่องในวันที่ 29 มิถุนายน 2556
2. ดำเนินกิจกรรมตามกำหนดการ ดังนี้
 - 2.1 นายสืบศักดิ์ สุภิมาส นายกเทศมนตรีตำบลวังผาง เป็นประธานในพิธีเปิด กิจกรรมเดิมทักษะความรู้เรื่องการจัดการขยะแก่นักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงหนองล่อง
 - 2.2 นางจันทร์เพ็ญ สุทธิจิระพันธ์ รองปลัดเทศบาลตำบลวังผาง ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการฯ วิจัยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้
 - 2.3 ให้ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย สถานการณ์ขยะในพื้นที่ องค์ประกอบขยะ และ ข้อมูลการจัดการขยะชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง
 - 2.4 ชมวิดีโอเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ
 - 2.5 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มและฝึกปฏิบัติคัดแยกขยะ
 - 2.6 ศึกษาดูงานการจัดการขยะในชุมชนซึ่งเลือกบ้านของผู้ใหญ่บ้าน เป็นสถานที่สำหรับการศึกษาดูงานในครั้งนี้
 - 2.7 สรุปและประมวลผลของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

บทเรียน

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอย
2. นักเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ขยะในชุมชนและแนวทางการจัดการขยะของชุมชน
3. จากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้พบว่านักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงหนองล่องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากทางโรงเรียนก็มีการดำเนินกิจกรรมธนาคารขยะในโรงเรียน และที่บ้านของนักเรียนก็มีการคัดแยกขยะอยู่แล้ว

ปัญหาและอุปสรรค

1. กลุ่มของนักเรียนมีอายุตั้งแต่ 7 - 12 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอายุที่หลากหลายทำให้ยากแก่การจัดกิจกรรมที่จะทำให้ครอบคลุมได้ทุกกลุ่ม
2. อากาศร้อน ทำให้เด็กนักเรียนไม่มีสมาธิที่จะทำกิจกรรมเท่าที่ควร

รูปภาพ

5.26 กิจกรรมประชุมประจำเดือนกันยายน 2556

วันที่

4 กันยายน 2556

สถานที่

ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6

เป้าหมายของกิจกรรม

ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาล และตัวแทนจากหัวหน้าหมวดย่อย

จำนวน 50 คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมชุมชน ในการประกวดหมวดต้นแบบ รวมทั้งแจ้ง
เกณฑ์การประกวดหมวดต้นแบบและวางแผนลงพื้นที่ที่ตรวจประเมิน
ภายในหมวด

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 1. ประสานงานทีมวิจัยชุมชน และทีมวิจัยเทศบาล
2. กำหนด วัน เวลา และสถานที่ สำหรับใช้ในการประชุม

ผลการดำเนินกิจกรรม

1. พิจารณาแก้ไขเกณฑ์การประกวดหมวดต้นแบบจำนวน 2 ข้อ ดังนี้
เกณฑ์ในข้อ 2 ขอแก้ไขข้อความจาก “ในแต่ละหมวดต้องมีครัวเรือนต้นแบบในการจัดการขยะ
อย่างน้อย 1 ครัวเรือน” เป็น “ในแต่ละหมวดต้องมีครัวเรือนต้นแบบประกอบการตรวจประเมิน 3 จุด
จำนวน 4 ครัวเรือน” ประกอบด้วย 1) บ้านต้นแบบในการคัดแยกขยะ จำนวน 2 ครัวเรือน 2) บ้านต้นแบบใน
การจัดสิ่งแวดล้อมสวยงาม จำนวน 1 ครัวเรือน 3) บ้านต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 ครัวเรือน

2. แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจประเมินหมวดต้นแบบ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

2.1 ทีมจากเทศบาลฯ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1. นายจรัญ ดวงสะเกิด รองนายกเทศมนตรีตำบลวังผาง
2. นางจันทร์เพ็ญ สุทธิจิระพันธ์ รองปลัดเทศบาล
3. พ.จ.อ.ถวัลย์ พวงบุบผา เจ้าพนักงานสาธารณสุขฯ

2.2 ทีมชุมชน จำนวน 4 คน ประกอบด้วย

1. นายสว่าง กันทะมูล	หมวดกองหลวง
2. นายศรีวรรณ พรหมคำตัน	หมวดคูขาว
3. นายสมชาย ศรีเมืองมูล	หมวดในเวียง
4. นายนครินทร์ ปินตะ	หมวดเครือจาว

ซึ่งกรรมการแต่ละคนสามารถให้คะแนนหมวดอื่นได้ แต่จะให้คะแนนหมวดตัวเองไม่ได้

2.3 จากหน่วยงานอื่น จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1. ตัวแทนจากสาธารณสุขอำเภอ 1 คน
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเวียง
3. ตัวแทนจากชมรมกำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน

3. กำหนดวันในการลงพื้นที่เพื่อพัฒนาบ้านที่เข้าร่วมโครงการฯ (ระหว่างวันที่ 17 ก.ย. – 22 ต.ค. 56)
ยกเว้นวันที่ 20-21, 28-29 ก.ย. 56 รวมระยะเวลา 12 วัน หมวดละ 3 วัน ดังนี้

หมวดในเวียง	วันที่ 18 - 19 ก.ย. 56 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป
หมวดคูขาว	วันที่ 23 - 25 ก.ย. 56 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป
หมวดเครือจาว	วันที่ 26 - 28 ก.ย. 56 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป

หมวดคลองหลวง วันที่ 30 ก.ย. - 2 ต.ค.56 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป

4. กำหนดวันตรวจประเมินหมวดต้นแบบ ระหว่างวันที่ 7 – 11 ต.ค.56

หมวดในเวียง วันที่ 8 ต.ค.56 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป

หมวดคูขาว วันที่ 9 ต.ค.56 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป

หมวดเครื่องจาว วันที่ 10 ต.ค.56 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป

หมวดคลองหลวง วันที่ 11 ต.ค.56 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป

5. กำหนดวันที่จะจัดเวทีคืนข้อมูลให้กับชุมชนและมอบรางวัลหมวดต้นแบบ ซึ่งกำหนดจัดเวทีในวันที่ 22 ต.ค.56 ณ หน้าวัดบ้านเวียงหนองล่อง โดยมีกิจกรรม ดังนี้คือ

5.1 ให้แต่ละหมวดจัดนิทรรศการ และนำเสนอผลงานของหมวดตัวเอง

5.2 ทีมงานวิจัย จัดนิทรรศการ เกี่ยวกับโครงการทั้งหมด

6. จัดทำเอกสารสรุปผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ส่ง สกว. ภายในวันที่ 25 ต.ค.56

บทเรียน

ให้นำป้ายที่ทางเทศบาลได้ทำไว้แล้ว ไปติดไว้ตามจุดต่างๆ ของแต่ละหมวด เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้ทราบถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นอีกทางหนึ่ง

ปัญหาและอุปสรรค

-

รูปกิจกรรม

5.27 กิจกรรม พัฒนาด้านการจัดการขยะในชุมชน

วันที่ 13, 16, 20, 21 กันยายน 2556

เป้าหมาย ประชาชนบ้านเวียงหนองล่อง

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการพัฒนาด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง

ขั้นตอนการดำเนินงาน 1. ประชุมหัวหน้าในแต่ละหมวด เพื่อกำหนดวันในการดำเนินกิจกรรม พัฒนาด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมภายในแต่ละหมวด

2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการพัฒนา เช่น ไม้กวาด ตะกร้า จอบ เสียม มีด เป็นต้น
3. ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย เพื่อให้ประชาชนในชุมชนทราบถึงกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นและขอความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว

ผลการดำเนินกิจกรรม

1. กำหนดวันที่ดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมภายในแต่ละหมวด ดังนี้

- หมวดในเวียง	วันที่ 13 กันยายน 2556
- หมวดคูขาว	วันที่ 16 กันยายน 2556
- หมวดคลองหลวง	วันที่ 20 กันยายน 2556
- หมวดเครือขาว	วันที่ 21 กันยายน 2556

2. แต่ละหมวดดำเนินกิจกรรมพัฒนาด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมภายในแต่ละหมวด ตามวันที่กำหนด ซึ่งมีกิจกรรมดังนี้คือ การตัดหญ้า กวาดใบไม้เศษไม้ เก็บขยะ ภายในแต่ละหมวด

บทเรียน

1. ได้เห็นถึงความร่วมมือร่วมแรง และความสามัคคีของคนในชุมชน ดังจะเห็นได้จากการที่ทุกบ้านได้ส่งตัวแทนบ้านละหนึ่งคนมาทำกิจกรรมร่วมกัน และบ้านที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ก็จะออกเป็นทุนให้ เช่น น้ำดื่ม น้ำแข็ง อาหารกลางวัน เป็นต้น

2. ชุมชนสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยคนในชุมชนช่วยกันคนละไม้ละมือทำให้เกิดความสำนึกในการรักษาสีสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังจะเห็นจากคำกล่าวของคนในชุมชน เช่น คุณลุงคนหนึ่งกล่าวว่า อยู่ที่บ้านเวียงหนองล่องมา 30 ปี ยังไม่เคยเห็นบ้านเวียงหนองล่องสะอาดเท่านี้มาก่อน เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรค

-

รูปภาพ

5.28 กิจกรรมประกวดหมวดต้นแบบ

วันที่	10 – 11 กันยายน 2556
เป้าหมาย	หมวดคลองหลวง, หมวดคูขาว, หมวดเกร็ดขาว, หมวดโนนเวียง
วัตถุประสงค์	เพื่อส่งเสริม กระตุ้นให้ประชาชนมีแรงจูงใจในการร่วมกันดำเนินโครงการ และร่วมกันสร้างความสะอาด คัดแยกขยะในครัวเรือน
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. ทำหนังสือแจ้งประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ประชาชนในแต่ละหมวดทราบกำหนดการออกตรวจประเมิน 2. ทำหนังสือเชิญกรรมการในการตรวจประเมิน จำนวน 10 คน 3. ประสานงานทางโทรศัพท์แต่ละหมวดเพื่อเตรียมความพร้อมในการตรวจประเมิน 4. ออกตรวจประเมินตามวัน เวลา ที่กำหนด 5. รวบรวมคะแนนและสรุปผลการตรวจหมวดต้นแบบ
ผลการดำเนินกิจกรรม	แต่ละหมวดมีความพร้อมในการรับการตรวจประเมิน มีความร่วมมือในการรับการตรวจ เข้าใจเกณฑ์การให้คะแนน นอกจากนั้นปัจจุบันประชาชนในเขตบ้านเวียงหนองล่อง หมู่ที่ 6 มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการ

จัดการขยะ ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านมองว่ามันทำยากเกิดขึ้นได้ยาก ไม่อยากเข้าร่วมการประกวด แต่เมื่อได้ลงไปทำความเข้าใจให้ความรู้ที่ถูกต้องประชาชนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างมากเกินกว่าร้อยละ 60 ซึ่งก่อนดำเนินการนั้นมีผู้ที่ให้ความสนใจเพียงร้อยละ 35 – 40 เท่านั้น

บทเรียน

ปัญหาและอุปสรรค

- สภาพอากาศที่ร้อนมากในวันที่ออกตรวจประเมินทำให้เป็นอุปสรรคในการตรวจประเมิน

รูปภาพ

5.29 กิจกรรมการประชาสัมพันธ์และสร้างความร่วมมือในชุมชน

วันที่

พฤศจิกายน 2555 – ตุลาคม 2556

เป้าหมาย

ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาลจำนวน 30 คน

วัตถุประสงค์

เพื่อประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมการการประกวดหมวดต้นแบบในการจัดการขยะ แก่คนในชุมชน ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการสร้างชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะ

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการในทุกรูปแบบ ดังนี้
 - 1.1 ประชาสัมพันธ์ เสียงตามสายของชุมชนทุกเข้าเย็น
 - 1.2 ทำป้ายประชาสัมพันธ์ติดไว้ตามจุดต่างๆ ในชุมชน
2. ลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับทุกครัวเรือนในชุมชนตามแผนกำหนดการลงชุมชน ดังนี้
 - 2.1 หมวดในเวียง วันที่ 13 กันยายน 2556
 - 2.2 หมวดคูขาว วันที่ 16 กันยายน 2556
 - 2.3 หมวดเครีจาว วันที่ 20 กันยายน 2556
 - 2.4 หมวดกองหลวง วันที่ 21 กันยายน 2556

ผลการดำเนินงานกิจกรรม

1. จากการลงพื้นที่ในรายครัวเรือน พบว่า ประชาชนบ้านเวียงหนองล่องมีความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในทุกๆ หมู่
2. ความร่วมมือเกิดขึ้นจากการประชุม/พูดคุยโดยตรง ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย ทำให้เกิดความร่วมมือในระดับหนึ่งเท่านั้น

บทเรียน

1. ชุมชนได้แนวคิดไว้ว่า หากจะทำให้โครงการนี้ประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนให้มากกว่านี้
2. จะต้องปรับวิธีการทำงานใหม่ โดยการลงพื้นที่ให้มากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค

-

รูปภาพ

5.30 เวทีคืนข้อมูลชุมชน การจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่อง

วันที่	22 ตุลาคม 2556
สถานที่	ลานอเนกประสงค์หน้าวัดบ้านเวียง
ขั้นตอนการดำเนินงาน	1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อกำหนด วัน เวลา สถานที่ในการดำเนินกิจกรรมเวทีคืนข้อมูล 2. ทำหนังสือเชิญวิทยากร หน่วยงาน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม 3. ประสานงานขอใช้สถานที่ เครื่องเสียง โต๊ะ เก้าอี้ 4. จัดซื้อ-จัดจ้างตามโครงการ 5. ดำเนินการกิจกรรมเวทีคืนข้อมูล 6. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

ผลการดำเนินกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมเวทีคืนข้อมูลครั้งนี้ได้รับความสนใจจากประชาชนหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องมากกว่า 500 คนและจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สส. ผู้แทนจากอำเภอ กศน.อำเภอเวียงหนองล่อง สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 เชียงใหม่ ทสจ.ลำพูน เป็นต้น ซึ่งได้ดำเนินการเสวนาเพื่อสรุปผลการดำเนินโครงการและแนวทางการดำเนินงานต่อยอด สรุปได้ดังนี้

ผู้เข้าร่วมเสวนา ประกอบด้วย

1. นายสืบศักดิ์ สุภิมาส	นายกเทศบาลตำบลวังผาง
2. นายสาทิพย์ ศรีคุณะ	ผู้ใหญ่บ้าน ม.6
3. นายฤชัย กันทาตง	กำนันตำบลวังผาง
4. นางจันทร์เพ็ญ สุทธิจิระพันธุ์	หัวหน้าโครงการ
5. อ.สว่าง กันทะมูล	ผู้ดำเนินการเสวนา

จากสภาพบริบทของบ้านเวียงหนองล่องที่ผ่านมา พบว่ามีขยะในชุมชนจำนวนมาก และที่ผ่านมา ยังคงไม่มีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรมในการร่วมกันจัดการขยะที่มีอยู่ในชุมชนจากการสรุปผลการดำเนินงาน ในวันอังคาร ที่ 22 ตุลาคม 2556

คุณสืบศักดิ์ สุภิมาส (นายกเทศมนตรีตำบลวังผาง) ได้แลกเปลี่ยนความรู้ว่าตลอดระยะเวลา 1 ปี ในการดำเนินงานเริ่มต้นจากค้นพบปัญหาที่มีอยู่ในชุมชนก่อน ทั้งในเรื่องของปัญหาขยะล้นเมือง รวมทั้งจากทางเทศบาลได้มีการจำหน่ายขยะ (ถุงดำ) ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นยังคงพบเจอปัญหาที่ตามมาก็คือ มีการร้องเรียนเรื่องในการทิ้งขยะตามพื้นที่ต่างๆ เพราะขยะที่เจอนั้นประทับตราของทางเทศบาล แต่ทั้ง

ในเขตความรับผิดชอบของพื้นที่อื่น เมื่อถามถึงประเด็นของการนำเอาขยะใส่ถุงดำแล้วไปทิ้ง ในทัศนคติของประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี และทางเทศบาลก็ได้จำหน่ายถุงดำ แต่หากในปีหนึ่งๆ ถ้าถุงขยะได้ขายเป็นจำนวนมากๆ สิ่งก็ตามมาก็คือ ทางเทศบาลก็ต้องรับหน้าที่เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งต้องเสียงบประมาณในการกำจัดตามไปด้วยเช่นกัน และวิธีการที่ค้นพบก็คือ ในการกำจัดขยะนั้น เริ่มแรกจะต้องเริ่มที่คนก่อน นั่นก็คือ "การสร้างจิตสำนึก" จากการปฏิบัติที่ผ่านมาคนในชุมชนก็ได้มีการนำเอาขยะมารวมและจัดแบ่งประเภท จนกระทั่งปัจจุบันได้เกิดเป็นกองทุนขึ้นมาซึ่งรายได้มาจากการจำหน่ายขยะที่มีอยู่ภายในชุมชน

นายสาทิพย์ ศรีคุณะ (ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง) ได้ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานว่า ในการดำเนินงานต่างๆ ย่อมเกิดจากการมีส่วนร่วม ความร่วมมือและร่วมใจกันของชาวบ้าน โดยแรกเริ่มนั้นของการทำงานนั้นเกิดจากการแก้ผ้าป่าขยะ ซึ่งหากบ้านไหนที่มีขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์หรือรีไซเคิล (Recycle) ได้ก็นำมารวมกัน และนำไปขาย เพื่อนำเงินมาเป็นกองทุนในการพัฒนาหมู่บ้านในครั้งต่อไป เช่น ซื้อน้ำมันใส่เครื่องตัดหญ้า เป็นต้น นอกจากนี้คุณสาทิพย์ได้สะท้อนว่าในแรกเริ่มการดำเนินงานยากมากในการทำความเข้าใจของชาวบ้าน เรื่องการใช้ถุงขยะ เพราะชาวบ้านยังคงคิดว่าการใช้ถุงขยะก็คืออยู่แล้ว ซึ่งในความเป็นจริงเมื่อลองเปิดถุงขยะดูแล้วนั้น พบว่าขยะในถุงดำนั้นมีตั้งแต่ขยะชิ้นเล็กชิ้นน้อย ไปจนกระทั่งขยะที่เป็นสารพิษและอันตรายต่างๆ เช่น หลอดไฟ เศษแก้วต่างๆ จึงทำให้กลยุทธ์ใหม่ ก็คือ การร่วมเดินรณรงค์ ชักชวนชาวบ้านทุกหลังคาเรือนเข้าร่วมโครงการ รวมถึงการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของชาวบ้านด้วยนั่นก็คือ จะมีการประกวดการจัดการขยะของแต่ละคุ้มโดยมีทุนและรางวัลในการสนับสนุนเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานครั้งต่อไป นอกจากนี้ในการพัฒนาชุมชนยังคงมีการศึกษาดูงานจากภายนอกชุมชนเพื่อนำเอาความรู้เหล่านั้นมาใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนต่อไป

ในส่วนของการันดาบลวงผาง ในฐานะเป็นบุคคลภายนอกชุมชนได้แสดงมุมมองว่า จากการเสียงบประมาณในการกำจัดขยะของทางเทศบาลในแต่ละปีจำนวนมาก แต่หากประชาชนช่วยกันในการจัดการขยะจะช่วยส่งผลให้งบประมาณจากที่เคยนำมาใช้ในการจัดการขยะสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาพัฒนาอย่างอื่นซึ่งจะช่วยส่งผลในการพัฒนาได้ดีกว่า ทั้งนี้โครงการนี้นับได้ว่าเป็นโครงการที่ประสบผลสำเร็จได้ดีมาก และส่งผลให้ชุมชนบ้านเวียงหนองล่องเป็นชุมชนต้นแบบ เพื่อขยายแนวคิด แนวทางในการจัดการขยะสู่ชุมชนอื่นๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่ดีของชุมชน

คุณสุชาติ (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 ต.วังผาง) ได้เสนอแนะแนวความคิดว่า จากการดำเนินงานของบ้านเวียงหนองล่อง ทำให้คนได้มองเห็นการมีส่วนร่วมของชุมชนมากกว่าการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วม

ร่วมและความสามัคคีนั้นส่งผลทำให้เกิดความสำเร็จตามมา และ โครงการจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่องถือได้ว่าเป็นโครงการที่ดีมาก ซึ่งตนก็จะนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป

นอกจากนี้คุณจันทร์เพ็ญ สุทธิจิระพันธ์ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานว่าในการดำเนินโครงการจัดการขยะโดยแรกเริ่ม คณะผู้บริหาร นำโดยปลัดธีรศักดิ์ จันทร์ภิ-รณ ได้ร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อน หรือข้อบกพร่องของการบริหารงาน ซึ่งก็พบว่า ปัญหาขยะ เป็นปัญหาที่ใหญ่ ทั้งในระดับของชุมชน ไปจนกระทั่งระดับประเทศ และในการเลือกพื้นที่หมู่ที่ 6 เพราะว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีโรงเรียน มีตลาด ขายอาหารและตลาดนัด เป็นจำนวนมาก จึงเป็นเรื่องที่ท้าทาย ซึ่งในการดำเนินงานโดยแรกเริ่ม ก็จะมีการประชาสัมพันธ์ไปยังหมู่บ้านต่างๆ รวมทั้งมีการเก็บขยะตามข้างถนนต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความตระหนัก และตอกย้ำในความคิดของประชาชนในการจัดการขยะเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการสะท้อนจากผู้ปฏิบัติ

หมวดในเวียง พบว่า แรกเริ่มในการดำเนินงานชาวบ้านยังไม่ให้ความร่วมมือและยังขาดความสามัคคี มีผู้ที่เข้าร่วมเพียง 2-3 หลังคาเรือน ซึ่งหลังจากนั้นดำเนินการได้ไ้ระยะหนึ่งก็เริ่มมีชาวบ้านคนอื่นๆ ที่เห็นแล้วนำกลับไปปฏิบัติตามและอยากเข้าร่วมโครงการด้วย จนกระทั่งท้ายที่สุดผลจากการดำเนินงานจึงทำให้มองข้ามไปมากกว่าความสำเร็จในการจัดการขยะในชุมชน แต่สิ่งที่ได้มากกว่าการจัดการขยะที่มีอยู่ในชุมชนก็คือ "ความสามัคคี" และทั้งนี้จำเป็นต้องมีการปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างก่อนเพื่อให้ชาวบ้านได้เห็น จากการจัดการขยะภายในชุมชนจึงได้นำมาสู่การจัดภูมิทัศน์ต่างๆ ภายในชุมชนร่วมด้วย เช่น การจัดทำสัญลักษณ์เตือน ป้ายบอกทางต่างๆ เพื่อป้องกันและช่วยลดอุบัติเหตุภายในชุมชน อีกทั้งส่งผลช่วยลดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข คือ ช่วยลดการแพร่ของลูกน้ำยุงลายร่วมไปด้วย

หมวดเรือจาว พบว่า แรกเริ่มของการดำเนินงานชาวบ้านยังไม่เห็นด้วยเนื่องด้วยไม่มีเวลาเพราะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ซึ่งการปฏิบัติงานนั้นแต่ละหมวดต้องมีผู้เข้าร่วมอย่างน้อย 20 หลังคาเรือน แต่หมวดเรือจาวมีผู้ที่เข้าร่วมเพียง 18 หลังคาเรือน แกนนำชุมชนได้มีการหาต้นไม้ดอกไม้ต่างๆ มาประดับตกแต่ง ซึ่งเมื่อชาวบ้านคนอื่นๆ เห็นก็นำไปปฏิบัติตาม และเริ่มมีชาวบ้านเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่ง ประมาณ 50 หลังคาเรือน หลังจากนั้นชาวบ้านก็พยายามเข้ามาร่วมแม้กระทั่งผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ก็ช่วยในการพัฒนาบ้านของตนเอง ช่วยคัดแยกขยะ และในปัจจุบันมีผู้เข้าร่วมทั้งหมดประมาณ 70 หลังคาเรือน

หมวดกองหลวง อาจนับได้ว่าเป็นหมวดที่ใหญ่ที่สุดของบ้านหนองล่อง ตลอดระยะเวลาของการทำงาน 1 ปี พบว่ามีการนำเอาวัสดุสิ่งของที่เหลือใช้มาสร้าง คัดค้น หรือใช้ให้เกิดประโยชน์ภายในชุมชน

นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมได้แสดงทัศนคติของตนเองว่าในการจัดการขณะนั้น ทุกสถานที่สามารถทำให้เป็นแบบอย่างได้ โดยมีถึงขยะไว้ตามจุดต่างๆ รวมทั้งจัดเกลา อบรมสั่งสอนให้ลูกหลาน ตั้งแต่ยังเด็ก เพื่อให้เขาติดนิสัย เป็นคนมีระเบียบตั้งแต่ยังเล็กๆ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

โครงการนี้จะมีการดำเนินการหรือขับเคลื่อนเพื่อขยายผลต่อหรือไม่?

คุณสืบศักดิ์ สุภิมาส (นายกเทศมนตรีตำบลวังผาง) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าความคาดหวังในเรื่องของธนาคารขยะ การรณรงค์ต่างๆ จากการทำเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และได้เรียนรู้ร่วมกันที่ผ่านมาพบว่าสถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัวสามารถอบรมหรือจัดเกลาให้เด็กสามารถปฏิบัติได้จนติดเป็นนิสัย ซึ่งทั้งนี้หากจะพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป อาจจะต้องมีการทำให้ชุมชนปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้กลุ่มของเด็กเยาวชนรู้จักแยกขยะ ทำให้มีการซื้อขายขยะในโรงเรียนในโครงการออมเบี้ย ออมบุญ ออมขยะ นอกจากนี้คุณสืบศักดิ์ได้สะท้อนว่าวัยทำงานเป็นวัยที่ทำไต่ยากมากที่สุดเนื่องจากข้อจำกัดของเวลาเพราะต้องทำงาน ดังนั้นหากทุกคนร่วมกัน มีจิตสำนึกร่วมกันในการพัฒนาอาจจะต้องมีการทำกิจกรรมต่อเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรเมืองหนองล่อง ได้แสดงทัศนะว่าในชุมชนบ้านหนองล่องที่ผ่านมาเกิดอุบัติเหตุขึ้นบ่อยมากเพราะมีทางแยกเยอะ ในปัจจุบันทางเทศบาลร่วมกับทางผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้วางแผนดำเนินการร่วมกันในการติดป้ายสัญญาณเตือนต่างๆ อาทิ ทางร่วมทางแยก เป็นต้น ซึ่งทั้งนี้ปัญหาในเรื่องของเส้นทางจราจรและสัญญาณไฟเตือนจราจรต่างๆ ทางคณะผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ได้ทำเรื่องร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะมาดำเนินการและแก้ไขให้ในปี 2558 ต่อไป

คุณสว่าง กันทะมูล ได้นำเสนอผลการดำเนินงานของโครงการตลอดระยะเวลา 1 ปี เมื่อเปรียบเทียบการทำงานเสมือนกับต้นไม้ได้ว่าก่อนที่จะเริ่มการดำเนินโครงการก็จะพบปัญหาว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือในส่วนของทางเทศบาลและในส่วนของชุมชน ซึ่งปัญหาของทางเทศบาลก็คือ ในเรื่องของงบประมาณซึ่งในแต่ละปีงบประมาณในการจัดการขยะเป็นจำนวนมากรวมถึงค่าจัดซื้อถุงขยะ(ถุงดำ) ด้วยและมีเรื่องร้องเรียนในการเขขยะภายในชุมชน การเอาถุงขยะไปทิ้งและไปเผาในพื้นที่ และปัญหาในชุมชนก็จะพบกับปัญหาในเรื่องของการเผาขยะโดยชาวบ้านจะนำขยะมาทิ้งที่ตลาดในตอนเช้า รวมไปถึงการทิ้งขยะในลำคลองต่างๆ ส่งผลให้น้ำเน่าเสีย ซึ่งจากปัญหาต่างๆ เหล่านี้ได้ทำให้เกิดโครงการและคิดค้นปัญหาร่วมกันและนำมาสู่การดำเนินโครงการ ในขั้นตอนแรกของการดำเนินโครงการนั้นได้มีการแต่งตั้งคณะทำงาน จากนั้นได้มีการหาผ้าป่าขยะเพื่อหาทุนเพื่อนำเอาเงินมาทำกิจกรรมหลังจากนั้นก็ได้มีการ

ประชุมเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและเกิดการทบทวนข้อมูลว่าปัญหาจริงๆ แล้วคืออะไร มาจากอะไรกันแน่? และมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการจัดทำแบบสอบถามและเก็บตามหลังคาเรือน จำนวน 50 ชุด จนกระทั่งได้ผลสรุปของการดำเนินการระยะเวลา 6 เดือน (เมษายน 2556) จึงสรุปได้ว่าปัญหาของขยะในบ้านเวียงมีการทิ้งขยะทั้งขยะที่สามารถนำมา รีไซเคิลได้ ขยะเศษใบไม้ และเศษอาหารต่างๆ ปะปนกันปอยู่ หลังจากนั้นการดำเนินงานระยะหลังได้มีการร่วมประชุมพูดคุยร่วมกันของคณะแกนนำและชาวบ้านประกอบกับการไปทัศนศึกษานอกพื้นที่ที่บ้านน้ำพุ ตำบลป่าสัก และบ้านป่าเส้า (2 พื้นที่) หลังจากนั้นก็ได้มีการลงพื้นที่ไปยังบ้านต่างๆ เพื่อลงไปพูดคุยและทำความเข้าใจกับชาวบ้านในแต่ละหมวด นอกจากนี้ยังได้มีการไปให้ความรู้แก่เด็กนักเรียน หลังจากนั้นก็ได้มีการเริ่มกิจกรรมการพัฒนาโดยเริ่มจากการพัฒนาในบ้านของตนเองก่อน และขยายไปสู่พัฒนาชุมชนต่อไป นอกจากนี้ในการดำเนินกิจกรรมได้มีการประกวดกิจกรรมหมวดต้นแบบจนเกิดการแพร่ทางวัฒนธรรมจนกลายเป็นความสำเร็จในการจัดการขยะของบ้านเวียงหนองล่องต่อไปท้ายที่สุดผลสรุปจากการที่ได้ดำเนินกิจกรรม ก็คือเกิดความร่วมมือกันชุมชนระหว่างหมวดแต่ละหมวดเกิดในเรื่องของความสามัคคีกัน เกิดการตื่นตัวในเรื่องของการคัดแยกขยะ ทำให้ชุมชนสะอาดเกิดความสวยงามอีกทั้งยังเป็นชุมชนต้นแบบที่สามารถให้ชุมชนอื่นเข้ามาศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการ ผลของความสำเร็จที่เกิดขึ้นก็คือ กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการทำด้วยใจของคนในชุมชนที่เห็นความสำคัญในเรื่องเหล่านี้เกิดจากความร่วมมือหลายๆ ส่วนเพื่อให้เกิดการพัฒนา สุดท้ายนี้สิ่งเหล่านี้สามารถเก็บเป็นภาพความทรงจำให้กับคนในชุมชน

นอกจากนี้ ส.ส. ได้ร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่อง ว่าเป็นโครงการที่ดีช่วยให้บ้านเรือนและชุมชนเกิดความสะอาดเรียบร้อย ซึ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องการจัดการขยะนี้ไม่ใช่เพียงแค่เป็นหน้าที่ของเทศบาลแต่เพียงผู้เดียวทั้งนี้ชาวบ้านควรต้องเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมด้วย ดังนั้นควรจะมีการดำเนินโครงการนี้ต่อไปเพื่อเป็นแบบอย่างและแพร่ขยายความรู้ แนวความคิดต่างๆ ให้แก่ชุมชนอื่นๆ ต่อไป

รูปกิจกรรม

5.31 กิจกรรมประชุมประจำเดือนตุลาคม 2556

วันที่	28 ตุลาคม 2556
สถานที่	ศาลาอเนกประสงค์ บ้านเวียงหนองล่อง
เป้าหมายของกิจกรรม	ทีมวิจัยชุมชนและทีมวิจัยเทศบาล และ จำนวน 30 คน
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	เพื่อหาแนวทางในการดำเนินโครงการให้ต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	1. ประสานงาน ทีมวิจัยชุมชน และทีมวิจัยเทศบาล 2. กำหนด วัน เวลา และสถานที่ สำหรับใช้ในการประชุม
ผลการดำเนินกิจกรรม	เพื่อหาแนวทางในการดำเนินโครงการให้ต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป ชุมชนจึงเสนอแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ 1. กำหนดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ หรืออาจจะเป็น 2 เดือนต่อครั้ง 2. หากิจกรรมสำหรับต่อยอดโครงการ เช่น การส่งชุมชนประกวดชุมชนปลอดภัย เป็นต้น
บทเรียน	ทีมวิจัยชุมชน ไม่อยากให้โครงการขาดหายไป หลังจากโครงการสิ้นสุดลง เนื่องจากโครงการนี้ทำให้เกิดผลหลายอย่างในชุมชน อาทิ ความสามัคคี และความร่วมมือของคนในชุมชน ดังจะเห็นจากการประชุมของชุมชน จากที่ไม่ค่อยมีคนมาร่วมประชุมเท่าที่ควร หลังจากสิ้นสุดโครงการนี้ มีคนมาร่วมประชุมจำนวนมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน
ปัญหาและอุปสรรค	-
รูปกิจกรรม	

บทที่ 4

ผลการวิจัย

โครงการวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน โดยทำการศึกษาบริบทชุมชนและสถานการณ์การจัดการขยะในอดีตและปัจจุบัน บทเรียนในการจัดการขยะของบ้านเวียงหนองล่องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสร้างทักษะการบริหารจัดการขยะและสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมได้ โดยได้นำเสนอผลการวิจัยตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. บริบทชุมชนและสถานการณ์การจัดการขยะของบ้านเวียงหนองล่องในอดีตและปัจจุบัน
2. บทเรียนการจัดการขยะที่ผ่านมาของบ้านเวียงหนองล่องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ทักษะการบริหารจัดการขยะ และสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม

4.1 บริบทชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

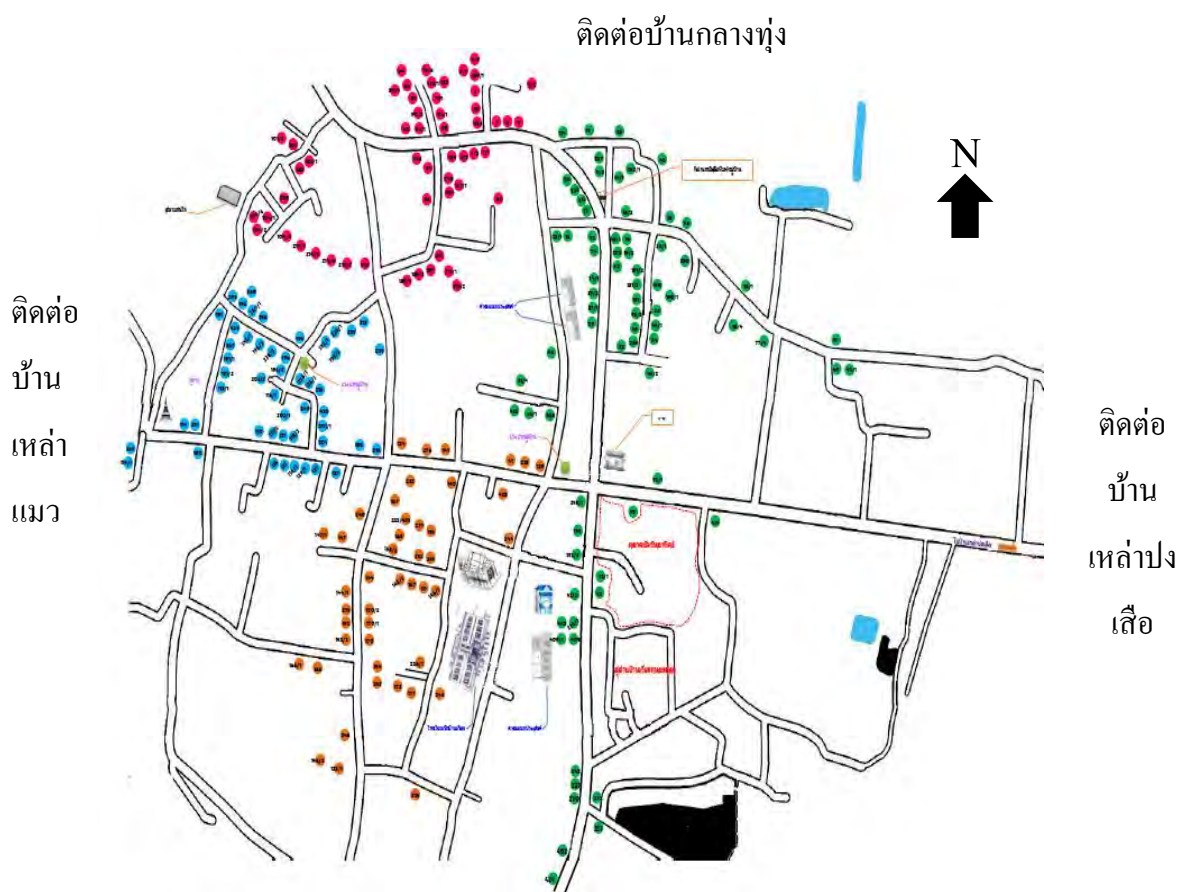
1. ประวัติความเป็นมา

บ้านเวียงหนองล่อง หมู่ที่ 6 ต.วังผาง อ.เวียงหนองล่อง จ.ลำพูน ประวัติก่อนเคยเป็นเมืองเก่า หน้าด่านสมัยต่อสู้กับพม่ายุค 315 ปีก่อน จากนั้นเป็นเมืองร้างร่วมกว่า 200 ปี ก็มีเจ้าจันราชาหรือ เจ้าจันราชาได้นำราษฎรสมัยนั้นบุกเบิกสร้างหมู่บ้านขึ้นใช้ชื่อว่าบ้านเวียงจันทบุรี ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านมาเป็นบ้านเวียงหนองล่องร่วม 115 ปี ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อพ่อหลวงคำ ครองรัตน์ จนถึงปัจจุบันมีผู้ใหญ่บ้านรวม 10 คน

2. ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านเวียงหนองล่อง เทศบาลตำบลวังผาง ตั้งอยู่ในเขต อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเวียงหนองล่องประมาณ 6 กิโลเมตร โดยอยู่ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดลำพูนประมาณ 35 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 60 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

-ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านกลางทุ่ง	ตำบลวังผาง
-ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านเหล่าแมว	ตำบลวังผาง
-ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านเหล่าปงเสื่อ	ตำบลวังผาง
-ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านหนองล่อง	ตำบลหนองล่อง

ติดต่อบ้านหนองล่อง
ภาพที่ 3 แสดงพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง

3. ลักษณะทางประชากร

หมู่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ที่สุดในพื้นที่เทศบาลตำบลวังผาง ประกอบด้วย 719 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,712 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 830 คน หญิง 882 คน แบ่งการปกครองเป็น 4 หมู่ใหญ่ คือ หมู่คู้ขาว, หมู่คู้ทองหลาง, หมู่คู้เครือขาวและหมู่คู้ในเวียง ในพื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่กันเป็นระบบเครือญาติ ลักษณะของพื้นที่ ทำการเกษตรกร ทำสวนลำไย มะม่วงฯ เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอำเภอเวียงหนองล่อง เนื่องจากมีตลาดขนาดใหญ่อยู่ 2 แห่ง คือ ตลาดสดกลางทุ่งจะเป็นตลาด ซื้อ – ขาย ของพ่อค้า แม่ค้า ทั้งอำเภอเวียงหนองล่อง และอำเภอใกล้เคียงจะมารับของไปขายจากตลาดนี้ทั้งหมด (ตลาดเช้า) และตลาดวันอาทิตย์

4. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลวังผาง มีศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเป็นของตนเอง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตรที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรส่วนใหญ่ ได้แก่ ลำไย ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และพืชผักต่างๆ เช่น ผักกวางตุ้ง ผักบุ้ง ผักชี ต้นหอม ฯลฯ และมีประชากรบางส่วนมีรายได้จากอาชีพเสริมและจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การรวมกลุ่มผลิตปลาสาม และงานหัตถกรรม โดยประชากรส่วนใหญ่ไม่นิยมไปทำงานนอกบ้านหลังฤดูเก็บ

เกี่ยว เนื่องจากมีงานทำในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ฯลฯ บ้านเวียงหนองล่อง มีสถาบันการศึกษา 1 แห่ง เปิดสอนตั้งแต่ประถมศึกษา คือ โรงเรียนบ้านเวียงหนองล่อง จำนวนนักเรียนมีทั้งสิ้น 120 คน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและมีวัดบ้านเวียงหนองล่องเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ จะมีประชาชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก และมีการจัดงานประเพณีขึ้นเป็นประจำทุกๆ ปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมให้สืบต่อไป เช่น ประเพณีสลากภัต ประเพณีสงน้ำพระธาตุ เป็นต้น

5. การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของบ้านเวียงหนองล่อง

บ้านเวียงหนองล่อง เข้าร่วมโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยกับเทศบาล โดยชำระค่าธรรมเนียมแล้วรับถุงดำที่เป็นวัสดุรองรับมูลฝอย จากผู้แทนที่ได้รับการแต่งตั้งจากเทศบาล จำนวน 4 คน ซึ่งเทศบาลจะเข้าเก็บขยะมูลฝอยจำนวน 2 วัน ได้แก่ ในวันพฤหัสบดีและวันศุกร์ โดยนำถุงดำมาวางไว้ตามจุดที่เทศบาลกำหนด นอกจากนี้ขยะที่เป็นกิ่งไม้ เศษไม้ ใบไม้ต่างๆ ประชาชนจะนำไปทิ้งในสวนข้าง ที่สถานบ้านเวียงหนองล่องข้าง

6. ปัญหาการจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่อง

บ้านเวียงหนองล่อง จากคำบอกเล่าของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งพนักงานเก็บขยะของเทศบาล พบว่าปัญหาการจัดการขยะที่บ้านเวียงหนองล่อง คือ ปัญหาขยะจากตลาดนัดวันอาทิตย์ (กาตงัว) ที่เกิดจากผู้ที่มาซื้อของในตลาด เช่น ถูพลาสติก แก้วน้ำ ไม้เสียบลูกชิ้น ฯลฯ ซึ่งสาเหตุเกิดจากไม่มีถังขยะรองรับขยะที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ขยะที่เกิดจากแม่ค้าขายกะปิ ปลาาร้า ซึ่งเป็นถุงปลาาร้า ซึ่งเป็ยกและส่งกลิ่นเหม็น

7. ข้อมูลการจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่อง

จากการศึกษาบริบทชุมชนและการจัดเก็บข้อมูลการจัดการขยะเดิมของหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง โดยจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน และความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

หมวด	จำนวน ครัวเรือนทั้งหมด	จำนวน ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
กองหลวง	308	144	46.75
กู่ขาว	120	64	53.33
เครือจาว	107	57	53.27
ในเวียง	110	59	53.63
รวม	645	324	50.23

จากตารางที่ 4 พบว่าในหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง 4 หมวก มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 645 ครัวเรือน จัดเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิจัยจำนวน 324 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.23 โดยหมวกทองหลวงมีจำนวนครัวเรือนมากที่สุด

ตารางที่ 5 ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

จำนวนสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
1 – 3 คน	227	70.06
4 – 6 คน	95	29.32
มากกว่า 6 คน	2	0.62
รวม	324	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่องเป็นครอบครัวขนาดเล็กมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 – 3 คน จำนวน 227 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 70.06 รองลงมามีสมาชิก 4 – 6 คน จำนวน 95 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.32 และมากกว่า 6 คน จำนวน 2 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.62 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดเล็กหรือครอบครัวเดี่ยว จึงอาจคาดเดาได้ว่าอัตรา การเกิดขยะมูลฝอยของแต่ละครัวเรือนของบ้านเวียงหนองล่องได้

ตารางที่ 6 ข้อมูลอาชีพของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้าง	164	50.62
ค้าขาย	66	20.37
เกษตรกรรม	60	18.52
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	22	6.79
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	3.70
รวม	324	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่องส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 164 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.62 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 66 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.37, เกษตรกรรมจำนวน 60 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.52, ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 22 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.79 และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 12 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ข้อมูลการฝึกอบรมด้านการจัดการขยะของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	258	79.63
เคย	66	20.37
รวม	324	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่องไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านการจัดการขยะ จำนวน 258 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 79.63 และเคยเข้ารับการอบรม จำนวน 66 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.37 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ค่อยได้จัดกิจกรรมการให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะกับประชาชนเท่าที่ควร หรืออาจเกิดจากผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมไม่ได้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามหรือไม่อยู่ก็ได้ หรือผู้ที่ตอบแบบสอบถามได้รับความรู้จากแหล่งอื่นๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ งานวิจัยหรือบทความเกี่ยวกับการจัดการขยะ เป็นต้น

2. การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

ตารางที่ 8 ประเภทขยะในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

ประเภทขยะในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ถุงพลาสติก/เศษพลาสติก	269	22.49
เศษอาหาร/ผัก/ผลไม้	257	21.49
เศษไม้/ใบไม้	184	15.38
ขวดพลาสติก	142	11.87
เศษกระดาษ	103	8.61
ขวดแก้ว/เศษแก้ว	95	7.94
เศษกระดาษทิชชู	77	6.44
เศษโลหะ/เหล็ก	30	2.51
ผ้าอ้อมสำเร็จรูป	26	2.17
วัตถุอันตรายและมีพิษ	13	1.09
รวม	1,196	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่าประเภทขยะในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่องส่วนใหญ่เป็นถุงพลาสติก/เศษพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 22.49 รองลงมาเป็นเศษอาหาร/ผัก/ผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 21.49, เศษไม้/ใบไม้ คิดเป็นร้อยละ 15.38, ขวดพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 11.87, เศษกระดาษ คิดเป็นร้อยละ 8.61,

ขวดแก้ว/เศษแก้ว คิดเป็นร้อยละ 7.94 และวัตถุอันตรายและมีพิษน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.09 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าขยะที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจวัตรประจำวันทั้งสิ้น ตั้งแต่ต้นนอนจนกระทั่งเข้านอน เช่น การกวาดลานบ้าน/บริเวณรอบๆ บ้าน การปรุง/ประกอบอาหาร การจับจ่าย – ซื้อของใช้ต่างๆ เช่น น้ำดื่ม กระดาษชำระ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ ผ้าอ้อมสำเร็จรูป เป็นต้น

ตารางที่ 9 การคัดแยกขยะในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

การคัดแยก	จำนวน	ร้อยละ
คัดแยกเป็นประจำ	147	45.37
คัดแยกบางครั้ง	127	39.20
ไม่มีการคัดแยก	50	15.43
รวม	324	100.00

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่องมีการคัดแยกขยะเป็นประจำ จำนวน 147 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45.37, คัดแยกบางครั้ง จำนวน 127 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39.20 และไม่มีการคัดแยก จำนวน 50 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.43 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอีกมากกว่าร้อยละ 54.63 ยังไม่มีการคัดแยกหรือคัดแยกบางครั้ง ดังนั้นต้องเข้าไปดำเนินการศึกษาต่อว่าเพราะสาเหตุใดถึงไม่ได้คัดแยก หรือคัดแยกแค่บางครั้ง

ตารางที่ 10 วิธีการกำจัดขยะในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

วิธีการกำจัด	จำนวน	ร้อยละ
ทิ้งในถุงดำเทศบาล	283	42.81
คัดแยกแล้วนำไปขาย	182	27.53
เผา	69	10.44
ฝังกลบ	66	9.98
กองทิ้งในสวนในบ้าน	48	7.26
นำไปทิ้งตามริมทางที่มีกองขยะอยู่	13	1.97
รวม	661	100.00

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่องมีวิธีการกำจัดขยะด้วยวิธีการทิ้งในถุงดำเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 42.81 รองลงมากำจัดด้วยวิธีคัดแยกแล้วนำไปขาย คิดเป็นร้อยละ 27.53, เผา คิดเป็นร้อยละ 10.44, ฝังกลบ คิดเป็นร้อยละ 9.98, กองทิ้งในสวนในบ้าน คิดเป็นร้อยละ 7.26 และนำไปทิ้งตามริมทางที่มีกองขยะอยู่ คิดเป็นร้อยละ 1.97 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่บ้านเวียง

หนองล่องยังใช้วิธีการกำจัดขยะที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเผา การทิ้งตามริมทางที่มีกองขยะอยู่ มากกว่าร้อยละ 40 ที่นำขยะใส่ลงในถุงดำเทศบาล มีเพียงร้อยละ 27 ที่คัดแยกขยะแล้วนำไปขาย ซึ่งยังเป็นปริมาณที่ค่อนข้างน้อย น่าจะมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมการคัดแยกขยะในครัวเรือนให้มากขึ้น เช่น การประกวดบ้านครัวเรือนปลอดขยะ / หมวดยปลอดขยะ หรือเพิ่มประสิทธิภาพธนาคารขยะ

ตารางที่ 11 วิธีการกำจัดขยะอันตรายชุมชนของกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

วิธีการกำจัด	จำนวน	ร้อยละ
ทิ้งในถุงดำเทศบาล	251	56.40
ฝังกลบ	128	28.76
กองทิ้งในสวนในบ้าน	35	7.87
เผา	24	5.39
นำไปทิ้งตามริมทางที่มีกองขยะอยู่	7	1.57
รวม		100.00

จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่องมีวิธีการขยะอันตรายชุมชน ด้วยวิธีการทิ้งในถุงดำเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 56.40 รองลงมากำจัดด้วยวิธีฝังกลบ คิดเป็นร้อยละ 28.76, กองทิ้งในสวนในบ้าน คิดเป็น ร้อยละ 7.87, เผา คิดเป็นร้อยละ 5.39 และนำไปทิ้งตามริมทางที่มีกองขยะอยู่ คิดเป็นร้อยละ 1.57 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการจัดการขยะของเสียอันตรายชุมชนยังมีวิธีการที่ไม่ถูกต้องมากกว่าร้อยละ 85 ซึ่งทำให้เกิดการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งการฝังกลบเองและ ทิ้งลงในถุงเทศบาลเนื่องจากเทศบาลก็ต้องนำขยะดังกล่าวไปฝังกลบเช่นกัน นั่นอาจเกิดมาจากมองข้ามปัญหาดังกล่าวไป หรือยังไม่มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะอันตรายชุมชนเหล่านี้อย่างจริงจัง อาจจะต้องมีการดำเนินงานจัดตั้งจุดรวบรวม/สถานที่เก็บขยะอันตรายชุมชนดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้น

ตารางที่ 12 ปริมาณขยะในครัวเรือนต่อวันของกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

ปริมาณขยะ ต่อวัน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 กก.	172	53.09
2 กก.	133	41.05
3 กก.	17	5.25
มากกว่า 7 กก.	2	0.62
รวม	324	100.00

หมายเหตุ เฉลี่ย 1.55 กิโลกรัม/ครัวเรือน

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่องมีปริมาณขยะในครัวเรือนน้อยกว่า 1 กิโลกรัม จำนวน 172 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53.09 รองลงมาปริมาณขยะในครัวเรือน 2 กิโลกรัม จำนวน 133 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.05, ปริมาณขยะ 3 กิโลกรัม จำนวน 17 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.25, ปริมาณขยะมากกว่า 7 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 0.62 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยของขยะมูลฝอย 1.55 กิโลกรัมต่อครัวเรือน เนื่องจากเทศบาลเข้าไปดำเนินการจัดเก็บขยะในหมู่บ้านที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เมื่อคำนวณปริมาณขยะที่เกิดขึ้นใน 1 สัปดาห์ คาดว่าจะมีปริมาณขยะประมาณ 10.85 กิโลกรัมต่อสัปดาห์

ตารางที่ 13 ปริมาณการใช้ถุงดำในครัวเรือนต่อสัปดาห์ของกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

ปริมาณถุงดำ (ต่อสัปดาห์)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 - 1 ใบ	241	74.38
2 - 3 ใบ	79	24.38
4 - 5 ใบ	4	1.24
รวม	324	100.00

จากตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่องใช้ถุงดำในครัวเรือน น้อยกว่า 1 - 1 ใบต่อสัปดาห์ จำนวน 241 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 74.38 รองลงมาใช้ถุงดำในครัวเรือน 2 - 3 ใบต่อสัปดาห์ จำนวน 79 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.38 และใช้ถุงดำ 4 - 5 ใบต่อสัปดาห์ จำนวน 4 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.24 ตามลำดับ ซึ่งปริมาณการใช้ถุงดำ จะสอดคล้องกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนต่อสัปดาห์ แต่ควรตรวจสอบกับปริมาณการจำหน่ายถุงขยะของผู้จำหน่ายอีกครั้งว่าสอดคล้องกันหรือไม่ เพื่อจะได้ข้อมูลที่แท้จริง สามารถใช้อ้างอิงได้

ตารางที่ 14 วิธีการกำจัดขยะใบไม้ เศษอาหาร

หมวด	ลำดับ				
	1	2	3	4	5
กองหลวง	ใส่ถุงเทศบาล	ทำปุ๋ยหมัก	กองทิ้งในสวน	เผา	นำไปทิ้งริมทาง
ภูขาว	กองทิ้งในสวน	ฝังกลบ	ทำปุ๋ยหมัก	-	-
เครือจาว	เผา	นำไปเลี้ยงสัตว์	ฝังกลบ	-	-
โนเวียง	เผา	ทำปุ๋ยหมัก	ฝังกลบ	นำไปเลี้ยงสัตว์	นำไปทิ้งริมทาง
ภาพรวม	กองทิ้งในสวน	ฝังกลบ	ทำปุ๋ยหมัก	เผา	นำไปทิ้งริมทาง

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าการจัดการขยะในภาพรวมนั้น ใน 5 ลำดับนั้น เป็นวิธีการที่ประชาชนหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องสามารถจัดการเอง ได้แก่ การนำไปกองทิ้งในสวน การฝังกลบ การทำปุ๋ยหมัก นำไปเลี้ยงสัตว์ เมื่อวิเคราะห์รายหมวดพบว่า แต่ละหมวดก็จะมีวิธีการกำจัดเศษอาหาร เศษใบไม้แตกต่างกัน ในหมวดเครื่องจาวและหมวดในเวียงใช้วิธีการเผาสูงสุด ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสม อาจส่งผลให้เกิดเหตุรำคาญแก่ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง ส่วนหมวดคอกหลวงทิ้งลงในทุ่งเทศบาลมากที่สุด ดังนั้นควรส่งเสริมการจัดการกับขยะที่เป็นเศษอาหาร เศษใบไม้อย่างถูกวิธีให้กับประชาชน

3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ

ตารางที่ 15 ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่อง

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	13	4.01
ปานกลาง	208	64.20
มาก	103	31.79
รวม	324	100.00

จากตารางที่ 15 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบ้านเวียงหนองล่องส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 208 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 64.20 รองลงมา มีความรู้ในระดับมาก 103 จำนวน ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.79 และมีความรู้ในระดับน้อย จำนวน 13 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.01 ตามลำดับ ซึ่งระดับความรู้ของประชาชนบ้านเวียงหนองล่องมีความรู้ในระดับปานกลางแต่มีวิธีการจัดการขยะที่ไม่ค่อยถูกต้องและไม่สอดคล้องกับวิธีการบริหารจัดการขยะตามตารางข้างต้น ดังนั้นจึงควรที่จะค้นหาว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น แล้วดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชนบ้านเวียงหนองล่องต่อไป

4.2 บทเรียนการจัดการขยะที่ผ่านมาของบ้านเวียงหนองล่องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ด้านทรัพยากรบุคคล

หมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง มีทีมวิจัยชุมชนในการขับเคลื่อนโครงการประกอบด้วยทีมงานที่มาจากชุมชนเองและทีมจากเทศบาลตำบลวังผางประกอบด้วย

ทีมเทศบาล	ทีมชุมชน
1. นายธีระศักดิ์ จันทร์ภิรมย์	22. นายสาทิตย์ ศรีกูณะ
2. นางจันทร์เพ็ญ สุทธิจิระพันธ์	23. นายนครินทร์ ปินตะ
3. พ.จ.อ.ถวัลย์ พวงบุบผา	24. นายเลียบครุฑ ปินตะ
4. น.ส.รัชฎาภรณ์ ขัดแก้ว	25. นายสมชาย ศรีเมืองมูล

5. น.ส.อรพรรณ จุตตะโน	26. นายรุ่ง ครองรัตน์
6. น.ส.ศิริกมล ชันอินทร์	27. นายกิตติศักดิ์ ตาทอง
7. นายธีระยุทธ จัฒทา	28. อ.สว่าง กันทะมูล
8. น.ส.ศุภวรรณ ปั่นทอง	29. นายวัชร อัญชลีไพบูลย์
9. นางพิมพ์ใจ จรมาศ	30. นายไกรสร จันทะวัน
10. น.ส.สิริกานต์ ไชยเดช	31. นางราตรี ใจจั่วคำ
11. น.ส.สมทรัพย์ ปินดาจ	32. น.ส.มาลี บุญธรรม
12. น.ส.นัยฝัน อินทวัน	33. น.ส.จันจิรา ทราชคำ
13. น.ส.เกวดี แสนชมภู	34. นางจันทร์สม กันทะมูล
14. น.ส.ปาริชาติ สุริโยตร	35. นางศรีพร ศรีสงฆาร
15. นางนริศรา มาใจวงศ์	36. นางบัวเรียว คำปึก
16. นายเอกภพ ผัดเวียง	37. นางพิกุล ดาสุรินทร์
17. นายรุ่งโรจน์ ศุภปริญา	38. นางบัวรัตน์ อินทะหลุก
18. นายสามารถ คำกลาง	39. นางจันทร์สิริ อินทนนท์
19. นายนิกร เมฆโพธิ์	40. นางศรีวร จันทะวัน
20. นายจันทก อุดม	41. นางพรณี น้อยมณีวรรณ
21. ด.ต.รุจน์ กันทะจันทร์	42. นายสุข คงแดง
	43. นางขันทอง ตาทอง
	44. นายศรีวรรณ พรหมคำตัน

2. ภูมิปัญญา/การบริหารจัดการเดิม

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของ หมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง แต่เดิมขาดระบบการจัดการขยะที่ดี เช่น ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การทิ้งขยะไม่เป็นที่ของคนในชุมชน ตลอดจนถึงการขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการจัดการขยะที่ดี และยังมีการกำจัดขยะของแต่ละครัวเรือนโดยการเผา เกิดควันส่งกลิ่นเหม็นไปทั้งบริเวณ คนอยู่รอบข้างเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็น ส่งผลสืบเนื่องให้เกิดการเจ็บป่วยหรือมีปัญหาด้านสุขภาพทางเดินหายใจ เป็นต้น

ผู้นำชุมชนและชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขบ้านเวียงหนองล่อง ประมาณ 30 คน ร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อพยายามหาวิธีแก้ไขและได้จัดตั้งธนาคารขยะของชุมชนบ้านเวียงหนองล่องขึ้น ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งธนาคารขยะจากเทศบาลตำบลวังผาง มีการจัดซื้อขยะในชุมชนทุกสิ้นเดือนและนำผลกำไรที่ได้ไปบริหารจัดการภายในกลุ่มกันเอง อย่างไรก็ตามพบว่าทิศทางการดำเนินงานเป็นไปด้วยดีเฉพาะกลุ่ม อสม. แต่ความร่วมมือของคนในชุมชนเองยังน้อยมาก ภายหลังได้

พัฒนาให้เกิดกลุ่มชมรมอาสาสมัครรักษาสันติภาพ ซึ่งเป็นความร่วมมือร่วมใจในการคัดแยกขยะในงานบุญต่างๆ โดยมีได้หวังผลตอบแทนแต่ยังคงประสบปัญหาต่างๆ ด้านขยะ ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานของธนาคารขยะยังขาดความต่อเนื่องและยังไม่ครอบคลุมทุกหลังคาเรือนในหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง

3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

บ้านเวียงหนองล่อง หมู่ที่ 6 เป็นหมู่บ้านที่มีประชากรมากที่สุดในเขตเทศบาลตำบลวังผาง แบ่งการปกครองออกเป็น 4 หมู่ หมู่ 6 มีประชากรมากที่สุด ในเขตเทศบาลตำบลวังผาง แบ่งจำนวนครัวเรือนใกล้เคียงกัน ลักษณะพื้นที่เป็นทั้งชุมชนที่เป็นชุมชนหนาแน่น หอพัก ร้านค้า ร้านอาหาร และพื้นที่ที่เป็นบ้านสวน การประกอบอาชีพของพี่น้องประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะรับจ้างและทำสวนลำไย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความสำเร็จของโครงการ แต่ทีมวิจัยชุมชนให้ความสนใจในการทำกิจกรรมของโครงการเป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมหรือการจัดกิจกรรมต่างๆ

4. มุมมอง ทักษะของชุมชนต่อการจัดการขยะ

นายสาทิพย์ ศรีคุณะ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง กล่าวว่าปัญหาขยะบ้านเวียงหนองล่องซึ่งจากประสบการณ์การทำงาน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ในพื้นที่ ได้แก่

4.1 ปัญหาขยะจากตลาดวันอาทิตย์

4.2 ปัญหาขยะจากถุงพลาสติก เนื่องจากบ้านเวียงมีอาชีพขายปลาร้า

4.3 ส่วนขยะที่เกิดจากโรงเรียนนั้น ทางโรงเรียนเองก็มีการคัดแยกขยะอยู่แล้ว

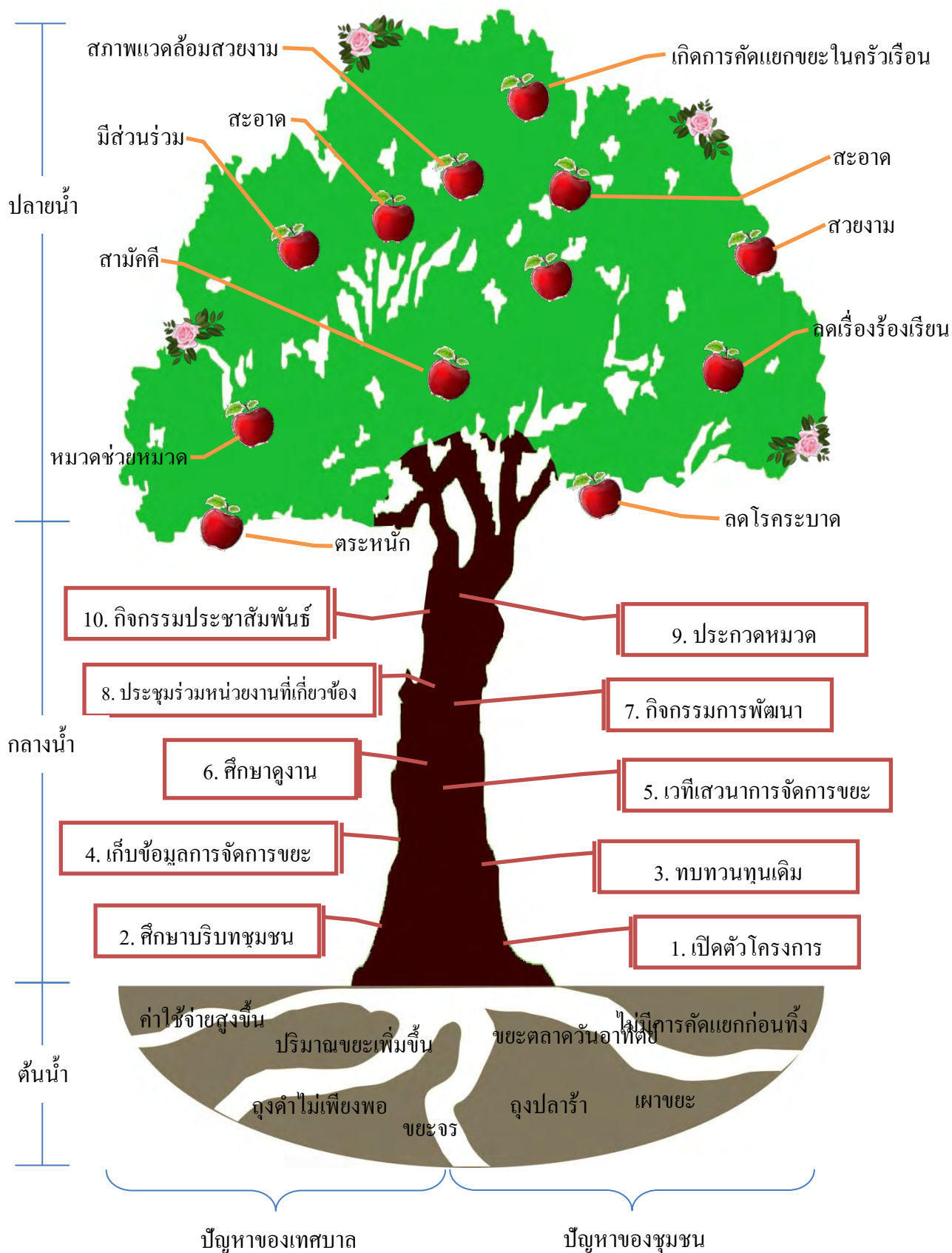
4.4 ขยะในวัดส่วนใหญ่จะมีขยะเยอะเฉพาะในวันพระเท่านั้น เนื่องจากวัดนั้นประชาชนจะมาทำบุญกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งนาย อรรถพล เลาจีวรรณ ผู้จัดการตลาดนัดวันอาทิตย์ กล่าวยอมรับว่าตลาดนัดบ้านเวียงมีการค้าขาย ตั้งแต่เช้ามีดของวันอาทิตย์ ซึ่งมีบริเวณกว้างขวาง มีคนงานคอยดูแลในการเก็บขยะ และจะมีการจ้างคนงานในพื้นที่เป็นบางส่วน ขยะที่เป็นปัญหาคือถุงพลาสติก ยอมรับว่าอาจจะทบในเรื่องความไม่สวยงามอยู่บ้าง ก็ได้ขุดบ่อและฝังกลบขยะไปแล้วจำนวน 2 บ่อ และในปีนี้ได้ขุด บ่อใหม่จำนวน 4 บ่อ ตอนนี้ทางตลาดทำที่ทิ้งขยะในแต่ละจุดประมาณ 200 จุด ทั่วตลาด หากแต่ยังไม่ได้ดำเนินการแยกประเภทของขยะ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของพ่อค้าแม่ค้าหรือของประชาชนที่มาใช้บริการ

ในส่วนของเทศบาล โดยนาย สืบศักดิ์ สุทธิมาส นายกเทศมนตรีตำบลวังผาง ได้พยายามที่จะลดปริมาณขยะในเขตเทศบาล โดยได้ร่วมกับ สกว. เพื่อที่จะคัดเลือกหมู่บ้านตัวอย่างในการทำวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ไขปัญหาขยะ เช่น โครงการวิจัยกระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมบ้านเวียงหนองล่อง และนอกจากนี้ยังมีโครงการ ออมบุญ ออมขยะ รับเบี้ย เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการคัดแยกขยะ แล้วนำมารวมกันในวันรับเบี้ยของผู้สูงอายุเพื่อเป็นกองทุนในการดูแลผู้สูงอายุกันเอง ส่วนในเรื่องขยะที่วัดในงานประเพณีต่างๆ ซึ่งเรามีกลุ่ม อสม. เป็นจิตอาสาที่ช่วยในการคัด

แยกขยะอยู่แล้ว รวมไปถึงโครงการคัดแยกขยะงานบุญ-งานชาวดำ นอกจากนี้เทศบาลก็จะได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ เพื่อลดปริมาณขยะในเขตเทศบาลตำบลวังผางให้ได้ ซึ่งหากคนในชุมชนของเราคัดแยกขยะโดยเริ่มจากครัวเรือนของเราก่อน โดยแยกขยะ เป็นประเภทขยะอันตราย ขยะย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร เศษผัก เป็นต้น ไม่ต้องใส่ในถุงดำ เพื่อรวบรวมแล้วก็เอาไปทิ้งโคนต้นไม้ ซึ่งขยะพวกนี้ก็ย่อยสลายไปเอง หรือขยะรีไซเคิลที่สามารถแปรรูปเป็นรายได้ของครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

4.3 การบริหารจัดการขยะและสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม

กระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม
บ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

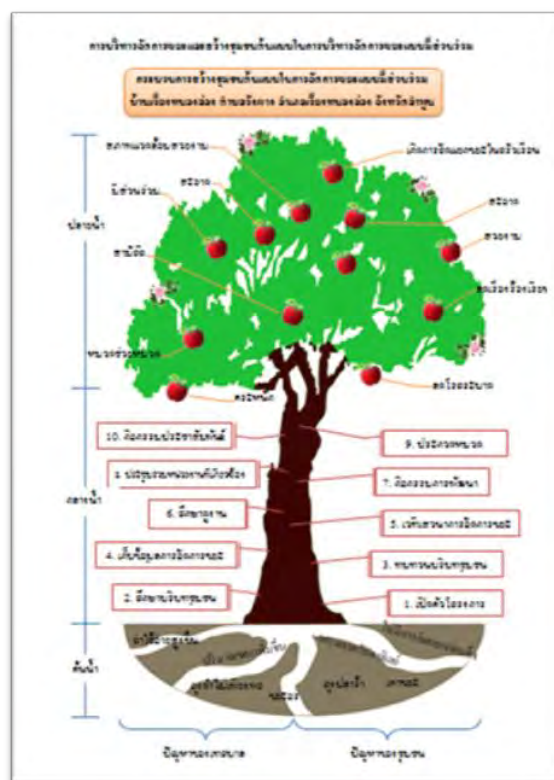

จากแผนภาพแสดงวิธีการดำเนินการสร้างกระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูนตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งสรุปการบริหารจัดการขยะและสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมได้ดังนี้

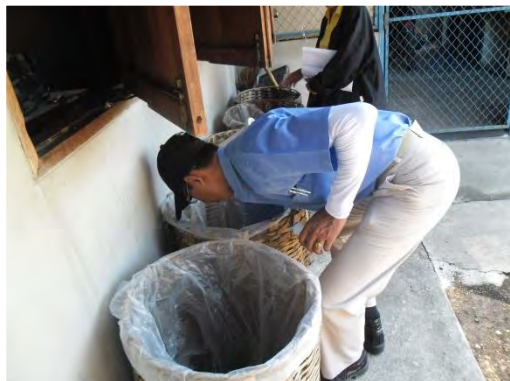
ต้นน้ำ ซึ่งเกิดจากปัญหาในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลวังผางและปัญหาของชุมชนหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง ทั้งค่าใช้จ่ายของเทศบาลที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกๆ ปี ทั้งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดซื้อวัสดุรองรับขยะมูลฝอย (ถุงดำ) ค่าใช้จ่ายในการจ้างเหมาเอกชนนำขยะมูลฝอยไปกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาล นอกจากนั้นยังมีค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานเก็บ ขนขยะ ที่เพิ่มขึ้นตามค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง รถบรรทุกขยะ ค่าซ่อมแซมรถและอื่นๆ ส่วนในชุมชนพบปัญหาขยะจากประชาชนที่มาจับจ่ายใช้สอยที่ตลาดนัดวันอาทิตย์ (กาดจ๊ว) ที่ไม่มีการภาชนะรองรับขยะให้ ขยะจมนอกพื้นที่เนื่องจากตำบลข้างเคียงไม่มีการจัดเก็บขยะมูลฝอย ขยะถูกปลาร้าซึ่งมีปริมาณมากและเหม็น และยังมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถุงดำน้อย

กลางน้ำ ซึ่งจากการร่วมกับ สกว. ในการนำงานวิจัยมาเป็นกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่อง โดยนำกระบวนการต่างๆ มาขับเคลื่อนให้ประชาชนหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ตั้งแต่การประชุมทำความเข้าใจโครงการ กิจกรรมเปิดตัวโครงการ การศึกษาบริบทชุมชน การเก็บข้อมูลการจัดการขยะเดิม การเติมทักษะ/ความรู้ให้กับชุมชน การไปศึกษาดูงาน แล้วนำมาสรุปเป็นรูปแบบการพัฒนาการจัดการขยะในพื้นที่ เช่น การพัฒนาความสะอาดพื้นที่ทางสาธารณะในหมู่บ้าน การคัดแยกขยะในครัวเรือน การประกวดหมวดต้นแบบ/บ้านต้นแบบในการจัดการขยะ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาเป็นกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องให้เกิดขึ้น นอกจากจะได้เรื่อง

ของการมีส่วนร่วมแล้วยังทำให้เกิดความสามัคคีกันภายในหมวด ภายในหมู่บ้าน เกิดการแข่งขัน การแพร่
ของรูปแบบการทำงานระหว่างหมวด เกิดแกนนำในการทำงานในแต่ละหมวด อีกด้วย ดังรูป

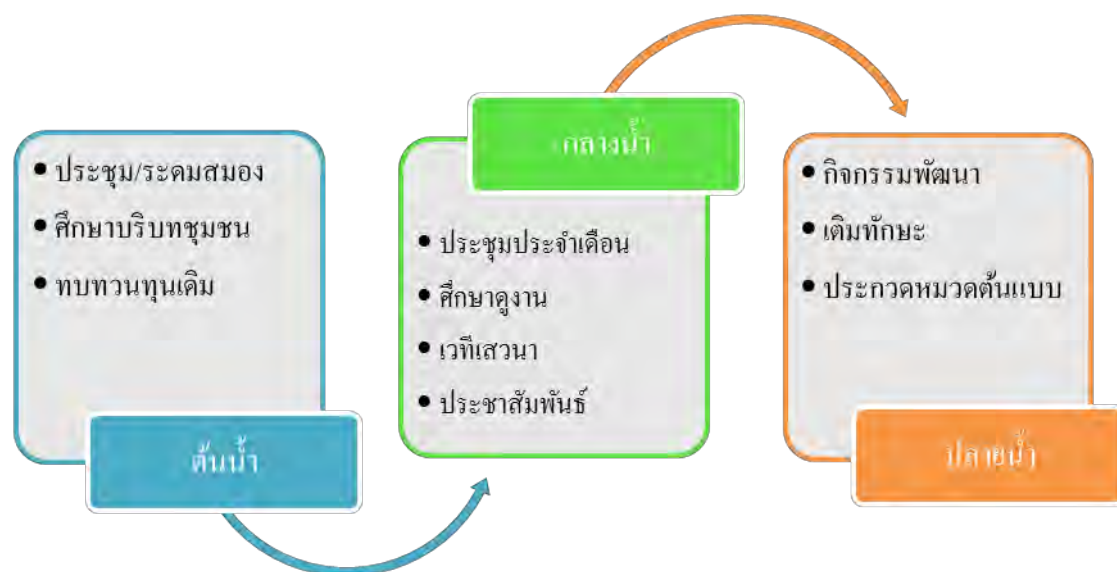

นอกจากนี้กิจกรรมที่ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จได้รับความร่วมมือจากประชาชนในหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องได้เป็นอย่างดี คือ กิจกรรมการประกวดหมวดต้นแบบและบ้านต้นแบบในการคัดแยกขยะ กิจกรรมนี้สามารถปลูกกระแส สร้างความตื่นตัวให้กับประชาชนในแต่ละหมวดได้เป็นอย่างดี ประชาชนในแต่ละหมวดออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านให้สะอาด การจัดทำที่คัดแยกขยะโดยนำวัสดุ สิ่งของที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ถังสี กระสอบปุ๋ย ต่างเมียง (ดังรูป) ที่หาได้ง่ายในพื้นที่ ราคาถูก นำมาเป็นที่คัดแยกขยะภายในบ้าน การนำวัสดุเหลือใช้มาทำเป็นป้ายสัญลักษณ์จราจรในหมู่บ้าน เช่น ป้ายบอกทางแยก ทางโค้ง หรือป้ายเตือนให้ระวังต่างๆ ป้ายขอย ป้ายบอกสถานที่ หรือแม้แต่ป้ายคำขวัญ ธรรมะคำต่างๆ ดังภาพ

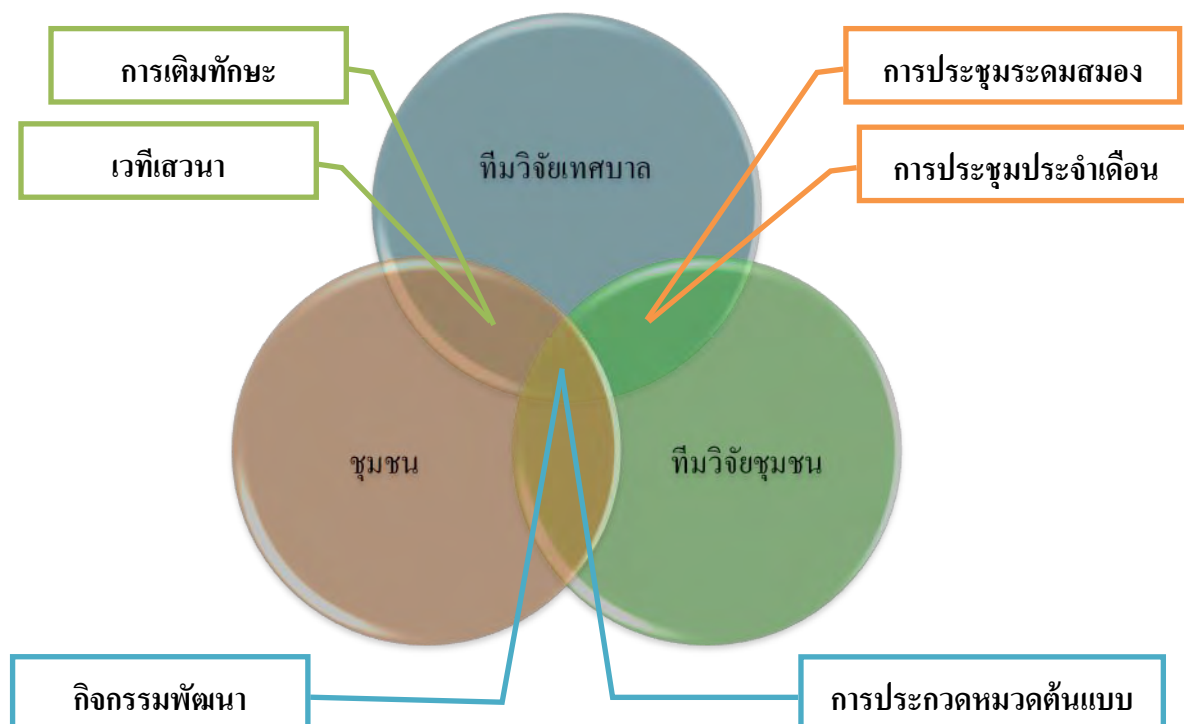

ปลายน้ำ ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการกระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะในครั้งนี้ เป็นสิ่งที่เกินความคาดหมายของทีมวิจัย ทั้งในส่วนของทีมวิจัยของเทศบาลและทีมวิจัยชุมชน เนื่องจากบ้านเวียงหนองล่องหมู่ที่ 6 เป็นหมู่บ้านใหญ่ การบริหารจัดการต่างๆ ค่อนข้างยาก มีบริบทของแต่ละหมวดในหมู่บ้านที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. **ด้านกระบวนการ** เกิดจากการระดมความคิดของทีมวิจัยของเทศบาลร่วมกับ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการสร้างกระบวนการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้แก่ทีมวิจัยชุมชน สร้างความตระหนักให้เกิดแก่ทีมวิจัยชุมชน ผ่านกระบวนการประชุม ระดมสมอง ทบทวนทุนเดิม ศึกษาบริบทของชุมชน และการประชุมประจำเดือน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการกระตุ้นให้เกิดความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน ด้วยตัวชุมชนเองผ่านกระบวนการวิจัย ดังแผนภาพ

2. **ด้านการมีส่วนร่วม** การมีส่วนร่วม เมื่อเริ่มดำเนินโครงการในระยะที่ 1 ต้องยอมรับว่าการสร้างการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นในระดับของทีมวิจัยของเทศบาลกับทีมวิจัยชุมชนเท่านั้น ยังไม่เกิดการมีส่วนร่วมในระดับหมู่บ้านหรือชุมชนในโครงการนี้ หากแต่การมีส่วนร่วมนั้นเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน/ชุมชน ซึ่งเกิดตามธรรมชาติ เช่น งานประเพณีของหมู่บ้านหรือเกิดจากความเลื่อมใส ศรัทธาของประชาชนในหมู่บ้านที่มีอยู่แล้ว ซึ่งในระยะที่ 2 ของโครงการได้เพิ่มกิจกรรมต่างๆ ที่ลงไปทำในชุมชนมากขึ้น เน้นไปที่ชุมชน/ประชาชนมากขึ้นกว่าเรื่องของการพูดคุยหรือการประชุม โดยการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมภายในทีมวิจัยและการมีส่วนร่วมระหว่างทีมวิจัยกับชุมชน พอสรุปได้ดังนี้

3. ด้านการจัดการขยะ ประชาชนหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องมีการคัดแยกขยะเพิ่มมากขึ้น มี

หลักในการคัดแยกขยะเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น นำสิ่งของที่มืออยู่แล้วมาใช้ประโยชน์ นำมาทำเป็นของใช้ ของตกแต่งบ้าน นำมาทำที่คัดแยกขยะภายในบ้าน ทุกหลังคาเรือนที่เข้าร่วมโครงการ จากการสังเกตและสอบถามจากทีมวิจัยชุมชน พบว่า

ประชาชนหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องที่ไม่ได้สมัครเข้าร่วมโครงการการประกวดหมวดต้นแบบตั้งแต่ตอนแรก ก็หันมาจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้น มีการทำความสะอาดบ้านเรือน คัดแยกขยะและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนมากขึ้น

4. ด้านผลลัพธ์ หลังจากดำเนินโครงการนี้มาเป็นระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2555 – ตุลาคม 2556 โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 (พฤศจิกายน 2555 – เมษายน 2556) และระยะที่ 2 (พฤษภาคม – ตุลาคม 2556) ต้องยอมรับอีกเช่นเดียวกันว่าในระยะแรกในส่วนของการขับเคลื่อนการยังไม่ปรากฏแนวโน้มของการสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับประชาชนหมู่ที่ 6

บ้านเวียงหนองล่อง แต่หลังจากที่ได้ดำเนินการในระยะที่ 2 ได้มีการปรับวิธีการดำเนินงาน ปรับรูปแบบการดำเนินกิจกรรมบางส่วน จึงทำให้ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการหรือผลตอบรับดีขึ้นอย่างมาก ทั้งในส่วนที่เป็นทีมวิจัยชุมชน รวมไปถึงประชาชนบ้านเวียงหนองล่องด้วย พอสรุปได้เป็นประเด็น ดังนี้

ประเด็น	ก่อนเริ่มโครงการ	เสร็จสิ้นโครงการ
1. ทักษะต่อการจัดการขยะ	- เป็นหน้าที่ของเทศบาล - ปัญหาตลาดวันอาทิตย์ (กาดจั่ว) เจ้าของตลาดต้องรับผิดชอบ ใครสร้างขยะต้องเป็นคนต้องเป็นคนรับผิดชอบ	- เป็นหน้าที่ของคนบ้านเวียง-หนองล่องทุกคน - เริ่มที่ตัวเราแล้วค่อยบอกต่อ
2. ด้านความร่วมมือ	- มีน้อย เรื่องปากท้องสำคัญกว่า - ไม่ว่าง/ไม่มีเวลา	- เพิ่มขึ้น เนื่องจากกิจกรรมเดิมทักษะ, การลงไปทำความเข้าใจตัวโครงการในพื้นที่มากขึ้น การประชาสัมพันธ์เชิงรุกทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในโครงการมากขึ้น จึงได้รับความร่วมมือ คนที่ไม่เคยเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมชุมชน ก็เข้ามาร่วมกิจกรรมมากขึ้น หลายคน
3. ความเป็นเจ้าของชุมชน	-	- มีความรักความเป็นเจ้าของชุมชนของประชาชนบ้านเวียงหนองล่องมากขึ้น ให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมของหมู่บ้านมากขึ้น เช่น กิจกรรมประกวดหมวดต้นแบบ การประชุมหมู่บ้านเพื่อหาหรือการสร้างศาลาอเนกประสงค์วัดบ้านเวียงหนองล่อง เป็นต้น

ประเด็น	ก่อนเริ่มโครงการ	เสร็จสิ้นโครงการ
4. ความสุข	ประชาชนบ้านเวียงหนองล่อง ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความสุขกับ ปัญหาขยะ เนื่องจากบ้านเวียงเป็น หมู่บ้านใหญ่ ประชากรมากที่สุด เป็นย่านเศรษฐกิจ บริหารจัดการ ยาก ทั้งจากตลาดนัดวันอาทิตย์ แม่คำปลาว่า	ดัชนีความสุขของประชาชนบ้าน เวียงหนองล่องเพิ่มมากขึ้นจาก การที่ถนนภายในหมู่บ้านมีความ สะอาด สวยงาม ไม่มีขยะทิ้ง เรี่ยราด ภายในบ้านเป็นระเบียบ เรียบร้อย เป็นสัดส่วน มีความ สามัคคีกันมากขึ้นภายในหมวด ระหว่างหมวด ภายในหมู่บ้าน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย “กระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมบ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการจัดการจัดการขยะของชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง โดยจะเน้นให้เกิดกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลตำบลวังผางกับชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง เพื่อสามารถร่วมกันค้นหาปัญหาด้านการจัดการขยะ ในชุมชนและจะนำไปเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี สามารถสร้างชุมชนน่าอยู่เพื่อเป็นชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน โดยชุมชนต่อไป

สรุป

1. บริบทชุมชน การดำเนินการวิจัย กระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมฯ ครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลวังผาง พอสรุปได้ดังนี้

1.1 เทศบาลตำบลวังผาง ตั้งอยู่ในอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน มีพื้นที่ประมาณ 22.20 ตารางกิโลเมตร จำนวน 10 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าในอำเภอเวียงหนองล่อง มีสถานที่ราชการ สถานประกอบการจำนวนมาก ประชาชนประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวนลำไย การบริหารจัดการขยะ เทศบาลฯ มีแนวโน้มที่ค่าใช้จ่ายของเทศบาลสูงขึ้นทุกๆ ปี ทั้งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดซื้อวัสดุรองรับขยะมูลฝอย (ถุงดำ) ค่าใช้จ่ายในการจ้างเหมาเอกชนนำขยะมูลฝอยไปกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานเก็บ ขนขยะ ที่เพิ่มขึ้นตามค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง รถบรรทุกขยะ ค่าซ่อมแซมรถและอื่นๆ โดยเทศบาลฯ ดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยสัปดาห์ละ 5 วัน ใช้รถบรรทุกขยะ 6 ล้อ แบบเปิดข้างเทท้าย จำนวน 1 คัน มีพนักงานประจำรถขยะ 3 คน องค์ประกอบของขยะมูลฝอยประกอบด้วย ถูพลาสติก เศษพลาสติก ร้อยละ 62.68, เศษผัก/ผลไม้ 22.68, ขยะรีไซเคิล ร้อยละ 7.04, ขยะทั่วไป 6.82 และพบขยะอันตรายชุมชนเล็กน้อย ปริมาณขยะมูลฝอย 2,917 กิโลกรัมต่อวัน (2.92 ตัน/วัน) อัตราการผลิตมูลฝอย 0.83 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน มีความหนาแน่นของขยะมูลฝอย 161.95 กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

1.2 บ้านเวียงหนองล่อง หมู่ที่ 6 ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่และมีประชากรมากที่สุด ในเขตเทศบาลตำบลวังผาง มีจำนวน 730 ครัวเรือน ประชากร 1,724 คน เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอำเภอเวียงหนองล่อง เนื่องจากมีตลาดขนาดใหญ่อยู่ 2 แห่ง คือ ตลาดสดกลางทุ่งจะเป็นตลาด ซื้อ – ขาย ของพ่อค้า แม่ค้า ทั้งอำเภอเวียงหนองล่อง และอำเภอใกล้เคียงจะมารับของไปขายจากตลาดนี้ทั้งหมด (ตลาดเช้า) และตลาดวันอาทิตย์ บ้านเวียงหนองล่อง เป็นแหล่งจับจ่ายใช้สอยของ

ประชาชนทั้งในและนอกอำเภอเวียงหนองล่อง มีประชาชนเข้ามาจับจ่ายใช้สอยมากกว่า 2,000 บาท ซึ่งมีทั้งสินค้าอุปโภค-บริโภคหลายชนิด โดยหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยกับเทศบาล โดยชำระค่าธรรมเนียมแล้วรับวัสดุรองรับมูลฝอยจากผู้แทนที่ได้รับการแต่งตั้งจากเทศบาล จำนวน 4 คน ซึ่งเทศบาลดำเนินการเก็บขยะมูลฝอยจำนวน 2 วัน ได้แก่ ในวันพฤหัสบดีและวันศุกร์ โดยให้ประชาชนนำถุงดำมาวางไว้ตามจุดที่เทศบาลกำหนด จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามขยะในครัวเรือน พบว่าขยะส่วนใหญ่เป็นถุงพลาสติก/เศษพลาสติกมากที่สุด รองลงมาเป็นเศษอาหาร/ผัก/ผลไม้/เศษไม้/ใบไม้, ขวดพลาสติก, เศษกระดาษ, ขวดแก้ว/เศษแก้ว ตามลำดับ มีการคัดแยกขยะเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 45.37 นอกจากนี้ยังใช้วิธีการกำจัดขยะที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเผา การทิ้งตามริมทางที่มีกองขยะอยู่ มากกว่าร้อยละ 40 เช่น ทิ้งทุกอย่างลงในถุงดำเทศบาล มีเพียงร้อยละ 27 ที่คัดแยกขยะแล้วนำไปขาย ใช้วัสดุรองรับขยะมูลฝอยประมาณ 1 ใบต่อสัปดาห์ ปัญหาขยะอีกส่วนหนึ่งมาจากตลาดนัดวันอาทิตย์ (กาดจ๊ว) ที่เกิดจากผู้ที่มาซื้อของที่ตลาด เช่น ถุงพลาสติก แก้วน้ำ ไม้เสียบลูกชิ้น ฯลฯ ซึ่งสาเหตุเกิดจากไม่มีถังขยะรองรับขยะที่เกิดขึ้น รวมทั้งขยะที่เกิดจากแม่ค้าขายกะปิ ปลาแร่ ซึ่งเป็นถุงปลาแร่ ซึ่งเปื้อนและส่งกลิ่นเหม็น ซึ่งจากการศึกษาบริบทสถานการณ์การจัดการขยะของบ้านเวียงหนองล่องในอดีตและปัจจุบัน ทำให้คนในชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง

2. การบริหารจัดการขยะ

2.1 เทศบาล ได้ดำเนินโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ เพื่อลดปริมาณขยะภายในเขตเทศบาล ได้แก่ โครงการ ออมบุญ ออมขยะ รับเบี้ยยังชีพในกลุ่มผู้สูงอายุ, โครงการคัดแยกขยะในงานบุญ-งานขาว-ดำ (งานศพ) ในชุมชน, โครงการรับบริจาคอตุณิเนียมเพื่อนำไปทำขาเทียมพระราชทานร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 เชียงใหม่ และโครงการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาโดยตลอด แต่สามารถลดปริมาณขยะลงได้เพียงเล็กน้อย รวมทั้งได้จัดเก็บสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะของเทศบาล ตำบลวังผางย้อนหลัง 3 ปี (2554-ปัจจุบัน)

2.2 ชุมชน ประชาชนหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องมีการคัดแยกขยะเพิ่มมากขึ้น มีหลักในการคัดแยกขยะเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น นำสิ่งของที่มืออยู่แล้วมามาใช้ประโยชน์ นำมาทำเป็นของใช้ ของตกแต่งบ้าน นำมาทำที่คัดแยกขยะภายในบ้านทุกหลังคาเรือนที่เข้าร่วมโครงการ โดยนำวัสดุ สิ่งของที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ถังสี กระสอบปุ๋ย ต่างเมื่ยงที่หาได้ง่ายในพื้นที่ ราคาถูก นำมาเป็นที่คัดแยกขยะภายในบ้าน การนำวัสดุเหลือใช้มาทำเป็นป้ายสัญลักษณ์จราจรในหมู่บ้าน เช่น ป้ายบอกทางแยก ทางโค้ง หรือป้ายเตือนให้ระวังต่างๆ ป้ายชอย ป้ายบอกสถานที่ หรือแม้แต่ป้ายคำขวัญ ธรรมะต่างๆ รวมทั้งช่วยกันเป็นหูเป็นตา และประชาสัมพันธ์การทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง รวมทั้งแนะนำให้ช่วยกันคัดแยกขยะอีกด้วย

2.3 ตลาดนัดวันอาทิตย์ (กาดจ๊ว) จากการเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการฯ โดยผู้จัดการได้ดำเนินการจัดทำภาชนะรองรับขยะ (ถังขยะ) ไว้สำหรับให้บริการกับผู้ที่มาซื้อของหรือสินค้าในตลาดนัด

2.4 แม่ค้าปลาร้า ทีมวิจัยได้เติมทักษะและให้ความรู้ในการจัดการขยะแก่กลุ่มแม่ค้าปลาร้า โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการที่จะลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากกระบวนการปรุง การบรรจุถุงและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจะไม่นำถุงที่เปื้อกน้ำปลาร้าใส่ลงในถุงดำ โดยจะตากให้แห้งก่อนทิ้งลงในถุงดำ

3. กระบวนการในการสร้างชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะ

- 3.1 การศึกษาบริบทชุมชน / ทบทวนทุนเดิม
- 3.2 การประชุมประจำเดือน
- 3.3 การศึกษาดูงาน
- 3.4 การเติมทักษะให้กับทีมวิจัย ชุมชน นักเรียน
- 3.5 กิจกรรมการพัฒนาการจัดการขยะ
- 3.6 การประกวดหมวดต้นแบบ / บ้านต้นแบบในการจัดการขยะ
- 3.7 การประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3.8 การประชาสัมพันธ์
- 3.9 เวทีเสวนาการจัดการขยะและกินข้อมูล

ซึ่งกิจกรรมทั้ง 9 กิจกรรม เป็นกิจกรรมหลักที่ใช้ในการขับเคลื่อนโครงการกระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่อง โดยในแต่ละกิจกรรมสามารถสร้างกระบวนการหรือวิธีการคิดและวิเคราะห์ปัญหาการจัดการขยะ ทั้งการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การพูดคุย ระดมสมองโดยการตั้งประเด็นคำถามและหาคำตอบไปด้วยกัน ในการประชุมประจำเดือน นอกจากนี้ การประชุมประจำทุกๆ เดือน ยังเป็นการติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการไปแล้ว ทำให้ทราบว่ากิจกรรมต่างๆ สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้นๆ หรือไม่ และนัดหมายเพื่อดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป กิจกรรมการศึกษาดูงานและทบทวนทุนเดิม เป็นกิจกรรมที่สำคัญอีกกิจกรรมหนึ่ง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่บอกว่า ปัญหาที่กำลังดำเนินการแก้ปัญหานั้น มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด มีปริมาณมากไหม มีความรุนแรงหรือมีผลกระทบกับใครบ้าง นอกจากนี้ยังทำให้เราทราบว่า มีคนหรือกลุ่มคนที่กำลังดำเนินการในเรื่องนั้นๆ อยู่เท่าไร แล้วทำอย่างไร อะไรบ้าง แล้วที่เหลือจะต้องดำเนินการไปในทิศทางใด บางกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นและสร้างความมั่นใจในการทำงานให้กับทีมวิจัย ว่าสิ่งที่กังวลว่าจะไม่ประสบความสำเร็จนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ยากอย่างที่คิด สามารถเกิดขึ้นได้ที่บ้านเวียงหนองล่อง นั่นก็คือกิจกรรมการศึกษาดูงาน การเติมทักษะให้กับทีมวิจัย ชุมชน นักเรียน เพื่อให้มีความเข้าใจในการจัดการขยะก็นับได้ว่าสามารถสร้างแนวทางในการสร้างชุมชนต้นแบบการจัดการขยะบ้านเวียงหนองล่องร่วมกันได้เป็นอย่างดี รวมถึงกิจกรรมการพัฒนาการจัดการขยะร่วมกับการประกวดหมวดต้นแบบ/บ้านต้นแบบ เป็นกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากการพัฒนาความสะอาดภายในหมวด บางหมวดมีการพัฒนาต่อเนื่องเป็นเดือน มีการช่วยกันคิดช่วยกันทำ อะไรที่เป็นประโยชน์ก็หยิบมาทำ ส่วนเรื่องการประกวดหมวดต้นแบบ/บ้านต้นแบบ เงินรางวัลเป็นการ

สร้างแรงจูงใจอีกทางที่เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาที่เสียสละมาทำ ความตั้งใจ ความสุข ความสนุกสนานที่เกิดขึ้น รางวัลเป็นเพียงความภาคภูมิใจจาก การทำงานเท่านั้น ส่งผลให้โครงการสำเร็จลุล่วงลงไปได้

4. กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม

ระยะที่ 1 การสร้างการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นในระดับของทีมวิจัยของเทศบาลกับทีมวิจัยชุมชน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นถึงปัญหา ความรุนแรงและอุปสรรคของการดำเนินงาน รวมทั้งทบทวนทุนเดิม / บริบทชุมชนผ่านกระบวนการประชุม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมไปถึงการปรับทิศทาง กระบวนการขับเคลื่อน/ปรับรูปแบบกิจกรรมของโครงการเป็นระยะๆ

ระยะที่ 2 ของโครงการได้เพิ่มกิจกรรมต่างๆ ที่ลงไปทำในชุมชนมากขึ้น เน้นไปที่ชุมชน/ประชาชนมากขึ้นกว่าเรื่องของการพูดคุยหรือการประชุม โดยการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ผ่านกิจกรรมประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมการประกวดหมวดต้นแบบ เป็นต้น ประชาชนให้ความสนใจกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมกว่าร้อยละ 60 ของครัวเรือนทั้งหมดของบ้านเวียงหนองล่อง

อภิปรายผล

เทศบาลตำบลวังผางและบ้านเวียงหนองล่อง ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ผ่านมา เป็นการรณรงค์ ส่งเสริมให้ประชาชนในการจัดการขยะ เช่น โครงการออมบุญ ออมขยะ รับเบี้ยยังชีพในกลุ่มผู้สูงอายุ, โครงการคัดแยกขยะในงานบุญ-งานขาว-ดำ (งานศพ) ในชุมชน, โครงการรับบริจาคอตุณิเยมเพื่อนำไปทำขาทิยมพระราชทาน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งสอดคล้องสรีรทหทิพย์ มาประสพ ที่ได้ทำการศึกษาการจัดการขยะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าการจัดการขยะที่ประเทศไทยดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายทาง โดยมีได้พิจารณาถึงสาเหตุ ปัญหาที่แท้จริงที่ทำให้เกิดขยะ อันได้แก่ การผลิต การบริโภคและอรรถประโยชน์ การจัดการขยะในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะของการวิ่งตามปัญหาจึงไม่ประสพผลสำเร็จในการจัดการขยะเท่าที่ควร ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เสนอแนวทางการพัฒนาและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยการแก้ไขจัดการที่จุดเริ่มต้นหรือสาเหตุของปัญหาขยะ โดยการประยุกต์ใช้เงื่อนไขและคุณลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าสามารถลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น และลดผลกระทบของปัญหาขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนบ้านเวียงหนองล่องได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมเป็นทีมวิจัยร่วมกับทีมจากเทศบาล ช่วยกันคิด วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย ร่วมคิดกระบวนการ ปรับเปลี่ยนวิธีการ กระบวนการต่างๆ ร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งชูชาติ พ่วงสมจิตร ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมอาจมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของงาน หรือโครงการ แต่โดยทั่วไปแล้ว การพิจารณาการมีส่วนร่วมในจะเกี่ยวข้องกัน ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ การมี

ส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มี 3 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ หรือการเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ซึ่งประชาชนบ้านเวียงหนองล่องมีความสมัครใจเข้าร่วมโดยการสมัครใจมากกว่าวิธีอื่นๆ ทั้งจากการมีส่วนร่วมโดยตรง เช่น เข้ามาร่วมกิจกรรมประชุม อบรม เวทีเสวนา ฯ และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม เช่น สนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินโครงการ

ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อโครงการฯ

นายสืบศักดิ์ สุทธิมาส (นายกเทศมนตรีตำบลวังผาง) ตามที่ได้ดำเนินโครงการฯ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาตลอดระยะเวลา 1 ปี เริ่มต้นจากค้นพบปัญหาที่มีอยู่ในชุมชนก่อน ทั้งในเรื่องของปัญหาขยะล้นเมือง รวมทั้งจากทางเทศบาลได้มีการจำหน่ายถุงขยะ (ถุงดำ) ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นยังคงพบเจอปัญหาที่ตามมาก็คือ มีการร้องเรียนเรื่องในการทิ้งขยะตามพื้นที่ต่างๆ เพราะถุงขยะที่เจอนั้นประทับตราของทางเทศบาล แต่ทั้งในเขตความรับผิดชอบของพื้นที่อื่น เมื่อถามถึงประเด็นของการนำเอาขยะใส่ถุงดำแล้วไปทิ้ง ในทัศนคติของประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี และทางเทศบาลก็ได้ให้บริการถุงดำ แต่หากในปีหนึ่งๆ ถ้าถุงขยะได้ขายเป็นจำนวนมากๆ สิ่งที่มาตามก็คือ ทางเทศบาลก็ต้องรับหน้าที่เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งต้องเสียงบประมาณในการกำจัดตามไปด้วยเช่นกัน และวิธีการที่ค้นพบก็คือ ในการกำจัดขยะนั้น เริ่มแรกจะต้องเริ่มที่คนก่อน นั่นก็คือ **"การสร้างจิตสำนึก"** จากการปฏิบัติที่ผ่านมาคนในชุมชนก็ได้มีการนำเอาขยะมารวมและจัดแบ่งประเภท จนกระทั่งปัจจุบันได้เกิดเป็นกองทุนขึ้นมาซึ่งรายได้มาจากการจำหน่ายขยะที่มีอยู่ภายในชุมชน ความคาดหวังในเรื่องการจัดการขยะ เช่น โครงการธนาคารขยะ การรณรงค์ต่างๆ จากการทำเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และได้เรียนรู้ร่วมกันที่ผ่านมา พบว่าสถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัวสามารถอบรมหรือขัดเกลาให้เด็กสามารถปฏิบัติได้จนติดเป็นนิสัย ซึ่งทั้งนี้หากจะพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป อาจจะต้องมีการทำให้ชุมชนปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้กลุ่มของเด็กกลุ่มเยาวชนรู้จักแยกขยะ ทำให้มีการซื้อขายขยะในโรงเรียนในโครงการออมเบี้ย ออมบุญ ออมขยะ ส่วนคนที่อยู่วัยทำงานเป็นวัยที่ปรับเปลี่ยนได้ยากมากที่สุด เนื่องจากข้อจำกัดของเวลาเพราะต้องทำงาน ดังนั้นหากทุกคนร่วมกันมีจิตสำนึกร่วมกันในการพัฒนาอาจจะต้องมีการทำกิจกรรมต่อเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

จันทร์เพ็ญ สุทธิจิระพันธ์ (หัวหน้าโครงการฯ) จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาการบริหารกระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสม สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้...สู่รูปแบบการพัฒนาที่ดี โดยจะเน้นกระบวนการสร้างการมี

ส่วนร่วม และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะที่ผ่านมาชุมชนส่วนใหญ่มักเป็นฝ่ายคอยรับการ พัฒนาจากองค์กรภาครัฐ ส่งผลให้เป็นปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาในภาพรวม โดยเฉพาะเรื่องสิ่งแวดล้อม ความพยายามที่จะทำให้บ้านเมืองสะอาด และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นมิติหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญ ที่ จะส่งเสริมให้บ้านเมืองน่าอยู่ ด้วยความตระหนักดังกล่าว จึงทำให้ชุมชนเปลี่ยนแนวคิด เปลี่ยนพฤติกรรม และเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจ้างรถเก็บขยะของเทศบาล โดยให้ชุมชนดูแลรับผิดชอบร่วมกัน ในการ ดูแลรักษาความสะอาดในชุมชน เริ่มต้นจากครัวเรือนขยายสู่ชุมชน

ซึ่งถ้าถามว่า การชักชวนให้ผู้คนทำงานแบบนี้ ยากหรือไม่? คำตอบขึ้นอยู่กับคนในชุมชนคิด อย่างไร จึงได้มีการจัดเวที **“อุ้งจำกันว่า ก็ได้อย่างใดกับขยะบ้านเฮา”**

ถ้าหากชุมชนพร้อมที่จะทำให้ชุมชนน่าอยู่ ด้วยตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน โดยไม่ ปลดปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่เพียงฝ่ายเดียว หากแต่เราช่วยกันคนละไม้คน ละมือ คำตอบคือ “ง่าย”

ปัญหา คือ ต้องแก้ไขความอ่อนแอทางความคิดให้กับผู้คนในชุมชน นี่คือ ยุทธศาสตร์ของเรา

กลยุทธ์หนึ่งเทศบาล ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมของพลังภาคประชาชน ในการ พัฒนาชุมชนของตนเอง คือ “กิจกรรมการประกวดหมวดต้นแบบ” ซึ่งเป็นหนึ่งกิจกรรมในโครงการวิจัย ดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ภายในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนภายใต้ศักยภาพและบริบทของชุมชน เอง รวมทั้งเพื่อสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นหมวดต่างๆ จากการได้มีโอกาสได้แสดงบทบาทการมีส่วนร่วม และยังส่งเสริมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาที่ดี (Best Practice) ของ ชุมชน จะสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการขยายผลการพัฒนาชุมชนอื่นๆ ได้

การดำเนินโครงการนี้ เทศบาลทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการประสานและขับเคลื่อน สร้าง การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนทั้ง ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ แกนนำชาวบ้าน ประชาชน และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง จากการกำหนดหลักเกณฑ์โครงการดังกล่าว โดยชุมชนได้เรียนรู้ที่จะกำหนดนิยาม “หมวด ต้นแบบ” ในบริบทของแต่ละหมวดด้วยตนเอง รวมถึงสร้างสรรค์กิจกรรมที่เหมาะสมกับภูมิสังคมของแต่ละ หมวด เช่น มิติการคัดแยกขยะในครัวเรือน มิติด้านวิถีดำรงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง มิติด้านภูมิทัศน์ ภายในบ้าน มิติคุณภาพชีวิต เป็นต้น และจากการลงประเมินได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการ ดำเนินงาน ผลพลอยได้ของการดำเนินโครงการนี้

คือ ได้รับทราบถึงกิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละหมวดในด้านต่างๆ ทั้งที่ดำเนินการ โดยเทศบาล ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และการริเริ่มดำเนินการโดยชุมชนเอง ให้กับชุมชนอื่นถอดแบบได้ ในอนาคต นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวยังมีส่วนในการพัฒนาผู้นำทุกระดับ และแกนนำกลุ่มต่างๆ ผ่าน ความสามารถในการนำเสนอได้ผลงานที่ตนเองได้ดำเนินการ ที่มากกว่านั้นคือเทศบาลและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องได้รับสัมผัสกับสภาพจริงของปัญหา สถานการณ์ รวมทั้งรับทราบปัญหาความต้องการของชุมชน

อันสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของแต่ละหมวดได้อย่างตรงจุด เพื่อการพัฒนาที่ดีต่อไป **การจัดการขยะ ความเข้าใจและมีส่วนร่วม...คือหัวใจของความสำเร็จ** ซึ่งปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จดังกล่าว คือ

1. ผู้นำทุกระดับและประชาชน มีความสามารถ มีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแรงกล้าและมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ที่จะทำให้ชุมชนน่าอยู่มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม
 2. ผู้นำทุกระดับมีกลยุทธ์ขับเคลื่อนงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของแต่ละพื้นที่
 3. บุคลากรขององค์กร คณะทำงาน มีความตั้งใจ การปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดในการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์จากผู้ปฏิบัติมาเป็นเป็นผู้สนับสนุน โดยการกระตุ้น สร้างแรงจูงใจ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน โดยเป้าหมายเพื่อส่วนรวม
 4. ชุมชนได้มีส่วนร่วม และมีการปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรมในการคัดแยกขยะ จนเป็นนิสัย และวัฒนธรรมที่ดีงามต่อไป
 5. รูปแบบแต่ละกิจกรรมภายใต้โครงการวิจัยทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ โดยนำกลับมาใช้ใหม่ ใช้ซ้ำ เป็นการลดปริมาณขยะอันจะส่งผลต่อสุขภาพคนในชุมชน
 6. ชุมชนมีจิตสำนึกและความภาคภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ในการรักษาความสะอาดของชุมชน ปัญหาขยะเป็นปัญหาของทุกคน
- ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการวิจัยที่ผ่านมา ได้เกิดผลชัดเจนที่วัดได้จากประชาชนภายในพื้นที่บ้านเวียงหนองล่อง มีความภาคภูมิใจที่ผลงานบรรลุวัตถุประสงค์ ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในผู้บริหารของเทศบาล และเต็มใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการให้ความร่วมมือพัฒนาชุมชนตนเอง เกิดความสมัครสมานสามัคคีปรองดองเป็นอย่างดี โดยเริ่มจากแต่ละครัวเรือนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเองให้สะอาด สวยงาม น่าอยู่อาศัย ปราศจากมลพิษ ตลอดจนแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคต่างๆ จากการที่ประชาสัมพันธ์เชิญชวนเข้าร่วมโครงการ ปรากฏว่าพี่น้องประชาชนให้ความสนใจ จากเดิมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยแม้ว่าโครงการวิจัยได้เสร็จสิ้นแล้วในด้านเอกสาร ตามระเบียบราชการ แต่การดำเนินการของชุมชนจะต้องดำเนินต่อไป เป็นชุมชนพึ่งตนเอง สามารถนำพาชุมชนให้ยกระดับมาตรฐานให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป นี่คือ เป้าหมายสูงสุดที่เทศบาลคาดหวัง ชุมชนเข้มแข็งคือ....เป้าหมายที่แท้จริง

“เมื่อไม่ได้	พัฒนา	ด้านจิตใจ
จะพัฒนา	ด้านใดใด	ก็ไร้ผล
การพัฒนา	จะต้องเริ่ม	ที่ใจคน
จึงเกิดผล	การพัฒนา	ที่ถาวร...”

สาทิพย์ ศรีฤณะ (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6) นับตั้งแต่ผมได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่อง เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2555 ทำให้ชีวิตของผมเปลี่ยนไปนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต้องทำงานเพื่อส่วนรวม เพื่อหมู่บ้าน ให้สมกับที่พี่น้องประชาชนเลือกเข้ามาทำหน้าที่ แล้วก็ เป็นจริงอย่างที่คิด เมื่อเจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลวังผาง (กองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม) โทรมาบอกว่า พอดีมีงานวิจัยของเทศบาลที่ทำร่วมกับ สกว. แล้วเลือกพื้นที่หมู่ที่ 6 เป็นพื้นที่นำร่อง ด้วย ความเป็นพ่อหลวงใหม่ๆ ก็เลย ตกลงไปรับคำไป โดยที่ไม่มีข้อมูลอะไรเลย (คิดในใจเหนื่อยแน่เลยเรา...)

ช่วงแรกๆ มีการนัดประชุมที่ศาลาอเนกประสงค์ในวัดบ้านเวียงทุกๆ เดือน เพื่อออกแบบการจัดการทำงานในรูปแบบต่างๆ การทบทวนทุนเดิมต่างๆ (ซึ่งมองไม่เห็นความสำเร็จและความกึบหน้า...) จนมาถึงการดำเนินงานในระยะที่ 2 มีกิจกรรมศึกษาฐานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะ แล้วก็มาสรุปแนวทางการดำเนินงานของบ้านเวียง โดยการลงไปประชุม ทำความเข้าใจกับพี่น้องประชาชนตามหมวดย่อยทั้ง 4 หมวด และเติมทักษะความรู้ความเข้าใจ เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกวดหมวดต้นแบบ ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนา การประกวดหมวดต้นแบบ บ้านต้นแบบ พี่น้องชาวบ้านทุกหมวดมีความตั้งใจช่วยกันพัฒนาภายในหมวดของตนเอง คิดค้นวิธีการ นวัตกรรมใหม่ๆ ในการจัดการขยะกันเอง จนถึงวันที่ต้องสรุปปิดโครงการ คืบข้อมูลและประกาศผลการประกวดหมวดต้นแบบ วันนั้นดีใจมากๆ แต่ต้องเก็บอาการไว้ (ทำไม..ไม่เข้าใจเหมือนกัน) เพราะมีพี่น้องชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมเยอะมากๆ (น่าจะมากกว่า 500 คน) “เราทำสำเร็จแล้ว....ตามที่เรที่ตั้งใจไว้ว่า...อยากให้บ้านเวียงหนองล่องเป็นหมู่บ้านที่เขามาดูงานบ้าง” สุดท้าย...ต้องขอขอบคุณทุกๆ ฝ่าย ทุกๆ คน ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการนี้ให้สำเร็จเสร็จสิ้นลงไปด้วยความเรียบร้อย มีความสุขมากๆ ... ขอขอบคุณครับ ...

สมชาย ศรีเมืองมูล (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีมากทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมีความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ออกมาร่วมโครงการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งภายในหมวดและระหว่างหมวด ไม่ได้แข่งขันเพื่อเอาชนะ แต่แข่งขันกันทำความดี ในการทำบ้าน ชุมชนของเราสะอาด ไม่มีขยะรกรุงรังตามถนนสาธารณะ ในบ้านน่าอยู่ หน้าบ้านน่ามองมากยิ่งขึ้น ขยะในชุมชนก็ลดน้อยลง จัดการขยะให้อยู่เป็นที่เป็นทาง ชาวบ้านต่างหมู่บ้านผ่านไปผ่านมาไม่กล้าที่จะทิ้งขยะลงตามถนน ตามถนนหนทางดูสะอาด เป็นสัดส่วน สรุปว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ดีมากๆ อยากให้ต่อยอดโครงการนี้ต่อไปอีกตลอดไป

เลียบครุฑ ปิ่นตะ (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) ถ้าจะเปรียบเทียบไปโครงการนี้เหมือนกับผู้หญิงที่รักความสะอาด สวยงามของใบหน้าตัวเอง เพราะว่าผู้หญิงจะหาอะไรทุกอย่างที่คิดว่าจะทำให้หน้าของตัวเองให้สวย แล้วก็จะปัดแป้ง เขียนคิ้ว ทาปาก หรือแม้กระทั่งเขียนขอบตาเปลือกตา ทั้งหมดก็เพื่อความสวยงาม

ทั้งสิ้น เช่นเดียวกันกับโครงการนี้ก็ต้องการความสะอาด การจัดการขยะที่เป็นต้นแบบเพื่อให้หมู่บ้านเวียงหนองล่องสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อยเหมือนกัน แล้วโครงการนี้วัตถุประสงค์จริงๆ คือ การคัดแยกขยะก่อนที่จะทิ้งลงในถุงดำ หากเราเข้าใจแล้วก็เริ่มทำที่บ้านเราก่อนแล้วก็บอกให้คนอื่นๆ ทำตาม แล้วค่อยออกมาดูหน้าบ้าน ถ้าเกิดความสะอาดทั้งในและนอกบ้าน ภาพรวมของหมู่บ้านก็จะสวยงามไปด้วย

ตอนแรกๆ มีแต่การประชุม ประชุม แล้วก็ประชุม กินแต่กาแฟ น้ำส้ม ขนมน้ำแข็งกันไปหลายซีพอทำงานมาเรื่อยๆ ก็เริ่มสนิทสนมคุ้นเคยกันระหว่างทีมเทศบาล (กองสาธารณสุขฯ) กับทีมชุมชน ปกติเราก็มักจะสนิทสนมกันในงานที่เป็นทางการ สนุกสนาน เฮฮา ในงานปาร์ตี้ แต่งานนี้สนิทสนมกันเพราะเรื่องสกปรกๆ เรื่องเหม็นๆ น่าๆ เป็นสิ่งที่ผมไม่เคยพบมาก่อน ตั้งแต่เริ่มโครงการยอมรับเลยว่าเหนื่อย เหนื่อยมากๆแต่สนุกสุดๆ....

รัชณี คำปิก กล่าวว่าตั้งแต่เริ่มโครงการนี้ก็มีความสุขที่ดีมากๆ กับโครงการโดยส่วนตัว แล้วอยากให้หมู่บ้านของเราเป็นหมู่บ้านที่สะอาด ปลอดภัย มีความสวยงาม เราอยากทำแต่หากว่าเราลงมือทำเองก็คงไม่ประสบความสำเร็จ แต่พอมีโครงการฯ นี้ขึ้นมา ก็มีความรู้สึกละเอียดอ่อนที่ต้องการทำต้องการเห็นก็มาถึงแล้ว ก็เลยทุ่มเทกับโครงการนี้มาก สดทุกอย่างทั้งงานส่วนตัวก็หยุด ทุ่มเวลานี้ให้กับโครงการนี้ออกแบบแผนงาน เขียนแผนการทำงานของหมวด หากคนที่มีความชำนาญแต่ละด้านภายในหมวดของเรา ที่จะมาช่วยเพื่อแบ่งเบาภาระกัน เราต้องเป็นผู้นำก่อนเพื่อคนอื่นจะได้เห็นเราและจะได้มีการร่วมมือกัน ตลอดระยะเวลาในการทำงาน รู้สึกเหนื่อยมากและมีความสุขมากที่สุด ตั้งแต่โครงการนี้เกิดขึ้นมา เราได้เห็นรอยยิ้ม เห็นความร่วมมือกัน แต่ละคนในชุมชนจะคอยดูแลหน้าบ้านตนเอง แม้แต่เด็ก (ลูกของตนเอง) เห็นขยะตกหน้าบ้านก็จะเก็บ โครงการฯ นี้ดีที่สุด ทุ่มเทที่สุดอยากทำโครงการนี้ต่อเนื่อง ซึ่งโครงการนี้ ก็ส่งเสริมให้ประชาชนมีสภาวะจิตใจที่ดีขึ้นมาก รวมทั้งประทับใจทีมงานทุกคน พี่น้องบ้านเวียงต่างๆ คนและขอบคุณคณะบริหารเทศบาลและกองสาธารณสุขเทศบาลตำบลวังผางทุกๆ ท่านที่เลือกบ้านเวียงฯ เป็นหมู่บ้านนำร่องต้นแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม หากมีโครงการดีๆ แบบนี้ ชาวบ้านเวียงทุกคนยินดีให้ความร่วมมือค่ะ

มาลี บุญธรรม ป้ารู้สึกดีใจมากที่โครงการนี้นำร่องที่บ้านเวียงหนองล่อง หมู่ 6 ชาวบ้านมีส่วนร่วมดีมาก โดยเฉพาะทีมวิจัยชุมชน ทั้งทีมเทศบาลโดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมและทีมชุมชนที่มีพ่อหลวงใหญ่และทีมงาน หมู่บ้านเวียงเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมากๆ สะอาดเป็นระเบียบ ได้ใจชาวบ้านด้วย ตอนแรกนึกไม่ถึงว่าจะประสบความสำเร็จได้ถึงขนาดนี้ อยากให้โครงการนี้ต่อยอดไปอีกในหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลวังผาง ไม่อยากให้หยุดอยู่แค่นี้ให้ดำเนินต่อไปอีกขอบคุณมากๆ ค่ะ

จันจิรา ทราญคำ (อสม.หมู่ 6) ตอนแรกรู้สึกท้อใจมากๆ ไม่มีกำลังใจตัวเองเป็นทีมวิจัยด้วย พยายามที่จะสร้างความเข้าใจให้กับคนในหมวด แต่ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากคนในหมวดเครือข่ายเท่าที่ควร เนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ไม่มีกำลังใจในการทำงาน ท้อมากๆ แต่พอได้กำลังใจจากทีมวิจัยของเทศบาล (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำและวิธีการสร้างความร่วมมือภายในหมวด รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่จะลงไปทำ ก็รู้สึกมีแรงในการทำงานมากขึ้น ยิ่งเมื่อได้ลงไปทำความเข้าใจกับคนในหมวด ก็ยังได้รับความร่วมมือมากยิ่งขึ้นพร้อมใจกันพัฒนา มีคนในหมวดเกิดแรงใจเกิดพลังใจและมีผู้ใหญ่ใจดีภายในหมวดให้การสนับสนุนการทำงาน งบประมาณเพิ่มเข้ามา ทำให้เกิดความสามัคคีในหมวด เกิดพลังในการทำงานและทำออกมาได้ดีมากๆ และเป็นตัวแทนหมวดเครือข่ายขอบคุณทีมวิจัยทุกคน ที่ให้คำแนะนำดีๆ ขอบคุณค่ะ

บัวรัตน์ อินทะหลุก (ประธานแม่บ้านหมู่ที่ 6) ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมากนัก เนื่องจากที่บ้านเป็นร้านขายข้าวมันไก่ ต้องดูแลร้านด้วย แต่ถ้าว่างก็จะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตลอดทุกครั้ง ตอนที่มิกิจกรรมศึกษาดูงาน ก็เห็นว่าที่เป็นได้รางวัลระดับประเทศเป็นยังไง แต่พอไปดูก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่คนบ้านเวียงฯ เราทำกันอยู่แล้ว แต่ไม่ได้ทำเป็นส่วนรวม แต่ช่วงที่มาทำกิจกรรมพัฒนาการจัดการขยะในพื้นที่ และกิจกรรมประกวดหมวดต้นแบบแล้วรู้สึกดีใจ ขับรถมอเตอร์ไซค์วนดูการทำกิจกรรมของแต่ละหมวดแล้วมีความสุข (หมดค่าน้ำมันไปหลายบาท) แต่เห็นความร่วมมือของชาวบ้าน ทำเสร็จบ้านเวียงก็สะอาด ได้ความสุขใจ ป้าไม่เคยมีความสุขอย่างนี้มาก่อน ได้ความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดี

ศรียรรณ พรหมคำตัน กล่าวว่าจากการทำโครงการนี้แล้วรู้สึกว่าเป็นบ้านเรือนที่เข้าร่วมโครงการฯ จัดของได้เป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้นกว่าเดิม เกิดความสามัคคีในชุมชนภายในหมวด ระหว่างหมวด ตั้งแต่เริ่มโครงการฯ เหนื่อยสุด ๆ แต่ก็ภูมิใจที่ได้พัฒนาหมู่บ้านให้เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อนบ้านต่างหมู่บ้านอยากได้บ้านเวียงเป็นตัวอย่าง (ต้นแบบ) ของบ้านอื่น ซึ่งวันนี้เราทำได้แล้ว

จิราพร สุทธิไส (เลขานุการหมู่บ้าน) รู้สึกว่าหมู่บ้านสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ขยะเป็นที่เก็บทาง ชาวบ้านมีความสามัคคีในหมู่บ้านเป็นอย่างดี บ้านแต่ละหลังมีการแยกขยะที่ถูกต้อง ไม่รวมกันเหมือนที่ผ่านมามีความร่วมมือกันทุกคน สนุกสนาน มีความสุขกันทั่วทุกคน งานออกมาประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี | อยากจะให้ทางการเทศบาลฯ หรือโครงการนี้ดำเนินต่อไป จัดหางบประมาณ กิจกรรม การประกวด รวมทั้งมีรางวัลให้มากกว่านี้ เพราะบางหมวดใช้งบประมาณมากในการดำเนินงาน

พ.จ.อ.ถวัลย์ พวงบุบผา (หัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข) ก่อนอื่นต้องยอมรับก่อนว่าตอนเข้ามาเป็นทีมงานใหม่ๆ ไม่คิดเลยว่าจะประสบความสำเร็จอย่างมากขนาดนี้ แต่ด้วยความที่เป็นหน้าที่ เป็นภาระความรับผิดชอบ จึงไม่มีทางเลือก ต้องทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ ทั้งงบประมาณ การปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการ วิธีการคิด วิธีการทำงานต่างๆ ตลอดเวลา ส่วนผลสุดท้ายจะออกมาอย่างไร จบโครงการค่อยมาว่ากันอีกที

สิ่งที่ได้จากการร่วมเป็นทีมวิจัยในครั้งนี้ ประการแรก ดีใจมากๆ ที่โครงการประสบความสำเร็จ ได้ทั้งต้นแบบเรื่องการจัดการขยะ ต้นแบบของการมีส่วนร่วม ได้รูปแบบกระบวนการที่จะนำไปสู่การต่อยอด การขยายผลของโครงการในอนาคต ประการที่สอง ได้ความเป็นกันเองสนิทสนมกับทีมวิจัยทุกคน ได้ความรู้ ประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชนเป็นอย่างมาก ประการที่สาม คือสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติเรื่องการจัดการขยะให้กับทีมวิจัยชุมชน รวมถึงประชาชนในหมู่ที่ 6 บ้านเวียงหนองล่องไปในทางที่ดีขึ้น ประการสุดท้าย ชื่นชมการทำงานหนัก ความเสียสละ ความตั้งใจจริงของทีมวิจัยทั้งทีมจากเทศบาลและทีมชุมชนจนโครงการประสบความสำเร็จอย่างที่ทุกฝ่ายตั้งใจเอาไว้ ส่วนความฝัน คืออยากทำให้ครบทุกหมู่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลวังผาง

น.ส.รัชฎาภรณ์ ชัดแก้ว (นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ) ในมุมมองของเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานและร่วมลงมือปฏิบัติในทุกกิจกรรม ทุกกระบวนการ ของโครงการ กระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ตลอดหนึ่งปี ช่วงแรกๆ เป็นช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จะ

เป็นการประชุมปรึกษาหารือส่วนใหญ่ ช่วงนี้อาจจะเป็นช่วงที่ทีมวิจัยชุมชนเบื่อบ้างกับการประชุม ถึงขั้นแต่ก็มาร่วมประชุม เพราะทุกคนอยากช่วยเหลือเทศบาล อยากเห็นชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น พอมาถึงช่วงที่สอง ถือว่าเป็นช่วงลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง (บู๊ให้ถึงที่สุด) ซึ่งมีทั้งประชาชนแต่ละหมวดร่วมด้วยช่วยกันอย่างจริงจัง เป็นความเหน็ดเหนื่อยที่เต็มไปด้วยรอยยิ้มและเสียงหัวเราะทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ ฝ่ายปกครอง แกนนำชุมชน ตลอดจนคนที่ไม่เคยคิดจะร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านเลยแม้แต่ครั้งเดียว แต่กลับมาเข้ากลุ่มเข้าพวกในการช่วยกันในเรื่องนี้ นี่ก็สุดยอดของการเปลี่ยนแปลง คือสามารถเปลี่ยนจิตใจของคนให้ร่วมทำสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนของตัวเอง

ดังนั้น อยากให้คนในชุมชนบ้านเวียงหนองล่องทุกคนทุกท่าน รักษามาตรฐานความรักและความสามัคคีของชุมชนให้ต่อเนื่อง ดังที่ทุกคนพยายามสร้างและเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทั้งภายใน (จิตใจ) และภายนอกของชุมชนให้ประจักษ์แก่ตนเองและคนทั่วไปได้เห็นและยอมรับอย่างเป็นรูปธรรม สุดท้ายความรู้สึกร่วมกันตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการนี้ คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา (เหนื่อยกาย แต่ไม่เคยเหนื่อยใจเลยล่ะ)

น.ส.อรพรรณ จุตะโน (นักวิชาการสุขาภิบาล) จากการทำงานโครงการนี้ ทำให้ได้เรียนรู้อะไรหลายๆ อย่าง ดังนี้

1. ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานในชุมชนว่า การทำงานในชุมชนไม่จำเป็นต้องทำงานในเวลาราชการเสมอไป เนื่องจากเวลานั้นประชาชนก็ต้องประกอบอาชีพ ดังนั้น หากจะให้ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ เราต้องเสียสละเวลาส่วนตัวทำงานนอกเวลาราชการ
2. ชุมชนแต่ละชุมชนมีศักยภาพ เพียงแต่ต้องหาวิธีการให้ชุมชนนั้นแสดงศักยภาพนั้นออกมา
3. ในการทำงานใดๆ กับชุมชน การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจตั้งแต่เริ่มแรกเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะการลงพื้นที่พูดคุยแบบตัวต่อตัว จะสร้างความเข้าใจได้ดีที่สุด
4. การที่ได้ทำงานกับชุมชน ลงพื้นที่เกือบทุกวัน ทำให้เกิดความสนิทสนม ความผูกพัน ทำให้เราเหมือนมีญาติพี่น้องเพิ่มขึ้น
5. ได้เครือข่ายในการทำงานครั้งต่อไป
6. ในชุมชนมีสิ่งดีๆ ที่ให้เรียนรู้มากมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่เราคาดไม่ถึง
7. เข้าใจหลักการทำงานของคำว่า “เข้าใจ เข้าถึง เกิดการพัฒนา” ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานครั้งต่อไปได้
8. เกิดความภาคภูมิใจ ที่เราเป็นเพียงคนทำงานกลุ่มเล็กๆ แต่ทำให้ชุมชนเข้าใจ ร่วมพัฒนา ร่วมมือ สามัคคี จนโครงการประสบความสำเร็จ ซึ่งอยากให้กองต่างๆ ในเทศบาลได้เรียนรู้

กระบวนการดังกล่าวเหมือนกับที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมได้เรียนรู้ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานกับชุมชนได้

บทเรียนนักวิจัย

1. ได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง เรียนรู้การทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบ รู้จักการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
2. ทำให้ได้รู้ถึงปัญหาการจัดการขยะของบ้านเวียงหนองล่อง ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการทำงานในอนาคตได้
3. เกิดทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของทีมวิจัยเอง
4. การที่เป็นนักวิจัยมือใหม่ บางครั้งอาจจะเลยประเด็นเล็กน้อยที่น่าสนใจโดยไม่ได้จดบันทึกรายละเอียดของกิจกรรม
5. อย่าคิดว่าชุมชนเป็นชุมชนที่ว่างเปล่า ชุมชนทุกชุมชนมีศักยภาพของชุมชนเอง เพียงแต่ว่าเราสามารถค้นพบศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในชุมชนนั้นๆ หรือไม่ แล้วจะนำออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับงานของเราได้อย่างไร
6. การนำงานวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินโครงการ หรือในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ตามระเบียบวิธีการวิจัย ทำให้มีแนวทางในการทำงานหรือดำเนินกิจกรรม/โครงการที่เป็นรูปธรรม แต่ควรมีการยืดหยุ่นกระบวนการ/วิธีการให้เข้ากับบริบทชุมชนนั้นๆ

ปัญหาและอุปสรรค

1. นักวิจัยเอง ก็มีภาระงานในหน้าที่ที่ต้องทำ ต้องประกอบอาชีพของตนเอง จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง เช่น การประชุมประจำเดือน ทีมวิจัยมาไม่ครบ อาจทำให้พลาดรายละเอียดกิจกรรมที่เกิดขึ้น ทำให้ขาดความต่อเนื่อง
2. เนื่องจากชุมชนบ้านเวียงหนองล่องเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีประชาชนที่มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ทำให้การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ประชาชนบางกลุ่มยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ จึงให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมตามโครงการน้อย
3. ชุมชนบ้านเวียงหนองล่อง ก็มีกิจกรรมของชุมชนเอง เช่น งานประเพณีลอยกระทง งานประเพณีสงกรานต์ หรือแม้แต่ช่วงฤดูเก็บเกี่ยวลำไย ทำให้การดำเนินกิจกรรมตามโครงการในแผนการดำเนินงานต้องเลื่อนหรือเว้นวรรคให้กับงานดังกล่าวก่อน

ข้อเสนอแนะ

1. หลังการดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง ทีมวิจัยควรมีการสรุปงานร่วมกันทุกครั้ง
2. ต้องเน้นที่การประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยให้ได้นัดฟังบ่อยๆ จะทำให้ประชาชนจำได้เกิดความเข้าใจในกิจกรรมที่จัดทำ

3. การนำไปปรับใช้กับหมู่บ้านอื่นๆ ควรปรับลดระยะเวลาการดำเนินงานลงเหลือประมาณ 6 เดือนน่าจะเหมาะสม ปรับลดกิจกรรมการประชุมประจำเดือนลงเหลือ 2 เดือนต่อครั้ง

บรรณานุกรม

- กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลวังผาง, สถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลวังผาง, 2556.
- กองวิชาการและแผน, แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2555 – 2557) เทศบาลตำบลวังผาง, 2555.
- คชนม์ บุญชูวิทย์, ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ : การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548
- จินดา มณีนตร, การมีส่วนร่วมของตำรวจป่าไม้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้, กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, การบริหารการพัฒนาชนบท, กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2526. ใน นพพร นิลณรงค์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณีบ้านไม้ตะเคียน, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่, 2535.
- ชชาติ พ่วงสมจิตร, การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร, กรุงเทพฯ :วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารพิมพ์, 2527.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, ในทวีทอง หงส์วิวัฒน์.(บรรณาธิการ), การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนา, กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารพิมพ์, 2527.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ, ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนา : ประชาชน ข้าราชการและผู้นำรัฐบาล, กรุงเทพฯ โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2535.
- มิศรา สามารทด และรักกิจ ศรีสรินทร์, แนวทางความร่วมมือระหว่างประชาชนด้านภาครัฐในการแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้ง, กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2540.
- ศรัทธาทิพย์ มาประสพ, การจัดการขยะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่, 2551.
- ศุภชัย ไชยลังกา, การศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, เชียงใหม่ : การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

สุรศักดิ์ โอสิตพร. รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.

อภินันท์ รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ศักดิโสภณการพิมพ์. 2527. ในปรัชญา เวสารัตน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม เพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

อนุภาพ ธีรลาภ. การวิเคราะห์เชิงสมมุติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณี อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

อำนาจ อนันตชัย. การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี, 2528.

แบบสำรวจข้อมูล

“ การจัดการขยะในระดับครัวเรือน บ้านเวียงหนองล่อง ”

ตามโครงการ “ กระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม

บ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ”

คำชี้แจง โปรดให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับส่วนตัวของท่าน โดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. บ้านเลขที่.....หมวด.....

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง

ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา (ชั้นที่เรียนจบ)	รายได้ต่อเดือน(บาท)
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

3. อาชีพหลักในครัวเรือน

- ☐ ไม่ได้ประกอบอาชีพ ☐ รับจ้าง ☐ เกษตรกรรม
☐ ค้าขาย ☐ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ☐ อื่น.....

4. ในครัวเรือนของท่านมีคนที่เคยฝึกอบรมในด้านการจัดการขยะมูลฝอยหรือไม่

- ☐ เคย เข้ารับการฝึกอบรม
☐ ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม

ตอนที่ 2 การจัดการขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือน บ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

1. ประเภทขยะมูลฝอยในครัวเรือนของท่านส่วนใหญ่เป็นขยะประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ เศษอาหาร / ผัก / ผลไม้	☐ เศษไม้ / ใบไม้	☐ เศษกระดาษ
☐ เศษโลหะ / เหล็ก	☐ ขวดพลาสติก / เศษพลาสติก	☐ ขวดแก้ว/เศษแก้ว
☐ ขวดพลาสติก	☐ ผ้าอ้อมสำเร็จรูป (แพมเพิส)	☐ เศษกระดาษทิชชู
☐ วัตถุอันตรายและมีพิษ (หลอดไฟ/ถ่านไฟฉาย)		
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....		

2. ในครัวเรือนของท่านมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งหรือไม่

- ☐ ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง
- ☐ มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเป็นบางครั้ง
- ☐ มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเป็นประจำ

3. ท่านกำจัดขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนด้วยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ เผา	☐ ฝังกลบ	☐ นำไปทิ้งตามริมทางที่มีกองขยะอยู่
☐ กองทิ้งในสวนหรือบริเวณบ้าน	☐ ทิ้งในถุงขยะของเทศบาล	☐ คัดแยกแล้วนำไปขาย
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....		

4. ครัวเรือนของท่านกำจัดขยะประเภทใบไม้ เศษไม้ เศษอาหาร หรือเศษพืชผัก โดยวิธีใด

(ใส่หมายเลขหน้าข้อความ โดยให้เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย)

เผา	ฝังกลบ	นำไปทิ้งตามริมทางที่มีกองขยะอยู่
กองทิ้งในสวนหรือบริเวณบ้าน	ทิ้งในถุงขยะของเทศบาล	นำไปเลี้ยงสัตว์ (เป็ด / ไก่ / หมู)
ทำปุ๋ยหมัก	อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

5. ครัวเรือนของท่านกำจัดขยะอันตรายเช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟเก่า ขวดยาฆ่าแมลง กระป๋องสเปรย์ต่างๆ เป็นต้น โดยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ เผา	☐ ฝังกลบ	☐ นำไปทิ้งตามริมทางที่มีกองขยะอยู่
☐ กองทิ้งในสวนหรือบริเวณบ้าน	☐ ทิ้งในถุงขยะของเทศบาล	
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....		

6. ขยะในครัวเรือนของท่านมีประมาณจำนวนเท่าใดในแต่ละวัน

☐ ไม่เกิน 1 กิโลกรัม	☐ 2 กิโลกรัม
☐ 3 กิโลกรัม	☐ มากกว่า 7 กิโลกรัม

7. ในครัวเรือนของท่านใช้ถุงขยะกี่ใบต่อสัปดาห์

- ☐ น้อยกว่า 1 ใบต่อสัปดาห์ ☐ 1 ใบต่อสัปดาห์ ☐ 2 ใบต่อสัปดาห์
☐ 3 ใบต่อสัปดาห์ ☐ 4 ใบต่อสัปดาห์ ☐ มากกว่า 5 ใบต่อสัปดาห์

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย บ้านเวียงหนองล่อง ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง
จังหวัดลำพูน

ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ใช่ หรือ ไม่ใช่ เพียงคำตอบเดียว

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	ใช่	ไม่ใช่
1. ขยะประเภทเศษอาหาร เศษผัก ผลไม้สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้		
2. การเผาขยะมูลฝอยเป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม		
3. เราสามารถนำขยะประเภทพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้		
4. ขยะรีไซเคิล เช่น ขวดพลาสติก ขวดแก้ว กระป๋องเบียร์ สามารถนำไปขายได้		
5. กระดาษที่ใช้แล้วสามารถนำกลับมาทำเป็นกระดาษใช้ใหม่ได้		
6. เศษแก้วแตกสามารถนำไปหลอมเพื่อทำขวดใหม่ได้		
7. การทิ้งขยะประเภทเศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ลงบนพื้นดินจำนวนมาก ทำให้ดินเสีย		
8. ขยะอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟเก่า กระป๋องสเปรย์ต่างๆสามารถกำจัดได้โดยการเผา		
9. การคัดแยกขยะก่อนทิ้งสามารถลดปริมาณขยะได้		
10. การจัดการเรื่องขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นหน้าที่ของเทศบาลฝ่ายเดียว		
รวม		

ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะโดยชุมชนของบ้านเวียงหนองล่องอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

***** ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาตอบแบบสำรวจในครั้งนี้ *****

ลงชื่อ

ผู้สำรวจ

(

)

วันที่.....